

Acest dosar este prezentat exclusiv pentru informare.
Stimate cititor!

Daca DVS doriti sa copiat acest dosar, el urmeaza a fi inlaturat fara intirziere, imediat dupa ce ati facut cunostinta cu continutul lui.

Copiind si pastrind dosarul in cauza,
DVS va asumati toata responsabilitatea
in conformitate cu legislatia in vigoare.

Toate drepturile de autor asupra dosarului dat
se pastreaza dupa detinatorul de drept.

Orice utilizare in scopuri comerciale sau alte
scopuri, cu exceptia utilizarii in scopuri de informare
prealabila este interzisa.

Publicarea acestui document nu atrage dupa sine nici
un fel de cistig comercial.

Insa astfel de documente contribuie rapid la ridicarea
profesionalismului si spiritualitatii
cititorilor si serveste drept reclama a editiilor de
hirtie a acestor documente.

Gabriel Burlacu
Vasilica Dăescu

Constantin Silinescu
Daniela Florea

MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

Termeni și expresii uzuale

Redactor: Ioana Cucu
Tehnoredactor: Rodica Niță

© Editura Paideia, 2003
Str. Tudor Arghezi nr. 15, sector 2
701341 București, România
tel.: (004021) 211.58.04; 212.03.47
fax: (004021) 212.03.48
e-mail: paideia@fx.ro
www.paideia.ro

DHL International Romania

www.dhl.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Mediul înconjurător : Termeni și expresii uzuale / Gabriel

Burlacu, Constantin Silinescu, Vasilica Dăescu, Daniela Florea. -
București : Paideia, 2003

ISBN 973-596-175-X

- I. Burlacu, Gabriel
- II. Silinescu, Constantin
- III. Dăescu, Vasilica
- IV. Florea, Daniela

81'374.2:574+504=111=135.1

Gabriel BURLACU
Vasilica DĂESCU

Constantin SILINESCU
Daniela FLOREA

MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

Termeni și expresii uzuale

PAIDEIA

Argument

În „Mic dicționar enciclopedic“ (Editura Enciclopedică Română, București, 1972), la definiția explicativă largă a cuvântului-titlu „dicționar“ aflăm sensul subordonat sensului principal al cuvântului sus-amintit, și anume: „culegere alfabetică de termeni aparținând unei anumite științe, arte etc., însoțiți de explicații asupra sensului lor. Vezi glosar, lexicon“.

Așadar, lucrarea de față tocmai acest lucru încearcă să-l facă, și anume să explice sensul celor mai uzitați termeni din domeniul de maximă importanță pentru omenire azi, acela al protecției mediului înconjurător (aer, apă, sol).

Colectivul de autori, format din specialiști cu activitate și experiență în domeniul protecției mediului, crede că prezenta culegere de termeni și expresii uzuale este printre primele de acest gen din limba română, iar eventualele scăpări vor putea fi privite cu îngăduință atât de către specialiști, cât și de către publicul larg cititor.

De aceea, sugestiile și indicațiile pe care le vom primi se vor constitui într-un bun îndreptar pentru autori, astfel încât o ediție viitoare să elimine cât mai multe dintre neajunsurile sesizate.

Mulțumim pe această cale sponsorului nostru DHL Romania International, domnilor Gian Sharp – director general al companiei – și Vladimir Mihulescu – fost director general –, fără de care această lucrare ar fi rămas în stadiul de manuscris, colegilor de serviciu și prietenilor care, într-un fel sau altul, ne-au fost sprijin în elaborarea lucrării, prietenului nostru prof. univ. dr. Ion Bănșoiu a cărei editură și tipografie ne-a găzduit.

Autorii

TERMENI ȘI EXPRESII UZUALE

– Definiții –

A

abatere / deviation / Termen folosit pentru a indica: diferența între valoarea medie (diurnă, lunară etc.) și multianuală a unui element.

abiologie / abiology / Disciplină care are ca obiect studierea elementelor lipsite de viață.

abioză / abiosis / Procedeu de conservare a produselor alimentare bazat pe distrugerea totală a microorganismelor.

abiosferă / abiosphere / Zonă de litosferă care nu a fost supusă vreodată influenței organismelor vii sau substanțelor biogene.

abis / abyss / 1. Zonă de mare adâncime a fundului oceanic (sub formă de câmpii abisale, gropi abisale). 2. Deschizătură adâncă într-un versant muntos (calcaros) căreia nu i se vede fundul.

ablațiune / ablation / Transportare prin acțiunea vânturilor, a apelor sau a ghețarilor, a materialului rezultat în urma dezagregării solului sau a rocilor.

abordare sistemică / systematic taklance / Mod de gândire și analiză care are la bază, pe de o parte, relațiile în timp și spațiu dintre elemente, iar pe de altă parte, analiza elementelor.

abraziune / abrasion / 1. Proces de eroziune a țărmurilor din cauza valurilor. 2. Roaderea unui corp ca urmare a frecării de un alt corp mai dur.

absorbția hidrocarburilor / oil-slick sinking / Colectarea și reținerea hidrocarburilor deversate în mări și oceane cu ajutorul unor substanțe solide ca: nisip, cretă, în vederea îngreunării și precipitării lor.

absorbția radiației / absorption of radiation / Reținerea de către vaporii și picăturile de apă, ozon, dioxid de carbon, oxigen, cristalele de gheață și particulele solide (praf) a unei părți din energia radiantă care străbate atmosfera și transformarea ei în energie calorică, mecanică, chimică sau electrică.

absorbție selectivă / selective absorption / Absorbție diferențiată a radiației, care depinde de structura și de numărul moleculelor și particulelor din atmosferă, precum și de lungimea de undă a radiației.

absorbție specifică / specific absorption / Raportul dintre cantitatea de apă care poate fi reținută în sol și cantitatea de apă totală când solul este saturat.

abur poluant / polluting steam / Abur (amestec de vapori de apă și de aer) care conține poluanți solizi, lichizi sau gazoși (aerosoli), degajat în atmosferă în timpul unor procese industriale. Prin condensare pe frunze, aburul poluant afectează țesuturile vegetale; când se degajă în apropierea unor biocenoze și antropocenoze, acestea produc atât modificări morfofiziologice ale țesuturilor și organelor afectate, cât și stare de disconfort.

accident climatic / climatic accident / Efect dezastruos provocat vegetației, unor organisme și habitatului de către diverși factori climatici.

accident ecologic / ecological accident / Accident care afectează mediul înconjurător în urma unor mari și neprevăzute deversări/emisii de substanțe toxice/poluante, ale unor acțiuni antropice necontrolate/bruște în urma cărora se distrug ecosistemele.

accident major / major accident / case of emergency / Orice eveniment survine, cum ar fi o emisie de substanțe periculoase, un incendiu sau o explozie, ce rezultă din evoluții necontrolate în cursul exploatării unui obiectiv și care conduce la apariția imediată sau întârziată a unor pericole grave asupra sănătății populației și/sau asupra mediului, în interiorul sau în exteriorul obiectivului și în care sunt implicate una sau mai multe substanțe periculoase.

aciditate / acidity / 1. Stare dată de conținutul acid al soluției solului, cauzată de predominarea ionilor de hidrogen. 2. Cantitatea de acid din apă.

aclimatizare / acclimatisation / Adaptare treptată, impusă de împrejurări sau dirijată, a plantelor, animalelor, omului, la noile condiții ale mediului.

acquis comunitar / community acquis / Include directivele, regulamentele și deciziile adoptate pe baza unor tratate, care împreună alcătuiesc legislația principală a Uniunii și Comunității Europene. Este termenul utilizat pentru a descrie toate principiile, politicile, legislația și obiectivele adoptate de Uniunea Europeană.

acord de mediu / environmental (protection) agreement / Decizia autorității competente pentru protecția mediului, care dă dreptul titularului de proiect să realizeze proiectul. Acordul de mediu este un act tehnico-juridic, eliberat în scris, prin care se stabilesc condițiile de realizare a proiectului din punctul de vedere al protecției mediului.

acord integrat de mediu / integrated environmental (protection) agreement / Act tehnico-juridic emis de autoritatea competentă pentru protecția mediului care acordă dreptul de a stabili condițiile de realizare a unei activități încă din etapa de proiectare, care să asigure că instalația corespunde cerințelor legislației în vigoare.

acord integrat / integrated agreement / Actul tehnico-juridic emis de autoritatea competentă pentru protecția mediului, care acordă dreptul de a stabili condițiile de realizare a unei activități încă din etapa de proiectare și care să asigure că instalația corespunde cerințelor respectivei ordonanțe de urgență.

acte de autorizare / authorization documents / Orice act tehnico-juridic emis de o autoritate pentru protecția mediului, prin care se stabilesc condițiile de mediu în care este permisă promovarea unei investiții sau desfășurarea unei activități cu impact asupra mediului.

actinometrie / actinometry / Determinarea cantitativă a radiațiilor electromagnetice (solare, terestre, atmosferice).

actinometru / actinometer / Instrument care măsoară efectul termic al radiației solare directe pe o suprafață perpendiculară.

activitate minieră / mining activity / Ansamblul de lucrări privind prospecțiunea, explorarea, dezvoltarea, exploatarea, prelucrarea, concentrarea, extracția metalurgică și comercializarea produselor miniere.

activitate solară / solar activity / Totalitatea fenomenelor fizice care au loc la suprafața Soarelui. Activitatea solară se manifestă prin pete solare, facule, flocule, perturbante și schimbări în starea coroanei solare, ce reprezintă de fapt manifestarea exterioară a reacțiilor și proceselor din interiorul Soarelui. Când activitatea solară se accentuează, fluxul de corpusculi și radiația ultravioletă cresc considerabil, factor ce reprezintă o deosebită importanță pentru atmosfera Pământului.

acțiune dăunătoare a apelor / water deleterious action / Acțiune distructivă, manifestată de ape în anumite condiții climatice (ploi abundente, dezăpezire rapidă).

acumulare nepermanentă / temporary accumulation / Acumulare realizată prin bararea unui curs de apă sau ca incintă laterală îndiguită, având rol numai pentru atenuarea viiturilor.

acumularea pesticidelor în sol / pesticides accumulation in the soil / Proces de înmagazinare în sol a pesticidelor organoclorurate, a fungicidelor cuprice și mercurice datorită coeficientului lor slab de solubilitate, precum și capacității reduse a edafonului de a le descompune. Ajunse în plante, prin intermediul lanțurilor trofice, pesticidele pătrund prin hrană în corpul animalelor și al omului.

acumulare de poluanți / pollutant accumulation / Fenomenul de concentrare a poluanților în apă, aer, sol și organisme vii prin aportul repetat și de durată al acestora. Fenomenul are loc mai ales în apă și sol, în atmosferă, poluanții sunt împrăștiți de curenții de aer sau anihilați de acțiunea antipoluantă a plantelor verzi.

acumulatori geochimici de energie / geochemical accumulators of energy / Denumire generică pentru unele combinații anorganice (de Al, în special) existente în biosferă care funcționează ca înmagazinatori de energie solară, făcând astfel legătura energetică între Cosmos și Pământ.

acuratețe / accuracy / Diferența dintre valoarea reală a parametrului examinat și valoarea medie obținută experimental.

acustica atmosferică / atmospheric acoustics / Ramura meteorologiei care studiază propagarea undelor sonore în atmosferă

în diferite condiții meteorologice, absorbția și dispersia sunetelor în atmosferă, precum și sunetele și zgomotele produse de diferite procese atmosferice.

acvifer / aquiferous / Pânză sau nivel de apă subteran. Acviferul poate fi poluat prin infiltrații de substanțe de la suprafața solului sau din depozitele de deșeuri. Poluarea acviferelor constituie o problemă majoră de mediu, întrucât refacerea ecologică este foarte costisitoare necesitând măsuri complexe și timp îndelungat.

adaptare morfoclimatică / morphoclimatic adjustment / Punere de acord a proceselor geomorfologice și a formelor de relief dintr-o anumită zonă geografică, cu condițiile climatice ale zonei respective.

aditiv / additive / Orice substanță adăugată unui produs pentru a-i determina o modificare în starea chimică și/sau fizică. Aditivii din alimente intensifică aspectul vizual și prelungesc viața produsului.

aditivi cu plumb / lead additives / Aditivi antidetonanți, utilizați pentru motoarele cu benzină. Tetraetilul de plumb este aditivul cel mai utilizat și constituie o sursă de poluare a atmosferei.

aditivi antipoluant / antipolluting additives / Substanță chimică ce se adaugă în combustibilul pentru motoare în vederea micșorării cantității de poluanți.

adsorbție / adsorption / Proces fizico-chimic de reținere a unui component (adsorbit) la suprafața unui alt component (adsorbant).

aducțiune / upstream waterway / Construcție hidrotehnică pentru aducerea apei de la priză la turbină, constând, în funcție de condițiile locale, fie din canale, descoperite sau acoperite, fie din tunele sau conducte.

aducțiune de transfer / water transfer conveyance / Aducțiune prin care apele dintr-o vale sunt conduse (captate) în altă vale, a aceluiași bazin hidrografic, sau dintr-un bazin în alt bazin.

aer / air / Amestec de gaze care formează atmosfera Pământului și care este absolut necesar vietăților aerobe.

aer curat / clean air / Aer care nu conține particule solide sau lichide în suspensie și nici gaze diferite de cele care îl compun. În atmosferă nu există aer curat, adică lipsit de impurități. Aerul curat este cel care are un procent scăzut de particule în suspensie.

aer înconjurător / environment, environs / Aerul troposferic, exclusiv cel din locurile de muncă.

aer poluat / polluted air / Aer în care există particule de praf, de fum, microorganisme, în suspensie, sau gaze diferite de cele care îl compun în mod normal.

aer saturat / saturated air / Aer în care tensiunea vaporilor de apă conținuți este egală cu tensiunea maximă corespunzătoare aerului în momentul respectiv.

aer umed / moist air / Aer care conține apă în faza gazoasă, lichidă sau solidă.

aer uscat / dry air / Aer atmosferic cu cantități foarte mici de vaporii de apă.

aerare / aeration / Pătrunderea aerului în spațiile libere dintre particulele solide ale substanței glomerulate sau într-un mediu lichid, fie în mod natural, fie prin acțiunea omului. (Aerarea cerealelor depozitate pentru evitarea fenomenului de *încingere*).

aerare prelungită / prolonged aeration / Procedeu de tratare a nămolurilor din apele uzate, în scopul reducerii la minimum a cantității de nămol activ produs. Acest procedeu permite dezvoltarea microorganismelor cu creștere lentă și, în consecință, oxidarea substanțelor neeliminate prin procedeul clasic.

aerare prin pulverizare / spray aeration / Procedeu prin care concentrația de oxigen dizolvat în apă este crescută prin pulverizarea apei în aer. Procedeu este folosit pentru eliminarea unor substanțe din apă.

aerarea solului / soil aeration / Procedeu prin care se realizează schimbul permanent de gaze dintre sol și atmosferă. Aerul din sol are o deosebită importanță pentru dinamica solului și viața plantelor.

Aerarea artificială a solului se realizează prin lucrări agrotehnice de mărunțire și afânare a acestuia.

aerob / aerobic / Orice organism ce necesită oxigen pentru a respira.

aerofotogrammetrie / airphoto-grammetry / Fotografierea suprafeței terestre din avion cu ajutorul unei camere speciale numită *cameră aerofotogrametrică*, folosindu-se procedee diferite în funcție de scopul urmărit, în vederea întocmirii planurilor și hărților topografice, a ridicării zonelor inundate la viituri excepționale (sinistre) etc.

aerologie / aerology / Ramura meteorologiei care se ocupă cu cercetarea straturilor înalte ale atmosferei terestre.

aeroplancton / aeroplankton / Totalitatea viețuitoarelor mici care trăiesc în atmosferă. Este alcătuit din spori ai bacteriilor și ciupercilor, unele alge și ciuperci microscopice, polen provenit de la plantele superioare. Acesta este purtat de curenții de aer dintr-un loc într-altul. Unele componente sunt patogene și acționează asupra stării de sănătate a plantelor, animalelor și omului.

aeroscop / aeroscope / Aparat utilizat în studiile ecologice privind igiena localităților, stabilirea gradului de poluare, în scopul luării măsurilor necesare pentru protecția mediului. Cu ajutorul său se iau probe de aer spre a fi supuse examenului microbiologic.

aerosol / aerosol / Sistem coloidal în care mediul de dispersie este un gaz, și în care se găsesc, în suspensie, particule lichide și solide.

afotic / aphotic / Un biotop în care lumina solară nu pătrunde și unde plantele verzi nu se pot dezvolta.

afluire / scouring / Erodarea mai accentuată a albiei unui râu, în jurul unui obstacol, ca urmare a creșterii vitezei apei, provocată de obstacolul respectiv.

agent geomorfic / geomorfological agent / Forțe tectonice, fizice chimice, mecanice sau biotice care acționează asupra scoarței terestre, modificându-i suprafața și creând noi forme de relief.

agent economic / economic agent / economic operator / Orice persoană fizică sau juridică ce produce, importă, comercializează produse cu impact redus asupra mediului.

agent endogen / endogene agent / Forța care acționează din interiorul Pământului asupra scoarței, creând mișcări orogenetice, epirogenetice etc. Ea constituie un element activ de modelare a reliefului.

agent exogen / exogenic agent / Forțe care acționează din exteriorul scoarței terestre și a căror sursă de energie este extraterestră: radiația solară, atracția universală. Aceste forțe acționează asupra reliefului, modelându-l.

agent infecțios / pathogenic agent / Microorganism care invadează țesuturile unei plante sau unui animal în organismul căruia se multiplică și cauzează o boală.

agenți biologici de deteriorare / biological deterioration agents / Organisme vii care distrug diferite materiale: produse alimentare, construcții, obiecte de artă. Algele, ciupercile, mușchii și lichenii care se instalează pe clădiri și monumente, prin substanțele ectorine, determină degradarea substratului pe care se instalează. Termitele și cariile deteriorează lemnul construcțiilor. Picturile în ulei sunt atacate de numeroase ciuperci microscopice.

agregate minerale / mineral waterhouse / mineral aggregates / Mineral inert granular (nisip, pietriș, bolovăniș) de natură minerală, utilizat ca material de construcție, existent în albiile și pe malurile cursurilor de apă, lacurilor, precum și pe țărmul mării. Agregatele oferă stabilitate, volum și calități antierozive produsului finit.

agresivitatea poluanților / pollutant aggresion / Acțiunea unui poluant sau a unui complex de poluanți care în anumite condiții de mediu afectează organismele sau bunurile materiale.

agrometeorologie / agrometeorology / Știința care cercetează influența condițiilor meteorologice în agricultură. Pe baza datelor furnizate se realizează zonarea culturilor, se recomandă speciile și

soiurile de plante adecvate; în funcție de condițiile meteorologice locale, se indică modul de aplicare a îngrășămintelor, lucrările solului, metode de prevenire a unor calamități: secetă, inundații.

albedo / albedo / Mărimă ce caracterizează capacitatea de reflexie a suprafeței corpurilor.

albedometru / albedometer / Instrument pentru măsurarea capacității de reflexie a razelor solare de către o suprafață. În meteorologie, albedometrul este întrebuințat pentru obținerea albedoului suprafeței subiacente sau al norilor.

albedoul Pământului / Earth's albedo / Raportul dintre radiația solară reflectată de Pământ (inclusiv atmosferă) și radiația solară incidentă.

albia cursului de apă / river bed / Porțiune a unei văi acoperite permanent sau temporar cu apă.

albie majoră / streambed / Partea mai ridicată a unei albie (lunca) acoperite de ape numai în timpul viiturilor.

albie majoră / major streambed / Porțiunea de teren din valea naturală a unui curs de apă, peste care se revarsă apele mari, la ieșirea lor din albia minoră.

albie minoră / minor bed / Partea mai joasă a unei albie (matca) prin care apa curge permanent sau în cea mai mare parte a anului.

albie minoră / minor streambed / Suprafața de teren ocupată permanent sau temporar de apă, care asigură curgerea nestingerită, din mal în mal, a apelor la niveluri obișnuite, inclusiv insulele create prin curgerea naturală a apelor.

alergie / allergy / Stare patologică a unui organism, cauzată de anumite substanțe (alergene) și caracterizată prin reacții modificate (față de reacțiile indivizilor sănătoși) la contactele ulterioare cu substanțele respective sau cu unele înrudite.

algă / alga / Plantă criptogamă autotrofă, unicelulară sau pluricelulară, având clorofilă în toate celulele, care trăiește în apă sau în terenuri umede. Sunt indicatori ai eutrofizării și se folosesc ca îngrășămintă și chiar în alimentație.

alimentarea cursului de apă sau a apei stătătoare / feeding water river-water stagnant / Proces prin care cursul de apă sau apa stătătoare primesc noi volume de apă. Se deosebesc:

– alimentare superficială (prin scurgere de suprafață): pluvială (din ploi), nivală (din zăpezi), pluvio-nivală (din ploi și zăpezi), glaciară (din ghețari).

– alimentare subterană (din ape subterane).

aliniament / alignment / Materializarea pe teren sau pe apă a unei distanțe, în linie dreaptă, cu ajutorul jaloanelor sau a geamandurilor, fie pentru a fi măsurată, fie pentru a servi ca direcție de bază (axa X), pentru determinarea coordonatelor unor puncte cu ajutorul echerului topografic.

alizee / trade-winds / Vânturi regulate care suflă tot timpul anului în regiunile tropicale, de la NE spre SV (în emisfera nordică) și de la SE spre NV (în emisfera sudică). Ele sunt importante în deplasarea umidității de pe oceane pe continente.

alometrie / allometry / Caracterul creșterii unui organ, care se face cu o viteză constantă, fie mai mare (alometrie pozitivă), fie mai mică (alometrie negativă), față de cea a organismului întreg.

alotropie / allotropy / Proprietatea unui element chimic de a exista în două sau mai multe stări, care diferă între ele din punctul de vedere al proprietăților fizice.

altitudine medie / mean altitude / Înălțimea medie a unei porțiuni din suprafața scoarței terestre, calculată față de nivelul mării sau față de punctul cel mai jos al acestei suprafețe.

altitudine medie a bazinului de recepție / mean altitude of reception basin / Caracteristică morfometrică a bazinului hidrografic reprezentând raportul dintre suma produselor altitudinilor medii și suprafețelor parțiale cuprinse între curbele de nivel și suprafața totală a bazinului de recepție.

altitudine solară / solar altitude / Unghiul dintre dreapta care unește centrul discului solar cu punctul de observație și planul orizontal care trece prin punctul de observație.

altocumulus / altocumulus / Nor în formă de banc, strat sau pătură, alb sau cenușiu, câteodată alb și cenușiu. Se asociază cu vremea frumoasă.

altostratus / altostratus / Pătură sau strat noros cenușiu sau albăstrui, cu aspect striat, fibros sau uniform, acoperind integral sau parțial cerul și prezentând porțiuni subțiri prin care se întrevede Soarele. Se asociază cu apropierea frontului cald al unei depresiuni.

alunecare de teren / earthslide / Deplasarea unei mase de roci pe o suprafață înclinată, care este umectată puternic și plastică, alcătuită de regulă din argile și marne. Produce mari pagube și poate fi evitată, stabilizându-se pantele prin scheme de plantare și lucrări de consolidare (ziduri de protecție).

aluviuni / sediments / Material format din mâl, nisip, pietriș, bolovăniș adus de apele curgătoare și depus pe fundul albiei, pe luncă sau la vărsare. Solurile formate pe aluviuni au o fertilitate naturală crescută, datorită prezenței în cantități mari a substanțelor organice transportate de apele curgătoare.

ameliorarea mediului / environmental rehabilitation / Punerea în funcțiune a mijloacelor destinate creșterii calității mediului înconjurător.

amonificare / ammonification / Prima fază a mineralizării, ce corespunde transformării substanțelor organice azotate în amoniac și săruri amoniacale de către microorganismele din sol.

an caracteristic / characteristic year / An în care un element meteorologic (hidrologic) a avut particularități care interesează activitatea științifică sau cea practică (an mediu, an ploios, an secetos, an cu puternice fenomene de îngheț, an cu viituri etc.).

an hidrologic / hydrologic year / Interval de un an cuprins între două momente caracteristice de epuizare maximală a rezervoarelor de apă subterană care alimentează râurile.

an hidrologic mediu / mean hydrologic year / An fictiv ale cărui date hidrologice le constituie mediile unei serii coerente cuprinzând cât mai mulți ani. Seria de ani după care este calculat anul mediu trebuie indicată obligatoriu pentru fiecare caz.

an mediu / media year / An în care caracteristicile hidrologice de bază au valori apropiate de valorile medii multianuale sau de valorile tipice.

an ploios / rainier year / An cu volumul scurgerii anuale ridicate față de scurgerea medie multianuală.

an secetos / droughty year / An cu volumul scurgerii anuale scăzute față de scurgerea medie multianuală.

anabioză / anabiosis / Reducerea activității vitale la unele organisme din cauza condițiilor neprielnice de viață.

anaerob / anaerobe / Organism capabil să trăiască în absența oxigenului molecular liber. Microorganismele anaerobe au rol important în procesele de fermentație și putrefacție.

analiza organoleptică / organoleptic analysis / Analiza existenței în apă (potabilă) a celor mai mici organisme de origine animală (bacterii).

analiză granulometrică / granulometric analysis / Determinarea, prin măsurători (prin site granulometrice), a tipurilor (mărimilor) de granule ce compun aluviunile și a procentului acestora după dimensiuni.

anergie / anergy / Anergia este definită ca fiind o energie care, în condiții de reversibilitate totală a proceselor, nu poate fi convertită într-o altă formă de energie. Energia mediului ambiant consistă numai în anergie, pe când energia termică, respectiv căldura, consistă și în anergie, și în exergie.

arocament / riprap / Material alcătuit din bolovani de dimensiuni foarte mari (bucăți de stânci), utilizat la construirea unor baraje în scop energetic.

antracit / anthracite / Tip de cărbune tare, negru, lucios și de bună calitate, conținând până la 98% C. Dă cea mai multă căldură și cel mai puțin fum.

antropic / anthropogenic / Proces sau fenomen care este determinat direct sau indirect de acțiunea omului.

apă / water / Lichid incolor, fără gust și fără miros, compus din hidrogen și oxigen, care formează unul dintre învelișurile Pământului, hidrosfera.

apă agresivă / aggressive water / Apă care datorită conținutului ei chimic atacă metalele betoanelor utilizate în construcțiile submerse.

apă brută / raw water / Apă netratată, utilizată în construcții.

apă de canal / sewage / Un amestec de ape menajere cu ape pluviale scurse din perimetrul canalizat.

apă de alimentare / supplying water / Apa care provine dintr-o stație de tratare sau dintr-o captare de apă subterană și trece în rețeaua de alimentare.

apă de purjare / purge water / Apă rezultată din operațiile de curățare a instalațiilor de impurități sau de reziduuri, evacuată sub un curent de apă sub presiune.

apă de răcire / cooling water / Apa folosită în tehnologia de răcire (pentru grupuri termoelectrice și alte domenii industriale).

apă de scurgere / waste water / Apă de suprafață care se scurge către un curs de apă în urma unor ploi abundente.

apă de spălare / washing water / Apă utilizată la spălări industriale și la utilaje de laborator, încărcată cu reziduuri specifice domeniului după întrebuințare.

apă de suprafață / surface water / Apa care curge sau care stagnează la suprafața solului.

apă din sol / soil water / Apa care ocupă spațiile poroase ale unui sol și care provine din apă subterană, din topirea zăpezii și precipitații.

apă distrofică / dystrophic water / Apă săracă în substanțe nutritive și care conține o mare cantitate de substanțe humice.

apă dulce /sweet water / Apă care are în mod natural o slabă concentrație de săruri sau care este considerată aptă captării și tratării în vederea producerii apei potabile.

apă fosilă / fossil water / Apa inclusă în rocile sedimentare în momentul depunerii sedimentelor, precum și ulterior, în timpul consolidării acestui tip de roci.

apă freatică / ground water / Apa care formează prima pânză permanentă de apă subterană, care se găsește la adâncimi diferite. Influența sa este pozitivă, când umezește fără să înece și fără să salinizeze solul în care se dezvoltă rădăcinile plantelor, sau negativă când produce înmlăștinirea ori salinizarea solului.

apă grea / heavy water / Apa care conține hidrogen greu (deuteriu, D). Este utilizată ca moderator în reactorii nucleari, este improprie vieții.

apă juvenilă / juvenile water / Apa formată în strate permeabile, prin condensarea subterană a vaporilor proveniți din magmă.

apă industrială / industrial water / Apa folosită într-un proces industrial, de regulă fără tratamente importante.

apă interstițială / pore water / Apa care este reținută în spațiile situate între particulele solide.

apă pluvială / rain water / Apa care provine din precipitațiile atmosferice și care nu s-a încărcat cu sedimente solubile provenite din pământ.

apă menajeră / waste water / Apă rezultată din activități casnice, evacuată, de regulă, în canalizare.

apă mezosaprobică / mesosaprobic water / Apă poluată, caracterizată printr-o populație de specii și organisme specifice și printr-o concentrație de oxigen relativ redusă.

apă minerală / mineral water / Apa care are o concentrație de substanțe minerale mai mare decât apa obișnuită.

apă plată / plain water / Apa care nu conține CO₂ liber.

apă pluvială acidă / acid rain water / Apa pluvială cu pH-ul sub 5.

apă recirculată / recirculated water / Apă rezultată din operațiile de prelucrare industrială, reintrodusă în circuitul tehnologic după tratarea parțială, în scopul reducerii consumului de apă curată sau al micșorării cantității de reactivi din apele reziduale evacuate din instalații.

apă reziduală / residual water / Apă rezultată din procesele reziduale și activitățile menajere, care conține diferite elemente sau substanțe chimice nocive, microorganisme patogene (virusuri, bacterii).

apă salmastră / brackish water / Apă marină, având conținutul de săruri intermediar între apa dulce și apa sărată.

apă sărată / salt water / Apă cu o concentrație de săruri, în special clorură de sodiu, mai mare decât cea a apei dulci, dar mai mică decât cea a apei de mare.

apă stătătoare / stagnant water / Apa care ocupă depresiuni mai mici sau mai mari ale scoarței, fiind de regulă lipsite de scurgere (exceptând dacă au afluent și emisar).

apă subterană / underground water / Apă acumulată în porii, fisurile sau golurile rocilor.

apă termală / thermal water / Apă subterană, cu o temperatură mai ridicată decât media celei mai calde luni a anului.

apă uzată / used water / Ape provenind din activitățile casnice, sociale și economice, conținând substanțe poluatoare sau reziduuri care alterează caracteristicile fizice, chimice și bacteriologice inițiale, precum și ape de ploaie ce curg pe terenuri poluate.

apă uzată brută / raw waste water / Apă uzată netratată.

apă uzată decantată / clarified waste water / Apă uzată din care materiile solide grosiere și majoritatea materiilor solide decantabile au fost scoase prin decantare.

apă uzată epurată / treated waste water / Apă uzată care a suferit o epurare parțială sau totală destinată eliminării și mineralizării substanțelor organice sau a altor substanțe pe care le conține.

apă uzată pluvială / storm waste water / Amestec de apă uzată și de apă de suprafață ce provine din ploi puternice sau zăpezi topite.

ape de șiroire / rain of water / Apa de ploaie care în contact cu solul se scurge sub formă de firișoare mici.

ape mari / high water / Fază a scurgerii râurilor, cauzată de topirea zăpezilor, de topirea zăpezilor și ploi suprapuse, sau numai de ploi.

ape medii / mean water / Debite de mărimea debitelor medii multianuale corespunzând hidrogradelor 2-5 (din 10 hidrograde) ale mărimii scurgerii maxime multianuale sau anuale.

ape mici / low water / Fază de regim hidrologic caracterizată prin debite de apă scăzute pe o perioadă îndelungată.

ape naționale navigabile / national navigable / shipping waters /

- a) apele maritime considerate, potrivit legii, ape maritime interioare;
- b) fluviile, râurile, canalele și lacurile din interiorul țării, pe sectoarele lor navigabile;
- c) apele navigabile de frontieră, de la malul român până la linia de frontieră.

ape teritoriale / territorial waters / Ape marine, oceanice, fluviale, care conform reglementărilor internaționale sunt arondate unui stat, care are drept de control și exploatare economică în zona arondată.

ape uzate / waste waters / Ape provenind din activități casnice, sociale sau economice, conținând substanțe poluante sau reziduuri care-i alterează caracteristicile fizice, chimice și bacteriologice inițiale, precum și ape de ploaie ce curg pe terenuri poluate.

apeduct / water line / Ansamblul construcțiilor și instalațiilor hidrotehnice care folosesc la conducerea apei de la captare până la punctul de folosință.

areagramă / areagramme / Grafic de repartitie a suprafețelor parțiale ale unui bazin de recepție, delimitate de izocrone.

areal / area / Suprafață pe care este răspândit un fenomen, un proces, o specie.

areal continuu / continuous area / Suprafață neîntreruptă de răspândire a unui taxon.

areal discontinuu / discontinuous area / Suprafață întreruptă în răspândirea unui taxon.

arie naturală protejată / natural reserve / Zonă terestră, acvatică și/sau subterană, cu perimetru legal stabilit și având un regim special de ocrotire și conservare, în care există specii de plante și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică sau culturală deosebită.

aripa barajului / wall wing / Partea barajului care se prezintă ca prelungirea sa laterală.

arzător final / afterburner / Dispozitiv instalat în cuptoarele și sistemele de ardere pentru a înlătura gazele nocive.

asanare / drying up / Acțiune antropică prin care se elimină apele stagnante dintr-o regiune sau apele rezultate din inundații.

ascensiunea unei pene de fum / plume-rise / Diferența dintre nivelul punctului de emisiune și nivelul la care se ridică poluanții, ca urmare a gradientului termic și a energiei cinetice.

asolament / crop rotation / Alternare periodică a culturilor agricole de pe o anumită suprafață de teren, care asigură creșterea fertilității solului și sporirea producției agricole. După perioada de rotație, se deosebesc următoarele asolamente: bienale, trienale și cvadrienale.

astenosferă / asthenosphere / O zonă în interiorul mantiei terestre aflată între 100-250 km și care permite mișcări lente ale plăcilor litosferei.

atenuarea viiturilor / attenuating freshet / Fenomen prin care se realizează reducerea debitelor mari ale viiturilor, mărindu-se durata totală de scurgere a acestora.

atol / atoll / Insulă în formă de inel continuu sau cu mici întreruperi, constituită din recifi coraligeni.

atmosferă / atmosphere / Strat gros de 300 km, fără culoare, cu gaze fără miros, cunoscut ca aer, care înconjoară Pământul și care este ținut în loc de forțe gravitaționale. Atmosfera absoarbe în jur de 50% din energia solară și este deosebit de eficientă în filtrarea radiațiilor dăunătoare cu lungime de undă scurtă, precum razele ultraviolete.

atmosfera / atmosphere / masa de aer care înconjoară suprafața terestră, incluzând și stratul protector de ozon.

atmosferă înaltă / upper atmosphere / Secțiunea din atmosferă care se întinde deasupra stratopauzei și încorporează mezosfera, termosfera și exosfera.

atmosferă joasă / lower atmosphere / Secțiune de atmosferă care se întinde între Pământ și stratopauză și încorporează troposfera și stratosfera.

audit / audit / Termen folosit pentru a defini controlul autorizat al unei situații/informații, în scopul de a emite o opinie independentă/neutră, competentă, pe baza unor documentații și care stabilește criteriul de calitate. Verificarea/auditul este realizat de către un specialist calificat neutru/independent, care deține funcția de auditor, de către un expert contabil sau de un contabil autorizat.

auditor / auditor / Persoană care are calificarea de a executa auditul sistemului de management de mediu.

auditul pentru energie / energy audit / Proces prin care se identifică fluxul energetic aferent unei instalații și care determină capacitatea de generare/consumul de energie utilizat de fiecare entitate funcțională. Fluxul/consumul de energie este reprezentat de cantitățile lunare de energie consumate sub formă de electricitate, gaz natural, combustibil, aburi, dar și sub forma cantității de energie alocate în funcție de modul în care este utilizată (iluminare, procese tehnologice, încălzire, aer comprimat etc.). Procesul de audit pentru energie are rolul de a identifica și de a cuantifica consumul de energie și consecințele financiare ale economiei de energie ce rezultă din aplicarea unei noi soluții tehnologice de economisire.

auditul sistemului de management de mediu / environmental management system audit / Examen metodic și independent efectuat pentru a constata dacă activitățile și rezultatele privind mediul satisfac dispozițiile prestabilite, dacă aceste dispoziții sunt puse în funcțiune în mod efectiv și dacă sunt apte să atingă obiectivele de mediu.

autarhie / autarky / Politica prin care se tinde spre crearea unei economii naționale închise, izolate de economia altor țări. Într-un sens mai larg, autarhia reprezintă expresia unei anumite „izolări” din punct de vedere comercial, financiar, tehnic, cultural etc.

autecologie / autecology / Abordare ecologică care constă în studierea relațiilor unei singure specii cu mediul său, independent de speciile asociate.

autocaptare / auto-capture / Proces prin care un râu își captează propriile ape. Procesul se produce în cazul râurilor cu meandre bine dezvoltate, prin reducerea treptată a pedunculului, până la străpungerea sa definitivă.

autoepurare / selfpurification / Proces biologic, chimic și fizic care permite unui mediu poluat de substanțe organice sau anorganice să-și recapete puritatea inițială fără intervenții externe, respectiv antropice.

autoritate competentă / competent authority / Autorități ale administrației publice centrale și/sau teritoriale pentru protecția mediului, precum și alte autorități desemnate, însărcinate cu aducerea la îndeplinire a diferitelor dispoziții în conformitate cu prevederile legislației în vigoare privind protecția mediului.

autoritatea centrală pentru protecția mediului / central authority for environmental protection / este Ministerul Apelor și Protecției Mediului.

autoritatea centrală pentru protecție civilă / central authority for public protection / este Inspectoratul General pentru Situații de Urgență.

autoritatea competentă / competent authority / Agenția Națională pentru Resurse Minerale, ce reprezintă, în domeniul resurselor minerale, interesele statului.

autoritate competentă pentru protecția mediului / competent authority for environment protection / Autoritatea publică centrală pentru protecția mediului sau, după caz, autoritățile publice teritoriale pentru protecția mediului.

autoritatea publică locală responsabilă cu planificarea teritorială / the local public authority responsible for territorial planning / este reprezentată de Consiliul Local, respectiv Consiliul Județean și Consiliul General al Municipiului București.

autoritatea publică teritorială pentru protecția mediului / territorial public authority for environment protection / este constituită de Inspectoratele Teritoriale pentru Protecția Mediului și Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD).

autoritatea teritorială pentru protecție civilă / territorial authority for public protection / este Serviciul public comunitar pentru situații de urgență, în subordinea consiliilor județene și locale, precum și a Consiliului General al Municipiului București și consiliilor locale ale sectoarelor Municipiului București.

autoritatea publică teritorială pentru protecția mediului / territorial public authority for environment protection / este reprezentată prin Inspectoratele Teritoriale pentru Protecția Mediului și Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD).

autoritatea teritorială pentru protecție civilă / territorial authority for public protection / este Serviciul public comunitar pentru situații de urgență, în subordinea consiliilor județene și locale, precum și a Consiliului General al Municipiului București și consiliilor locale ale sectoarelor Municipiului București.

autorități publice teritoriale pentru protecția mediului / territorial public authorities for environment protection / Inspectoratele pentru Protecția Mediului și Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării.

autorizare / authorization / Parcurgerea etapelor procedurale având drept scop obținerea avizului, acordul și/sau a autorizației de mediu.

autorizație de mediu / environmental permit / Act tehnico-juridic eliberat în scris de autoritățile competente pentru protecția mediului, prin care sunt stabilite condițiile și/sau parametrii de funcționare a unei activități existente sau pentru punerea în funcțiune a unei activități noi pentru care anterior a fost emis acordul de mediu.

autorizație integrată de mediu / integrated environmental permit/ Act tehnico-juridic emis de autoritățile competente, care dă dreptul de a exploata în totalitate sau în parte o instalație, în anumite condiții care să asigure că instalația corespunde cerințelor privind prevenirea și controlul integrat al poluării.

autorizație pentru activitatea nucleară / authorization for nuclear activity / Act tehnico-juridic prin care autoritatea competentă de reglementare în domeniul nuclear autorizează titularul activității să amplaseze, să proiecteze, să achiziționeze, să fabrice, să producă, să construiască, să transporte, să importe, să exporte, să pună în funcțiune, să posede, să folosească, să opereze, să transfere, să dezafecteze și să dispună de orice sursă de radiații ionizante, instalații nucleare sau amenajări pentru gospodărirea deșeurilor radioactive.

autorizație integrată / integrated authorization / integrated permit/ Actul tehnico-juridic emis de autoritățile competente pentru protecția mediului conform dispozițiilor legale în vigoare, care acordă dreptul de a exploata în totalitate sau în parte o instalație, în anumite condiții care să asigure că instalația corespunde cerințelor legislației actuale.

avarie / accident / breakdown / Eveniment sau incident care nu generează efecte majore asupra sănătății populației și/sau asupra mediului, dar care are potențial să producă un accident major.

avizul de mediu pentru planuri și programe / environment protection note for planning and programmes / Act tehnico-juridic eliberat în scris de autoritatea competentă pentru protecția mediului, care confirmă integrarea aspectelor privind protecția mediului în planul sau programul supus adoptării.

avarie cu efect poluant / damage with pollutant effect / Deteriorarea accidentală a unei conducte, a unor mecanisme, instalații etc., urmată de emisie intensă de poluanți. Defectarea instalației de epurare a apelor uzate dintr-o întreprindere atrage după sine poluarea emisarului cu efecte negative asupra viețuitoarelor. Aceste fenomene pot fi evitate prin stabilirea de măsuri tehnice în funcționarea și exploatarea utilajelor industriale și respectarea normelor de protecție a mediului.

aven / aven / Puț carstic de dimensiuni variabile, care comunică la partea sa inferioară cu o peșteră sau o cu galerie subterană.

avertizare meteorologică / meteorological warning / Comunicat sau mesaj meteorologic care anunță apariția sau apropierea unor condiții meteorologice sau unor fenomene de natură să influențeze securitatea vieții și bunurilor, să împiedice sau să întârzie transporturile pe calea ferată, drumuri, pe apă sau aeriene, sau o serie de activități economice.

avizul de mediu pentru stabilirea obligațiilor de mediu / environmental note for establishing the obligations regarding the environmental protection / Act tehnico-juridic eliberat în scris de autoritatea competentă pentru protecția mediului, prin care sunt stabilite obligațiile de mediu, ca prevederi ale unui program pentru conformare, în vederea asumării acestora de către părțile implicate, în următoarele situații: schimbarea titularului unei activități cu impact asupra mediului și/sau modificarea ori încetarea unor astfel de activități, inclusiv pentru vânzare de acțiuni, vânzări de active, fuziune, divizare, concesiune, dizolvare urmată de închidere, lichidare în condițiile legii.

avizul de mediu pentru produse de uz fitosanitar / environment protection note for phytosanitary products / Act tehnico-juridic eliberat în scris de autoritatea publică centrală pentru protecția mediului, necesar în procedura de omologare a produselor de uz fitosanitar.

B

baraj / dam / Construcție hidrotehnică pe un curs de apă prin care se realizează o ridicare a nivelului apei și, implicit, o acumulare de apă. Are multiple folosințe: hidroenergie, alimentări cu apă, combaterea inundațiilor, piscicultură.

barbotare / barbotage / Procedeu de tratare prin care un curent puternic de aer sau alt gaz este dispersat în apă.

barieră de coastă / coastal dike / Un banc de nisip și pietriș care se formează pe coastele în pantă ușoară. În spatele dinspre coastă ale barierelor se formează lagune.

barometru / barometer / Instrument care măsoară presiunea atmosferică.

batal / pit / Groapă săpată în pământ pentru depozitarea noroiului rezultat prin săpare, sau a altor materiale necesare pe timpul execuției forajelor.

batardou / cofferdam / Incintă construită în apă, în interiorul căreia, după evacuarea apei, se execută lucrări pentru fundații de poduri.

batial / bathyal / Nivel marin cuprins între etajul litoral și etajul abisal, corespunzând taluzului continental (între adâncimile de 200-2500 m).

batimetrie / bathymetry / Ramură a hidrometriei care se ocupă cu măsurarea adâncimii apei din lacuri, râuri, mări și oceane. Hărțile batimetrice redau relieful fundului acestora prin curbe batimetrice, sau curbe hipsometrice.

batimetru / bathymeter / Aparat (tip ecosondă) pentru măsurarea adâncimii obiectelor aflate în apă.

batometru / bathometer / Aparat de prelevare a probelor de apă.

bază de date de mediu / environmental data base / Acumulare de informații specifice unei probleme sau zone de mediu și stocarea sa pe diferiți suporti.

bază de triangulație / triangulation basis / Linia dreaptă tasată pe un teren plat, situată între două puncte materializate prin borne de beton armat, care se măsoară cu mare precizie și constituie latura unui triunghi din rețeaua de triangulație cu care începe măsurarea și calculul triangulației geodezice.

bazin / basin / Excavațiune de dimensiuni variabile a scoarței terestre, caracterizată printr-o anumită structură geologică, morfologică și tectonică.

bazin artezian / artesian basin / Zonă depresionară, în care dispunerea concavă a straturilor biologice face ca stratul acvifer, interceptat de foraje, să aibă un caracter artezian.

bazin avertizor / warning basin / Bazin de dimensiuni mici, în cadrul unui bazin mare, care, pe baza aparaturii hidrometeorologice instalate, face avertizări (manuale sau automate, de tip telepluviometric, teletermic, telelimnimetric) la un dispecerat, în vederea prognozei evoluției unor fenomene, pentru a se lua măsuri de apărare.

bazin de acumulare / accumulation basin / Zonă depresionară, acoperită cu apă sau uscată, în care se acumulează depozite detritice, produse de precipitare sau resturi organice.

bazin de compensare / compensation tank / Rezervor de apă construit (de regulă) din beton, având rolul de a asigura compensarea debitelor, când acestea nu se ridică la valoarea necesară.

bazin de decantare / decantation basin / Bazin (de regulă betonat) în care se asigură mai întâi decantarea apei de impurități (aluviuni etc.) și apoi tratarea ei pentru a fi utilizată (în special pentru alimentarea cu apă a populației).

bazin de fermentare a biogazului / biogaz digester / Recipient închis ermetic în care are loc fermentarea anaerobă a deșeurilor organice din care se poate scoate metanul.

bazin de maturizare / maturing tank / Bazin mare, puțin adânc, folosit pentru tratarea complementară a apelor uzate care au suferit deja un tratament biologic și ale căror materii solide formate în urma tratării biologice au fost eliminate.

bazin de reglare / control tank / Bazin destinat uniformizării regimului de curgere a apei către o instalație de tratare, o uzină sau un canal.

bazin de reținere / retention basin / Bazin de regularizare a volumelor necesare de apă pentru anumite activități economice (alimentare cu apă).

bazin hidrografic / hydrographical basin / Teritoriu de pe suprafața căruia își colectează apele un râu, lac sau o mare (închisă).

bazin receptor / catchement / Bazin care drenează o regiune în mod natural către un curs de apă sau un anumit loc.

becquerel / Becquerel / Unitate de radioactivitate, derivată și egală cu numărul atomilor unei substanțe radioactive care se dezintegrează pe secundă. Simbolul: Bq.

bentos / benthos / Comunitate de plante și animale de pe fundul bălților, lacurilor, mărilor și oceanelor. Aceasta constituie hrana de bază a multor pești de interes economic.

bilanț de mediu / balance of environment / Procedură de a obține informații asupra cauzelor și consecințelor efectelor negative cumulate (anterioare și anticipate); face parte din acțiunea de evaluare a impactului asupra mediului.

bilanț hidric / water balance / Bilanț între cantitățile de ape intrate, ieșite și acumulate într-un loc (bazin de recepție, sol etc.) într-un interval de timp dat.

bilanț radiativ / radiation balance / Diferența dintre energia primită de o suprafață de teren (bazin) și energia emisă sau reflectată de ea.

bilanț termic / heat balance / Relație între câștigurile și pierderile de energie calorică înregistrate într-un loc dat.

biocenologie / biocenology / Ramură a ecologiei care studiază compoziția floristică și faunistică, structura dinamică și distribuția geografică a biogenezelor.

biocenoză / biocenosis / Formațiune biologică vastă, cu condiții specifice de organizare, viață și înmulțire, constituind o entitate distinctă a mediului, perfect adaptată la condițiile din acea zonă geografică.

bioclimatologie / bioclimatology / Studiul acțiunii condițiilor climatologice asupra repartizării și dezvoltării organismelor vii (vegetale, animale, oameni).

bioconversie / bioconversion / Conversia produselor reziduale organice într-o sursă de energie prin acțiunea microorganismelor, de obicei a bacteriilor. Descompunerea reziduurilor organice din plante duce la producerea gazului metan. Din punct de vedere chimic, aceasta înseamnă reducerea compușilor organici complecși la forme mai simple și mai stabile.

biodegradabil (din materii reziduale) / biodegradable / Capabil de a fi descompus de către bacterii sau prin mijloace biologice. Majoritatea reziduurilor organice (hârtie, articole de lână, piele, lemn) sunt biodegradabile, în vreme ce majoritatea materialelor plastice nu sunt biodegradabile.

biodiversitate / biodiversity / Diversitatea organismelor provenite din același ecosistem sau din ecosisteme diferite.

bioecologie / bioecology / Studiul relațiilor dintre plante și animale și mediul în care cresc. Bioecologia acordă o mai mare atenție impactului antropic asupra ecosistemelor și speciilor.

bioeconomie / bioeconomics / Un termen care definește aplicarea sociobiologiei în domeniul economiei. De asemenea, termenul mai este utilizat pentru a defini domeniul economiei resurselor naturale reînnoibile.

biofertilizatori / biofertilizers / Toate substanțele organice obținute pe cale naturală, aplicate pe sol în scopul menținerii sau îmbunătățirii fertilității. Acestea includ gunoiul de grajd, culturi leguminoase și compost.

biofiltru / bacteria filter / Bacterii (microorganisme) care pot juca rol de biofiltru.

biogaz / biogas / Amestec de gaze combustibile în care predomină metanul obținut ca rezultat al activității unor microorganisme care descompun anaerob diferite substanțe organice în mod natural, biogazul se formează în zăcămintele de petrol și cărbuni, în nămolul apelor de canal, al bălților și lacurilor.

bioindicatori / bioindicators / Specii sau populații stenotopice caracteristice pentru un anumit tip de sol sau de apă, indicând existența unor elemente organice pe care acestea le conțin ori un anumit grad de poluare etc.

biom / biome / Zona majoră de viață, determinată de microclimă, cuprinzând un complex de biotopuri și biocenoze.

biomasă / biomass / Masă de materie organică nefolosită, de origine biologică, care poate constitui o sursă energetică exploatabilă.

biomasă primară / primary biomass / Ansamblul de materii prime vegetale, cu creștere mai mult sau mai puțin rapidă, folosite direct, sau în urma unui proces de conversie, la producerea de energie.

biomasă secundară / secondary biomass / Ansamblul de reziduuri obținute după o primă exploatare a biomasei vegetale.

biometeorologie / biometeorology / Ramură a meteorologiei care studiază relațiile, directe și indirecte, dintre mediul geofizic sau geochimic al atmosferei, pe de-o parte, și organismele vii, de cealaltă parte. Biometeorologia are un rol esențial în cunoașterea interrelațiilor organism–mediu abiotic.

bionomie / bionomy / Știința care studiază legile vieții în raport cu mediul. Ea se împarte în ecologie și etologie și formează – împreună cu biogeografia – perilogia. Exemplu: bionomia litorală privește repartiția și comportamentul organismelor marine litorale.

bioreductori / bioreductors / Ansamblul organismelor heterotrofe (bacterii, drojdii, ciuperci saprofite) care degradează materia organică moartă și eliberează astfel elementele minerale.

bioritm / biorhythm / Activitate cu caracter periodic care are loc în lumea vie.

biosferă / biosphere / Porțiune din mediul ambiant terestru unde se întâlnesc organisme vii. Ea cuprinde partea inferioară a atmosferei, hidrosfera și o parte din litosferă.

biotă / biota / Fauna și flora unei regiuni.

biotehnologie / biotechnology / Orice aplicație a unei tehnologii, care folosește sisteme biologice, organisme vii sau părți din acestea, pentru a fabrica sau modifica produse sau procese pentru folosința specifică.

biotip / biotype / Orice plantă care are o structură genetică identică cu planta-mamă. Asemenea plante pot fi obținute doar prin reproducerea vegetativă. În cazul vegetației naturale, acest lucru se realizează prin plantarea bulbilor, a tuberculilor, a rizomilor, a lăstarilor, a mlădițelor și rădăcinilor advectorie.

biotop / biotope / Locul ocupat de o biocenoză, cuprinzând mediul abiotic (solul, apa, aerul, factorii climatici etc.) și toate elementele necesare apariției și dezvoltării organismelor.

biotrof (despre organisme) / biotroph / Organism care se hrănește cu substanțe existente în ființele vii, pe care le folosește drept mediu de viață. Exemplu: virusurile, bacteriile și ciupercile parazite, viermii fitofagi și păduchii etc.

bloc erratic / erratic block / Fragment de rocă dură, de mare volum, transportată de ghețari la mari distanțe și depus în regiuni cu altă constituție petrografică.

borchiș / running ground / Termen folosit în industria minieră pentru nisipurile curgătoare, cu conținut ridicat de particule fine saturate cu apa sub presiune.

branșament / branch pipe / Porțiune de conductă care face legătura între o conductă principală și una secundară.

braț anastomozat / braided channel / Braț înfundat, colmatat, separat de cursul principal al râului.

braț de râu / branch river / Albie secundară, care se desprinde din albia principală și pe care se scurge o cantitate mică de apă.

braț navigabil / navigable river branch / Ramificație a cursului principal al unei ape curgătoare.

brumă / hoarfrost / Cristale de gheață care se formează noaptea (în anotimpurile de tranziție) prin înghețarea vaporilor de apă din atmosferă, care se depun pe plante, pe sol, pe obiecte etc.

bulboană / whirlpool / Ochiuri de izvoare ascendente, izolate sau pe fundul unui lac sau râu.

burniță / drizzle / Ploaie mărunță și deasă, adesea însoțită de ceață.

C

cadastrul apelor / water cadastre / Activitatea privind inventarierea, clasificarea, evidența și sinteza datelor referitoare la rețeaua hidrografică, resursele de apă, lucrările de gospodărire a apelor, inclusiv documentațiile tehnice reprezentate pe planșe.

cadastrul apelor / waters cadastre / waters register / Activitatea privind inventarierea, clasificarea, evidența și sinteza datelor referitoare la rețeaua hidrografică, resursele de apă, lucrările de gospodărire a apelor, precum și la prelevările și restituțiile de apă.

cadastru minier / mining cadastre / Document de specialitate reprezentând ansamblul lucrărilor specifice, de evidență tehnică, economică, juridică și alte informații privind perimetrul instituit.

calcinare / calcination / Operație de încălzire în aer sau în curent de O_2 a unui compus chimic sau organism în scopul arderii substanțelor organice pe care le conține.

calitatea mediului înconjurător / environment quality / Starea factorilor de mediu în ansamblul lor și modul cum se răsfrânge aceasta în condițiile de viață ale omului și în ansamblul biosferei.

cameră de sedimentare a poluanților / pollutant settling chamber / Parte a unei instalații de epurare a aerului prin care trece un jet de gaze rezultate dintr-un proces industrial și unde se depun pulberile, ca urmare a micșorării vitezei de deplasare a fazei gazoase.

canal / channel / 1. Albie artificială care leagă între ele două mări, două fluvii, două râuri, un râu cu un lac etc. și care servește la navigații, irigații sau la construcții hidrotehnice. 2. Curs de apă îndiguit și drenat, cu scopul de a-l face navigabil, de a preveni inundațiile. 3. Cale de circulație pe apă în orașele așezate pe fluvii.

canal navigabil / navigable channel / Canal care prin dimensiunile sale asigură navigația în bune condiții pentru diferite tonaje.

canalizare / sewer system / Ansamblu de lucrări tehnice executate pentru colectarea și evacuarea apei întrebuințate sau a apei de ploaie în vederea păstrării salubrității solului și a aerului.

cap / cape / Parte de uscat care înaintează în mare; promontoriu.

capacitate de autoepurare / self-purification capacity / Proprietatea factorilor de mediu – apă, aer, sol de a-și redobândi total sau parțial starea de puritate inițială, prin procese fizice, chimice și biologice, fără intervenția omului.

capacitate de mediu / environmental capacity / Planificarea nivelului de utilizare pe o zonă pentru a se păstra un standard acceptabil al factorilor de mediu. Nivelul de poluare (gazoasă, lichidă sau solidă) la care un mediu înconjurător se poate acomoda în mod sigur și care nu duce la încălcarea unor limite stabilite sau a unor standarde.

capacitatea de saturație în apă / water saturation capacity / Capacitatea maximă de apă pe care o conține un sol. În acel moment, toți porii sunt ocupați de apă.

capacitate nominală / nominal capacity / power rating / Suma capacităților cuptoarelor din care se compune instalația de incinerare sau de co-incinerare, specificată de constructor și confirmată de operator, ținându-se seama în special de puterea calorică a fiecărui tip de deșeu, exprimată prin cantitatea de deșeuri incinerate pe oră.

capital natural / natural capital / Capitalul natural al unei zone geografice sau politic-administrative constă în rețeaua de sisteme ecologice care funcționează în regim natural sau seminatural și din rețeaua de sisteme antropologice care rezultă din transformarea și simplificarea categoriei mai sus menționate. Componentele ierarhice ale capitalului natural sunt diversitatea genetică, diversitatea specifică și diversitatea ecosistemică. Biodiversitatea include componentele capitalului natural la care se adaugă diversitatea etnică.

captare de apă / water catching / Extracția continuă sau temporară a apei din orice sursă, în așa fel încât: a) să nu mai facă parte din resursele unei regiuni sau b) să fie transferată către o altă sursă chiar în interiorul regiunii.

captarea gazelor poluante / the capture of polluting gases / Proces de colectare a gazelor poluante din instalațiile care le produc, spre a fi dirijate în instalații de epurare; se aplică în industria chimică (ex. a detergentilor), în fabricile de ciment etc. Această acțiune se realizează cu ajutorul unor pompe aspiratoare, conducte, saci umezi etc.

carbon organic total / total anorganic carbon / Orice carbon prezent în materia anorganică care este dizolvat și în suspensie în apă.

carbon organic dizolvat / dissolved organic carbon / Partea de carbon organic din apă care nu poate fi eliminată printr-un procedeu de filtrare specific.

carbon organic total / total organic carbon / Cantitatea de carbon prezentă în materia organică care este dizolvată sau în suspensie în apă.

carbon total / total carbon / Suma carbonului organic total și a carbonului anorganic total din apă.

carcinogen / carcinogen / Orice substanță capabilă să provoace cancer în țesuturile animale.

catastrofă ecologică / ecocatastrophe / Orice catastrofă ce are ca rezultat o scădere a calității și diversității biosferice, ca urmare a utilizării ierbicidelor și pesticidelor în agricultură, eliberării de poluanți în atmosferă, pe sol și în oceane.

cărbune bituminos / bituminous coal / Cărbune negru, moale, strălucitor, de grad mediu, conținând în jur de 80% carbon și 20% oxigen. Cărbunele bituminos dă mai multă căldură și mai puțin fum decât lignitul.

cea mai bună opțiune profesională / the best authorized option / decision / Decizia de cea mai înaltă calitate luată de inspector în urma analizării tuturor informațiilor disponibile și relevante pentru un anumit subiect.

ceață / fog / Particule de apă rezultate din vaporizarea apei de pe pământ, aflate în suspensie în atmosferă, la suprafața solului, și care îngreunează vizibilitatea.

ceață de advecție / advection fog / Tip de ceață formată atunci când trece o masă de aer cald, umed, pe deasupra unei mări mai reci sau a unei suprafețe de pământ mai rece, determinând vaporii de apă să se condenseze.

ceață de oraș / town fog / Ceață care se formează sau se intensifică într-un oraș mare din cauza abundenței produselor de ardere suspendate în aer, care constituie nuclee de condensare. Adesea, această ceață este de culoare închisă din cauza amestecului cu fumul, cu funinginea și alte impurități.

ceață de radiație / radiation fog / Ceață ce se formează în nopțile senine și liniștite, mai frecvent iarna, ca urmare a răcirii prin radiație a suprafeței subiacente, care face ca aerul să se răcească și să crească umiditatea lui la contactul cu solul.

celulă atmosferică / atmospheric cell / Un element indus termic din sistemul de circulație atmosferică care operează pentru a elimina gradientul orizontal de căldură între ecuator și poli.

celulă Hadley / Hadley cell / Celulă atmosferică de mică latitudine, care împreună cu o celulă de joasă și înaltă latitudine contrabalansează în fiecare emisferă gradientul orizontal de temperatură între ecuator și poli.

centrală hidroelectrică / hydroelectric power station / Instalație în care energia potențială și cinetică a apei este transformată în energie electrică.

centrală hidroelectrică cu acumulare prin pompare / pumped storage power station / Centrală hidroelectrică prevăzută cu două lacuri de acumulare, unul amonte și unul aval, și cu instalații de pompare și turbinare, care asigură, pe de o parte, o pompare a apei turbinate din lacul aval în lacul amonte în scopul stocării, iar pe de altă parte, turbinarea apei din lacul amonte și acumularea acesteia în lacul aval.

centrală hidroelectrică de acumulare / storage hydroelectric power station / Centrală hidroelectrică prevăzută cu lac de acumulare, care asigură volume (de regulă, foarte importante) de apă și (după caz) căderi cât mai mari.

centrală nucleară / nuclear power station / Centrală în care energia electrică sau termică este produsă de unul sau mai multe reactoare energetice.

centrală solară eoliană / solar chimney power plant / Centrală cu coș, care utilizează curentul ascendent al aerului încălzit prin efectul de seră sub o suprafață mare de colectare. Curentul de aer acționează un turbogenerator eolian în scopul producerii energiei electrice.

centrală termoelectrică / thermo-electric power station / Instalație în care energia aburilor este transformată în energie electrică.

centrifugare (a apei) / centrifuging / Separarea parțială, prin forța centrifugă, a apei conținute în nămolurile ce provin din apele reziduale.

ciclul Bruckner / Bruckner cycle / Ciclul de aproximativ 35 de ani stabilit de Bruckner pentru oscilațiile multianuale ale unor elemente climatice.

ciclul de viață al unui produs / life cycle of a product / Alegerea materiilor prime, fabricarea, inclusiv conceperea și proiectarea, distribuirea, consumul și utilizarea până la eliminarea/distrugerea acestuia după folosire.

ciclul petelor solare / sunspot cycle / Variație a numărului și mărimilor petelor solare, astfel încât maximele apar (reapar) în medie la intervale de 11,1 ani, dar aceste intervale pot varia între 9 și 13 ani, după unii cercetători mai există și alte cicluri, mai mari, de 22,2 ani și de 89 de ani.

circuitul apei / water circulation / Totalitatea proceselor, în succesiunea lor, de evaporare, transport al vaporilor de apă, condensarea lor în atmosferă, căderea precipitațiilor și scurgerea apei pe uscat și în scoarța terestră.

circumaustrală / circumsouthern / Aria de repartiție a unui organism răspândită în jurul globului, în zona australă.

circumboreală / circumnorthern / Aria de repartiție situată în jurul globului din zona boreală.

circumpolară / circumpolar / Aria de repartiție situată în jurul polului (Nord sau Sud).

circulație atmosferică / atmospheric circulation / Mișcarea planetară generală și circulația aerului prin atmosferă. Circulația atmosferică este condusă de gradientul orizontal de căldură între ecuator și poli și funcționează pentru a corecta dezechilibrul prin mișcarea de căldură de pol-protecție. Sistemul de circulație este larg manifestat în câteva celule atmosferice.

circulația generală a atmosferei / general circulation / Ansamblul de mișcări – la scară mare – al atmosferei. Ea este constituită din curenți polari estici, curenți vestici și activitatea ciclonică de la latitudini medii, alizeele din regiunile subtropicale, nucleele de mare presiune de la subtropice ca și din zona de calm de la ecuator. Circulația generală ia naștere sub influența bilanțului radiativ neomogen de la diferitele latitudini pe uscat și pe oceane; mecanismul ei se complică datorită influenței frecării și a rotației pământului asupra curenților de aer și ca urmare a formării de unde și turbioane.

cirocumulus / cirocumulus / Nor de înaltă altitudine, format din straturi subțiri de fragmente albe globulare. Norii cirocumulus apar de obicei în grupuri care formează un model unduit, cunoscut sub denumirea de „cer posomorât”.

cirrostratus / cirrostratus / Nor de înaltă altitudine, vălurit, de culoare albă și subțire care produce fenomene de halou solar sau lunar. Este asociat cu apropierea fronturilor calde de depresiune.

cirus / cirus / Nor albicios de înaltă altitudine, asociat cu vremea frumoasă.

chiciură / hoar frost / Cristale de gheață cu structură foarte fină, care se depun iarna pe crengi, pe sârme etc.

clasificarea vegetației / vegetation classification / Un grup complex de tehnici care permit detectarea eșantioanelor din vegetația unei suprafețe.

climat / climate / Ansamblul fenomenelor meteorologice (temperatură, presiune atmosferică, vânt, precipitații) care caracterizează

starea medie a atmosferei și evoluția sa într-un punct sau într-o regiune dată a globului.

climax (biologie) / climax / Stadiul final de evoluție a unui ecosistem, caracterizat printr-o stabilitate relativă a componentelor sale biotice și abiotice.

clor total / total chlorine / Clorul prezent sub formă de clor liber sau de clor combinat sau amândouă.

cloramine/ chloramine/ Derivați ai amoniacului substituind unul, doi sau trei atomi de hidrogen prin atomi de clor (monocloramina – NH_2Cl , dicloramina – NHCl_2 , triclorura de azot – NCl_3) și toate derivatele clorurate ale compușilor organici azotați.

clorinare / chlorination / Procedeu care constă în adăugarea în apă, fie a clorului gazos, fie a compușilor de la care se formează acidul hipocloros sau ionii de hipoclorit în scopul, de exemplu, stopării creșterii bacteriene sau animale, oxidării materiilor organice, facilitării coagulării sau atenuării mirosului. Scopul principal este în general dezinfecția.

clorofluorocarburi (CPF) / chlorofluorocarbons / Familie a unor gaze inerte relativ nontoxice, folosite în spray-urile aerosoli, ca gaze refrigeratoare, solvenți de curățire etc. Utilizarea extensivă a CFC-urilor a dus la distrugerea stratului de ozon din atmosferă. Din această cauză se preconizează reducerea folosirii și, treptat, înlocuirea lor.

cod genetic / genetical code / Totalitatea treptelor de ribonucleotide (codom) care corespund la cei 20 de aminoacizi codonici universali, aceiași la toate viețuitoarele. Secvențele de coduri din diferite molecule de ARN_m constituie mesajul genetic. Datorită semnificației informaționale a codului genetic, secvențele nucleotide din gene, prin relația ADN – ARN proteină, determină sinteza proteinelor specifice.

coeficient de acoperire cu lacuri / coefficient of lakes / Raportul dintre suprafața tuturor lacurilor existente pe un teritoriu (bazin hidrografic) și suprafața acestuia.

coeficient de hidraulicitate / hydraulicity coefficient / Raportul dintre stocul de apă din perioada considerată și stocul mediu determinat pentru aceeași perioadă din an.

coeficient de înmagazinare / storing coefficient / Volumul de apă care poate fi eliberat dintr-un strat acvifer printr-o secțiune unitară, la o scădere unitară a nivelului hidrostatic.

coeficient de simultaneitate / simultaneity coefficient / Factor care indică raportul dintre puterea cerută în mod obișnuit de o sursă de energie electrică (centrală, grup electrogen) și puterea totală racordată la acea sursă.

colectare / waste collecting / temporary storage of waste / Strângerea, sortarea și/sau regruparea (depozitarea temporară) a deșeurilor în vederea transportării lor pentru a fi valorificate.

coliformi / coliforms / Grup heterogen de anterobacteriacee, bacili gram-negativi, nesporulați, mobili care fermentează lactoza.

colmatare / clogging / Proces de depunere a materialului transportat de ape, având ca rezultat ridicarea treptată a nivelului terenului, a fundului unui bazin sau a unei porțiuni dintr-o albie.

combustibil obținut din deșeuri / fuel resulting from wastes / Combustibilul care este obținut din materii care nu mai sunt folosite, precum: metanul din deșeurile agricole, combustibili solizi ce rezultă din deșeuri organice compacte etc.

compost / compost / Îngrășământ agricol natural, rezultat în urma fermentării lente a diferitelor resturi vegetale și animale, amestecate cu unele substanțe minerale. Compostul poate fi utilizat pentru fertilizarea solului.

concedent / conceding authority / granter / Autoritatea competentă abilitată de lege să acorde concesiunea.

concentrație celulară / cell concentration / Numărul de celule pe unitate de volum.

concentrație de fond / background concentration / 1. Nivelul general al poluării aerului într-o regiune cu toate sursele locale de poluare ignorate. De exemplu, nivelurile de poluare de fond într-un spațiu în care există o termocentrală pe cărbune vor cuprinde nivelurile totale de poluare pentru suprafața respectivă minus poluarea produsă de termocentrală. 2. Nivelul general de radioactivitate de fond dintr-o regiune. Această valoare uzuală cuprinde emisiile radioactive din rocile ținutului plus radiația cosmică.

concentrație letală / lethal concentration / Concentrația unei substanțe toxice care ucide jumătate din lotul de organisme de probă.

concentrație maximă admisă / maximum allowable concentration / Concentrație maximă a unei substanțe nocive pentru mediul ambiant, permisă de prevederile legale în vigoare.

conceptul antropocentric / anthropocentric concept / subsumează totul nevoilor crescânde ale omului, omul este privit ca având dreptul să facă ce dorește și să încalce în numele intereselor sale chiar și legile naturii.

conceptul biocentric / biocentric concept / pune în centrul principiului ecologic al omului toate celelalte forme de viață, omul trebuind să se abțină de la a interveni în viața speciilor altfel decât pentru protecție.

conceptul geocentric / geocentric concept / face din protecția mediului un scop în sine, pământul urmând a fi ocrotit în general, condamându-se orice intervenție a omului.

concesionar / concessionnaire / patentee / licensee / grantee / Titularul căruia i se acordă concesiunea minieră.

concesiunea minieră / mining right / Dreptul acordat de stat, prin autoritatea competentă, unui concesionar de a efectua activități miniere în baza unei licențe.

condiții ecologice / ecological conditions / Ansamblul tuturor factorilor biotici și abiotici, interni și externi care determină dezvoltarea unui individ, a unei populații sau biocenoze.

condiționarea nămolului / sludge conditioning treatment / Tratarea fizică și/sau chimică a nămolurilor pentru facilitarea deshidratării lor.

condiționarea termică (a nămolurilor) / thermic treatment / Încălzirea unui nămol, adesea realizată sub presiune, pentru a condiționa și facilita astfel deshidratarea printr-un procedeu static sau dinamic.

conducta colectoare / collecting pipe / Conductă care adună apele (pluviale) sau uzate de pe o platformă industrială, pentru a le deversa într-un receptor.

conductă de aducțiune / influent conduit / Conducta de transport al apei de la locul de captare, până în punctul de consum.

conductă de înaltă presiune / high pressure pipe / Conductă de cădere hidraulică între bazinul de liniștire și turbinele hidrocentralei.

conducta de noroi / sludge pipe / Conductă de transport hidraulic a unor cenuși industriale sub formă de noroi (transportul șlamurilor de la CET spre haldele de depozitare).

conservare genetică / genetic conservation / Păstrarea plantelor și animalelor în scopul protejării informațiilor lor genetice. În practică acest lucru se poate face prin stabilirea colecțiilor de plante și protoplasmă animală, prin conservarea acelor zone geografice care prezintă cea mai mare diversitate naturală de plante și animale sau prin creșterea selectivă în captivitate.

consolidarea malurilor / bank protection / Ansamblul de lucrări pentru mărirea stabilității și rezistenței malurilor cu fascine și bolovani sau gabioane (bolovani înfășurați în plasă de sârmă sub forma unor pachete suprapuse).

constanța solară / solar constant / Intensitatea radiației solare în afara atmosferei, la o distanță medie între pământ și soare.

consum de apă / daily consumption / Volumul de apă mediu zilnic pe cap de locuitor care variază în funcție de posibilitățile de alimentare și confort, între 300-600 l/zi/loc.

consum specific optim / optimal specific consumption / Energia și materialele de consum necesare în producție, cu condiția să fie utilizat un sistem tehnologic optim pentru un volum determinat de producție.

consumator / consumer / Persoana fizică sau juridică ce cumpără, dobândește, utilizează sau consumă produse.

contaminare nocivă / nuisance / Prezența unor substanțe sau a unor forme nocive de energie (zgomot, vibrație, radiație, căldură) într-un mediu dat, care deteriorează condițiile de mediu pentru oameni, animale sau plante.

continent / continent / Diviziune geografică alcătuită dintr-o întindere mare de uscat, mărginită total sau parțial de mări și de oceane, cuprinzând și unele insule sau arhipelaguri vecine.

contravenție / contravention / Călcare a dispozițiilor unei legi, a unui regulament etc., care, având un grad redus de pericol, este sancționată cu o pedeapsă ușoară.

controlul operațional / functioning control / Adoptarea și punerea în aplicare a unor proceduri și instrucțiuni pentru funcționarea în condiții de siguranță, inclusiv întreținerea instalației, a proceselor tehnologice, a echipamentului și întreruperile temporare ale funcționării.

conținut energetic / energy content / Suma energiilor cheltuite pentru fabricarea unui produs.

conservarea energiei / energy conservation / Un set de metode, tehnici noi și decizii legate de producția continuă de energie, și care are drept scop generarea, transformarea, transmiterea, distribuția și utilizarea unor forme variate de energie în cadrul entităților economice. Obiectivele urmărite prin conservarea energiei sunt sporirea eficienței energetice și reducerea semnificativă a consumului de energie. Aceste obiective pot fi atinse, pe de o parte, prin îmbunătățirea unor tehnologii sau înlocuirea completă cu altele noi, pe de altă parte, prin schimbări de structură în domeniul economic, prin renunțarea într-o oarecare măsură la fabricarea de produse care determină un consum

mare de energie, prin folosirea unor noi surse de energie precum energia nucleară etc.

conul lui Imhoff / Imhoff's cone / Recipient conic transparent cu o capacitate de 1 litru; în general este gradat spre vârf, fiind folosit pentru determinarea volumului de materii decantabile din apă.

coroana solară / solar corona / Regiune luminoasă în jurul soarelui, situată în stratul exterior cel mai rarefiat al atmosferei solare, vizibilă cu ochiul liber în timpul unei eclipse totale de soare.

coronamentul barajului / coping of a weir / Partea superioară, orizontală, a barajului, prevăzută de regulă cu balustrade (amonte, aval), trotuare și parte carosabilă.

cota apei / water level / Distanța (diferența) pe verticală de la oglinda apei la un plan de referință absolut sau relativ (se exprimă în cm).

cota maximă de consum / consumption peak / Cantitatea totală maximă de energie electrică necesară pentru consumatorii/abonații unei rețele electrice la anumite ore ale zilei sau în anumite perioade ale anului. Pentru a satisface cererea maximă, rețelele utilizează generatoare adiționale ale centralelor electrice sau ale unităților care furnizează energie în regim special numai pentru un consum sporit (hydro, pumping-storage units, instalații cu turbine pe gaz, instalații cu motor Diesel).

creativitate economică / economic creativity / Creativitatea economică reprezintă potențialul de exploatare a resurselor la nivel micro- și macroeconomic. Singura sursă este capacitatea individului de a crea. Creativitatea economică rămâne de fapt singura sursă inepuizabilă care contribuie la descoperirea altor noi resurse sau, după caz, o administrare mai eficientă a acestor resurse prin utilizarea unor tehnologii mai performante. Se spune că umanitatea a intrat într-o nouă eră în care potențialul uman reprezintă resursa-cheie ce va avea un rol determinant pentru viitorul civilizației.

cumulonimbus / Cumulonimbus / Nor cumulus greu, dens, de culoare gri, de obicei cu o dezvoltare verticală imensă. Vârful de cumulonimbus se întinde deseori în afară și ia forma unei nicovale.

Norul cumulonimbus este asociat cu dezlănțuirea furtunilor cu trăsnete (descărcări electrice).

cumulus / cumuliform cloud / Nor în formă de dom, cu baza plată și cu o dezvoltare considerabilă pe verticală. Norul cumulus alb, izolat este specific unei vremi calde, de vară, este anticiclonic, în vreme ce norul cumulus gri, greu, se transformă deseori în cumulonimbus.

culee / abutment / Parte dintr-o construcție (pod, punte), situată pe maluri, menită a face legătura cu acesta.

cumpăna apelor / watershed / Linia de despărțire a două bazine hidrografice.

curent laminar / laminar current / Curent în care lama de apă se mișcă regulat și paralel cu direcția generală de curgere.

curgere turbulentă / turbulent flow / Stare de curgere a apei în care dispăre caracterul laminar al lamei de apă, predominând vârtejurile.

D

datare cu carbon radioactiv / radiocarbon dating / Tehnică prin care materialul organic poate fi datat cu acuratețe.

datare cu potasiu-argon / potassium argon dating / Tehnică de determinare a vechimii fosilelor prin măsurarea cantității de izotopi de potasiu ^{40}K prezenți în probă.

date climatice / climatic data / Elemente de bază ale climei, care pot fi prezentate pe hărți, grafice, diagrame, sau statistic în tabele, rezultate din observații, pe o perioadă îndelungată, sau ca medii multianuale.

debit (mediu) anual / early discharge / Cantitatea de apă ce se scurge, în medie, printr-o secțiune dată a unui râu, la nivelul unui an, sau în medie pe o perioadă multianuală.

debit de emisie / emission flow / Masă de poluant transferată în atmosferă pe unitatea de timp.

debit de exploatare / discharge of exploitation / Debitul disponibil pentru prelevare și dare în consum, peste valoarea debitului de servitute ce trebuie asigurat în albia râului.

drept de folosință a apelor / right of water usage / Dreptul recunoscut de lege oricărei persoane de a folosi resursele de apă.

debit de imisie / immission flow / Masă de poluant, transferată în receptor pe unitatea de timp.

debit de servitute / returned flow / Debitul minim necesar lăsat permanent într-o secțiune pe un curs de apă, aval de o lucrare de barare, format din debitul salubru și debitul minim necesar utilizatorilor de apă din aval.

debit de servitute / encumbrance flow rate / Debitul minim necesar a fi lăsat permanent într-o secțiune pe un curs de apă, în aval de o lucrare de barare, format din debitul salubru și debitul minim necesar utilizatorilor de apă din aval.

debit masic / weight flow / Masă de gaz care traversează o porțiune de canalizare, de incintă, pe unitatea de timp.

debit maxim turbinabil / maximum operating flow / Debitul maxim pe care îl poate utiliza turbina în regim continuu de funcționare.

debit rezidual / rezidual flow / Debitul rămas în albia unui râu în avalul unei prize sau al unei derivații, indiferent de mărimea lui.

debit salubru / salubrious discharge / Debitul minim necesar într-o secțiune pe un curs de apă pentru asigurarea condițiilor de viață ale ecosistemelor acvatice existente.

debit utilizabil / useful inflow / Partea din debitul total disponibilă pentru producerea energiei electrice, după scăderea pierderilor inevitabile și volumelor de servitute prevăzute în avizul de gospodărire a apelor.

debleu / cutting / Microformă negativă de relief antropic, având aspectul unui șanț de mari dimensiuni, necesar construirii căilor de comunicații (șosele, căi ferate, canale navigabile).

decadă / decade / Perioadă de zece zile consecutive, pentru care se calculează sumele și mediile diferitelor elemente meteorologice sau hidrologice, necesare unor studii climatice sau hidrologice.

decantare / settling / 1. Depunerea particulelor transportate în suspensie de către un curs de apă. 2. Depunerea aluviunilor și altor produse plutitoare (substanțe petroliere) în decantoarele stațiilor de epurare.

declivitate / declivity / Înclinarea unui teren, a unei șosele sau a unei căi ferate pe o porțiune uniformă.

decontaminare / decontamination / Eliminarea radioactivității nocive prin îndepărtarea materialelor radioactive aflate în încăperi, pe obiecte.

dedurizarea apei / water softening / Operație de înlăturare a durtății apei (prezența calcarului) în vederea utilizării ei ca apă potabilă (dacă întrunește și celelalte proprietăți și calități).

defect / defect / Deviere a caracteristicilor produsului finit, care determină sau riscă să determine utilizarea neadecvată a acelui produs sau nefuncționarea lui.

deferizare / deferization / Îndepărtarea excesului de fier din apele feruginoase spre a le face proprii consumului.

defileu de captură / defile of piracy / Defileu creat în amonte de punctul de captură, prin adâncirea văii captate în concordanță cu noul nivel de bază, mai coborât, al râului captator.

deflație / deflation / Proces de răspândire a materialului detritic fin rezultat în urma eroziunii prin intermediul vântului.

degazificare / degassing / 1. Îndepărtarea substanțelor volatile dintr-un lichid prin agitare, împrăscare etc. 2. Îndepărtarea gazelor din noroiul de foraj pentru a-l refolosi.

degradare / degradation / Modificarea particularităților unui obiect sau sistem în sensul scăderii calității lui. În funcție de cauzele care o provoacă, degradarea poate fi naturală (cutremure, inundații) sau antropică (defrișări, eliminare de poluanți în atmosferă).

degradarea mediului înconjurător / enviromental degradation / Proces complex de alterare a calității mediului înconjurător datorită utilizării neraționale a resurselor, poluării și aglomerării urbane.

degradarea solului / soil degradation / Proces prin care se produc puternice dereglări în sol prin distrugerea structurii sale granulare, a faunei și florei edafice, fapt care determină distrugerea stratului fertil de la suprafață și imposibilitatea refacerii lui.

degrosor / roughing machine / Sistem de filtre, alcătuit din pietriș mărunț, folosit într-o instalație de limpezire parțială a apei pentru reținerea impurităților de dimensiuni mari.

deltă / delta / Formă de relief rezultată din depunerea de mâl și de nisip la vărsarea unei ape curgătoare într-un lac, în mare sau în ocean, pe un teren cu panta lină, în condițiile lipsei mareelor și a acțiunii curenților litorali.

deluviu / delluvium / Material sedimentar provenit din alterarea și degradarea rocilor, aflat în curs de scurgere sub influența apelor de șiroire pe pantele diferiților versanți.

demanganizare / demangation / Îndepărtarea excesului de mangan din apă.

demografie / demography / Știință care prin metode cantitative studiază fenomene și procese ce privesc numărul, repartiția geografică, structura, densitatea, mișcarea populației umane și compoziția ei pe grupe de vârstă, de sex.

dendrocronologie / dendrochronology / Știința reconstruirii și datării evenimentelor bioclimatice cu ajutorul studierii inelelor din trunchiul copacilor.

denitrificare / denitrification / Descompunere, de către bacteriile din sol, a protidelor și nitraților având drept consecință eliberarea azotului, proces care duce la scăderea fertilității solului.

denisipator / sand-clearing basin / Bazin, instalație, de separare a nisipului sau a aluviunilor la o priză de apă sau la o stație de epurare.

densitatea rețelei hidrografice / density of hydrographical network / Raportul dintre lungimea rețelei hidrografice pe un anumit teritoriu și suprafața acestuia.

denudație / denudation / Proces complex de nivelare a scoarței, sub acțiunea agenților geografici externi, prin dezagregarea, alterarea și erodarea rocilor, îndepărtarea materialelor rezultate și acumularea lor ulterioară în regiuni mai joase.

depoluare / depollution / Acțiune întreprinsă în vederea reducerii gradului de poluare într-o zonă oarecare. Depoluarea se realizează prin mijloace fizice (filtre), chimice (anihilarea unor poluanți cu anumiți reactivi chimici) și biologice (utilizarea microorganismelor sau a unor plante în vederea încorporării poluanților).

depozite de luncă / river meadow deposit / Aluviuni, de toate mărimile, depuse în luncă de către un râu, la revărsarea în timpul viiturilor.

depozitare brută (deșeuri) / uncontrolled (waste) discharge / Descărcarea deșeurilor de orice natură în condiții care nu respectă regulile descărcării controlate.

depozitare compactă (deșeuri) / compacted discharge / Descărcarea prin care straturile de gunoaie suferă o tasare sau o compactare realizată cu ajutorul unor instrumente speciale.

depozitare controlată (deșeuri) / controlled discharge / Descărcarea deșeurilor pe un amplasament, respectându-se anumite reguli.

depozitare etanșă (deșeuri) / sealed discharge / Descărcarea deșeurilor industriale în recipiente speciale ce permit protecția apelor.

depresiune / depression / Formă de relief situată la un nivel mai jos decât regiunile înconjurătoare; vârtej de aer în care presiunea aerului este mai mică decât în regiunile vecine și care aduce timp nefavorabil în locurile pe unde trece.

dispecerat / dispatching / Serviciu care urmărește, coordonează și reglementează operativ mersul producției într-o întreprindere, care supraveghează mișcarea trenurilor pe o anumită porțiune a liniei etc.

depuneri pe sol / deposits / Picături de apă lichidă sau particule de gheață formate prin condensare sau sublimare în stratul inferior al atmosferei și depuse pe suprafața solului sau pe obiectele de pe sol. Din această categorie fac parte: poleiul, chiciura, roua, bruma etc.

dreptul mediului / Environmental law / Ansamblu complex al normelor juridice ce reglementează relațiile ce se stabilesc între oameni privind atitudinea lor față de mediu, ca element vital și suport al vieții, în procesul folosirii în scopuri economice, sociale și culturale a componentelor sale – naturale și artificiale – precum și relațiile legate de protecția, conservarea și dezvoltarea lor durabilă.

desalinizare / desalting / Eliminarea sărurilor din apă, în general în scopul potabilizării sau utilizării într-un procedeu industrial.

descărcător de ape mari / spillway / Dispozitiv automat (sau nu), cu funcțiuni multiple, în cadrul barajelor, centralelor sau canalelor artificiale, care împiedică creșterea nivelului apei peste o înălțime

prestabilită (deversor, deversor lateral, conductă de golire, golire de fund, flotor automat, sifon, golire laterală).

deshidratare (nămoluri) / dessication / Procedeu care constă în reducerea, prin mijloace fizice, a concentrației de apă din nămolurile umede, în general condiționat de un agent coagulant.

desprăfuire / dedusting / Operație de separare și de eliminare a prafului dintr-un curent de aer sau de gaz în scopul curățării acestora sau al recuperării unor particule solide.

destindere adiabatică / adiabatic expansion / Creșterea volumului unui gaz datorită scăderii presiunii sale, fără schimb de căldură cu mediul exterior.

deșertificare / desertification / Proces prin care productivitatea solului este atât de redusă, încât poate să ducă la extinderea condițiilor asemănătoare deșertului. Acest fenomen se poate preveni prin: irigații, împăduriri, stabilizarea dunelor de nisip, prin protecția vegetației existente etc.

deșeu / waste / Orice substanță în stare solidă sau lichidă, provenită din procese de producție sau din activități casnice și sociale, care nu mai poate fi utilizată conform destinației inițiale și care, în vederea unei eventuale reutilizări în alte scopuri sau pentru limitarea efectelor poluante, necesită măsuri speciale de depozitare și de păstrare.

deșeuri biodegradabile / biodegradable waste / Deșeuri care suferă descompuneri anaerobe sau aerobe, cum ar fi deșeurile alimentare sau de grădină, hârtia și cartonul.

deșeu compozit / composite waste / Deșeu format dintr-un număr mai mic sau mai mare de materii prime.

deșeu industrial / industrial waste / Deșeu ce rezultă dintr-o activitate industrială.

deșeu industrial special / specific industrial waste / Deșeu a cărui destinație necesită precauții speciale față de protecția mediului.

deșeu inert / inert waste / Deșeu care nu este susceptibil de evoluție fizico-chimică.

deșeuri lichide / liquid waste / Orice deșeuri în formă lichidă, inclusiv apele uzate, dar excluzând nămolurile.

deșeuri municipale / municipal waste / Deșeuri menajere și alte deșeuri care, prin natură sau compoziție, sunt similare cu deșeurile menajere și care sunt generate pe raza localităților.

deșeuri municipale mixte / mixed municipal waste / Deșeuri menajere și comerciale, industriale și din instituții, care, din cauza naturii și compoziției, sunt similare cu deșeurile menajere.

deseuri periculoase / noxious waste / Deșeurile încadrate generic, conform legislației specifice privind regimul deșeurilor, în aceste tipuri sau categorii de deșeuri și care au cel puțin un constituent sau o proprietate care face ca acestea să fie periculoase.

deșeu radioactiv / radioactive waste / Orice material care conține radionuclizi sau este contaminat de aceștia la un nivel mai mare decât cantitățile limită fixate de către autoritățile competente și pentru care nu se prevede nici o utilizare.

detectarea poluanților / pollutant detection / Proces de identificare în mediul ambiant a prezenței poluanților și a radiațiilor nocive, precum și stabilirea concentrației lor în diferite medii.

deteriorare / depreciere și agenți disipatori / dissipation and dissipaters / Materialele folosite în fabricarea produselor, sau, mai bine spus, rezervele naturale consumate pentru a obține un produs într-o perioadă de timp mai lungă sau mai scurtă se deteriorează. Deteriorarea materialelor este un proces de degradare care determină pierderi cantitative. Factorii/agenții disipatori pot fi artificiali (artificial dissipaters) sau naturali (natural dissipaters). O atenție sporită se acordă factorilor care acționează la nivelul pieselor componente ale unei instalații/mașini. Astfel de factori sunt fricțiunea, oxidarea chimică sau electrochimică, uzura etc.

deteriorarea mediului / environment deterioration / Degradarea unor factori de mediu ca urmare a nerespectării condițiilor naturale de echilibru ecologic.

determinism de mediu / environmental determinism / Controlul exercitat de către mediu asupra activităților umane, activităților economice, așezărilor umane și dezvoltării culturale.

detritivor / detritivorous / Organism care se hrănește cu resturi vegetale și animale.

detritus / detritus / Material rezultat din fărâmițarea rocilor prin acțiunea agenților externi.

deținător / waste owner / waste holder / Persoană fizică sau juridică ce deține la un moment dat, sub orice formă, deșeuri industriale reciclabile.

deversare / overflow / 1. Scurgerea surplusului de apă dintr-un lac de acumulare peste un deversor. 2. Scurgerea unui lichid rezidual într-o apă naturală.

deversor / spillway / 1. Instalație, de diverse forme, mărimi și poziții, așezată în calea unui curent de lichid (râu), de regulă în corpul unui baraj sau lateral, pentru menținerea unui nivel (maxim de retenție) constant sau pentru efectuarea de măsurători asupra curentului de apă. 2. Deschizătură în partea superioară a unui perete care barează un curs de apă, făcută cu scopul de a asigura scurgerea surplusului.

deviația vântului / wind deviation / 1. Efectul forței Coriolis care deviază vântul către dreapta direcției sale inițiale în emisfera nordică și spre stânga în emisfera sudică. 2. Unghiul pe care îl face direcția vântului cu gradientul baric.

dezagregare / weathering / Proces fizic de distrugere a rocilor prin fragmentarea acestora în particule de diverse dimensiuni sub acțiunea variațiilor mari de temperatură, a înghețului și dezghețului, a acțiunii plantelor etc.

desnisipator / sand trap / Construcție hidrotehnică, prevăzută pentru reținerea nisipului din apa destinată folosințelor, spre a se preveni deteriorarea construcțiilor hidrotehnice și a turbinelor hidraulice.

dezvoltare / development / Ansamblul lucrărilor care constau în realizarea minelor și carierelor, construirea și montarea instalațiilor specifice, a echipamentelor și a altor utilități necesare extracției, prelucrării, transportului, stocării provizorii a produselor miniere, în formele specifice și definitive realizate ale produselor reziduale.

dezvoltare durabilă / sustainable development / Reevaluare constantă a dialogului om – natură și solidaritatea între generații în procesul evoluției pluridimensionale a societății omenești. Principalele obiective ale acesteia constau în creșterea economică, progresul social, protecția mediului și a resurselor naturale.

diagramă climatică / climatic plotting / Reprezentarea grafică comparată a variațiilor anuale ale temperaturilor și de pluviometrie într-un punct dat.

diapauză / diapause / Fenomen biologic de oprire a activității și creșterii unui organism din cauza influenței factorilor nefavorabili ai mediului.

difuzie / diffusion / Proces în care un fluid (aerul) sau un lichid (apa) se infiltrează prin mediul său ambiant (solul, scoarța terestră).

difuzia razelor solare / diffusion of the solar radiation / Împrăștierea radiației solare în atmosferă, provocată de moleculele gazelor aerului și de particulele solide și lichide în suspensie. Astfel, o mare parte a radiației solare se abate de la direcția ei rectilinie și suferă repetate devieri în atmosferă. Radiațiile de undă scurtă sunt cel mai puternic deviate, ceea ce determină culoarea albastră a cerului.

dig / dyke / Construcție de piatră, de pământ sau de beton, făcută în lungul unei văi, la marginea unei ape sau pe țărmul mării, pentru a apăra de inundație zona riverană, pentru a izola anumite porțiuni de teren, pentru a corecta albia unui curs de apă etc.

diluarea poluanților / pollutant dilution / Reducerea concentrației poluanților din atmosferă, din ape, fie în mod natural, prin intervenția curenților de aer, difuzia într-un lichid, fie prin acțiunea omului, respectiv prin utilizarea unei aparaturi adecvate, a bazinelor de decantare, a unor stații de epurare etc. Prin diluarea poluanților se modifică acțiunea factorilor nocivi asupra componentelor abiotice și biotice ale mediului înconjurător.

direcția de curgere / direction of the flow / Linia de cea mai mare pantă pe care are loc curgerea apelor de suprafață și a celor subterane.

disc de transparență / disc of the transparence / Disc vopsit în alb, cu diametrul de 30 cm, folosit la determinarea transparenței apei.

disclimax / disclimax / Stadiul terminal și stabil al evoluției comunităților vegetale care se datorează acțiunii omului sau animalelor.

disiparea ceții / fog dissipation / Împrăștierea ceții datorită influențelor naturale sau acțiunii artificiale asupra factorilor care au dus la formarea ei.

disipator de energie / apron / Instalarea în albia unui râu, aval de o cascadă, de un baraj, a unor blocuri de beton (de tip rizbermă) sau a unor stabilopozi, de greutate și densitate mare, care să atenueze energia șuvoiului de apă în cădere și să protejeze astfel barajul de acțiunea eroziunii regresive.

disoluție / dissolution / Fenomen fizico-chimic care conduce la încărcarea apei din râuri și conducte, precum și a celei de infiltrare, cu un mineral solid (carbonat de calciu, gips, sare etc.), transformându-l în soluție.

disponibilitate / availability / Probabilitatea ca un sistem să fie funcțional după o perioadă de timp, după ce a suferit o serie de reparații.

diversitate / diversity / Măsură (fie calitativă, fie cantitativă) a varietății speciilor incluse într-un habitat.

dolină / doline / Microdepresiune carstică, cu aspect de pâlnie, formată de regulă prin procesele de dizolvare a calcarului.

domeniu floristic / floristic field / Teritoriu biogeografic care corespunde unei subdiviziuni regionale și înglobează mai multe sectoare biogeografice.

doză de iradiere / irradiation dose / Doza primită de o persoană, de un grup sau de întreaga populație a unei regiuni, ca urmare a unor radiații ionizante de origine naturală sau artificială.

doză de radiații / dose / Cantitatea de radiații sau de energie absorbită.

doză genetic semnificativă / genetically significant dose / Acea parte din doza totală primită de o populație dată (de la o sursă), care poate fi suficient de importantă pentru a produce efecte genetice.

doza totală / population dose / Echivalentul dozei totale primite de un organism în ansamblu sau de un organ specific al unei populații. Se măsoară în sievert (Sv). Un Sv = 1 J/Kg.

dragare / dredging / Operație de curățire a lacurilor de acumulare, utilizând o dragă refulantă.

dragă / dredger / Instalație plutitoare sau dispozitiv cu care se draghează. După principiul de funcționare sau aspect se deosebesc următoarele tipuri: aspiratoare, cu cupe, cu graifăr, cu lingură, de nămol, refulantă.

dren / drain / Canal sau jgheab, subteran sau de suprafață, pentru colectarea și evacuarea apelor subterane sau de suprafață, în vederea desecării unor terenuri cu exces de apă sau pentru spălarea solurilor irigate.

drenaj / drainage / Reducerea excesului de apă prin lucrări de hidroameliorație, prin colectarea și îndepărtarea apei de infiltrație sau prin coborârea nivelului apei subterane printr-o rețea de canale.

dren aspirant / suction drain / Strat de piatră spartă sau de pietriș așezat la spatele unui zid de sprijin sau deasupra unei bolți de pod sau de tunel, servind la aspirarea apei de infiltrație.

dren colector / collecting drain / Conductă subterană care colectează și evacuează apa de pe un teren apos.

dren cu fascine / fascine drain / Strat de fascine, așezat în loc de pietriș, pentru a absorbi apa.

dren de captare / capting drain / Lucrare hidrotehnică efectuată prin săpare sau foraje orizontale într-un strat acvifer, cu rolul de a capta și a evacua gravitațional apa subterană.

duplicatus / duplicatus / Varietate de nori în bancuri, pânze sau straturi suprapuse. Duplicatus reprezintă o varietate a norilor: Cirrus, Cirrostratus, Altocumulus, Altostratus, Stratocumulus.

durata exploatării echipamentului / equipment time / Numărul de zile dintr-un an mediu, în care, debitul de apă al cursului respectiv este mai mare decât debitul echipamentelor unei centrale pe firul apei.

durată de temporizare / time lag / Intervalul de timp între începutul unui eveniment și reacția ce apare ca urmare a desfășurării acelui eveniment.

E

echilibru ecologic / ecological balance / Ansamblul stărilor și corelațiilor dintre elementele componente ale unui sistem ecologic, care asigură menținerea structurii, funcționarea și dinamica sa.

echilibru geomorfic / geomorphological balance / Stadiu de maturitate avansată a reliefului, caracterizat prin modificări lente ale profilului talvegurilor și versanților.

echilibrul radiativ / radiation balance / Echivalența dintre cantitatea de radiație emisă și cea absorbită de către un corp, într-un moment sau într-un interval de timp dat.

echinocțiu / equinox / Moment astronomic în care ziua este egală cu noaptea (21 martie, 23 septembrie).

ecluză / lock / Construcție hidrotehnică specială, executată pe traseul unei căi navigabile, care permite trecerea navelor dintr-o porțiune a traseului cu nivelul de apă mai ridicat în altă porțiune cu nivelul de apă mai scăzut și invers.

eco / eco / Element prim de compunere savantă cu semnificația «casă», «mediu înconjurător», «ambianță».

ecobilanț / ecobalance / Procedură de obținere a informațiilor asupra cauzelor și consecințelor efectelor negative acumulate, anterioare și anticipate, care fac parte din acțiunea de evaluare a impactului asupra mediului.

ecodezvoltare / ecodevelopment / Concept operațional care implică amenajarea teritoriului în concordanță cu utilizarea lui rațională, menținerea unor proporții judicioase între terenurile agricole, păduri și pajiști, drumuri, localități, precum și asigurarea celor mai bune habitate pentru om și celelalte viețuitoare.

ecofază / ecophase / Stadiul dezvoltării unei specii adaptate unei nișe ecologice speciale.

ecofiziologie / ecophysiology / Știința care studiază relațiile între una sau mai multe funcții fiziologice ale unui organism și unul sau mai mulți factori ecologici.

ecogramă / echo-diagram / Diagrama care exprimă incidența factorilor abiotici asupra unei populații.

ecologie / ecology / Știință biologică de sinteză ce studiază conexiunile ce apar între organisme și mediul lor de viață (abiotici și biotici), precum și structura, funcția și productivitatea sistemelor biologice supraindividuale (populații biocenoze) și a sistemelor mixte (ecosisteme).

ecomorfoză / ecomorphosis / Modificare morfologică sau anatomică, datorită influenței condițiilor ecologice.

economia de energie / energy saving / Acțiunile sau rezultatul acțiunilor întreprinse de generatorii sau consumatorii de energie în scopul de a evita risipa de energie. Aceste acțiuni pot fi active, pasive sau structurale (organizatorice).

economia protecției mediului / environmental protection economy / Disciplină de graniță între ecologie și științele economice, care studiază repartiția în biosferă a resurselor naturale, precum și utilizarea lor în concordanță cu menținerea echilibrului ecologic în natură. Această disciplină stabilește prioritățile atât în domeniul economic, cât și al protecției mediului, astfel încât interesele omului și integritatea naturii să coexiste armonios.

ecosferă / ecosphere / Termen generic care înglobează lumea vie și toate sferele Pământului ce adăpostesc viețuitoare: atmosferă, hidrosferă, litosferă.

ecosistem / ecosystem / Unitate ecologică ce cuprinde biocenoza și biotopul.

ecosistem acvatic / aquatic ecosystem / Ecosistem ale cărui biocenoze sunt legate de mediul acvatic.

ecosistem aluvionar / alluvial ecosystem / Ecosistem care se dezvoltă pe soluri aluvionare, bogate în substanțe organice și minerale.

ecosistem antropogen / antropogenic ecosystem / Ecosistem în care intervenția omului este parțială sau totală.

ecosistem autotrof / autotrophic ecosystem / Ecosistem în care predomină activitatea plantelor verzi.

ecosistem fragil / fragile ecosystem / Comunitate de plante și animale care sunt vulnerabile ca urmare a capacității reduse de regenerare și a daunelor cauzate de activitatea umană.

ecosistem heterotrof / heterotrophic ecosystem / Ecosistem în care predomină activitatea organismelor consumatoare.

ecosistem matur / mature ecosystem / Ecosistem în care producția plantelor verzi este aproximativ egală cu cea a organismelor consumatoare.

ecosistem natural / natural ecosystem / Ecosistem care a apărut spontan prin lupta pentru existență a speciilor vegetale și animale în care omul nu a avut nici un rol în modificarea densității, abundenței și diversității organismelor.

ecosistem tânăr / young ecosystem / Ecosistem în care producția plantelor verzi întrece consumul organismelor heterotrofe.

ecosistem uman / human ecosystem / Ansamblul planetar în interacțiune al populațiilor umane, împreună cu factorii de mediu.

ecotip / ecotype / Grup de plante din aceeași specie, cu anumite însușiri ereditare proprii formate în urma influenței unor condiții de mediu.

ecoton / ecoton / Zonă de întrepătrundere a două ecosisteme (o pășune naturală și un ecosistem agricol).

ecotop / ecotop / Ansamblul de factori climatici (climatop) și edafici caracterizând aria (biotip) ocupată de o bicenoză.

ecotoxicologie / ecotoxicology / Capitol al ecologiei care studiază acțiunea elementelor și substanțelor toxice din mediul înconjurător asupra sistemelor biologice. Ecotoxicologia include în preocupările

ei și prevenirea migrării substanțelor toxice în organismele vii, precum și diminuarea efectelor nocive ale acestora la nivelul diferitelor lanțuri trofice.

ecoturism / ecotourism / Practicarea unui turism cu respectarea regulilor de protecție a mediului.

edafic / edaphic / Organism care are legătură cu natura solului.

edafologie / edaphology / Disciplină care studiază interacțiunile dintre componentele abiotice (umiditate, textură, corozitate, aciditate etc.) și biotice (microorganisme, microfite și macrofite).

efarmonic / epharmonic / Caracter morfologic sau anatomic, datorat acțiunii mediului.

efect asupra mediului înconjurător / enviromental effect / Orice consecință pozitivă sau negativă asupra mediului, apărută în urma unei activități.

efect de seră / greenhouse effect / Reținerea de către vaporii de apă a metanului, dioxidului de carbon, protoxidului de azot, a radiațiilor infraroșii reemise de solul încălzit de Soare.

efect de șemineu / fireplace effect / Fenomenul ce constă dintr-o mișcare ascendentă a unei mase localizate, de aer sau de gaze, datorită diferențelor de temperatură.

efemer / ephemeral / Orice plantă cu un ciclu foarte scurt de viață, opt până la zece săptămâni.

efluent / effluent / Orice formă de deversare în mediu, emisie punctiformă sau difuză prin scurgere, jeturi, injectare, inoculare, depozitare, vidanjare sau vaporizare. Efluenții sunt, de regulă, periculoși, ca urmare a compoziției lor chimice, temperaturii, Ph-ului, capacității de absorbție a oxigenului din apa curată sau, în cazuri extreme, ca urmare a radioactivității lor.

efluent gazos / exhaust gas / Gaze evacuate în atmosferă, prin arderea combustibililor fosili, din instalațiile casnice și industriale și de la vehiculele de transport, echipate cu motoare cu ardere internă.

efluent poluant / polluting effluent / Emisie fluidă conținând substanțe poluante rezultate în procesele tehnologice. Acești efluenți sunt eliminați în mediu de industria chimică anorganică (fabricile de acid sulfuric, acid azotic etc.) și de industria metalurgică.

electrodializă / electrodialysis / Procedeu de separare a ionilor din soluții sub acțiunea unei diferențe de potențial electric, electrozii fiind amplasați pe ambele părți ale unei membrane semipermeabile. Este o metodă utilizată în epurarea apelor.

electrofiltru / electrofilter / Instalație pentru captarea particulelor solide și lichide dispersate într-un gaz prin ionizarea lor într-un câmp electrostatic și reținerea pe electrodul de depunere. Este utilizat în procesele de epurare în cadrul unor industrii (chimică, metalurgică etc.).

electroliză / electrolysis / Separarea chimică a elementelor dintr-un deșeu în soluție sau în fuziune prin trecerea unui curent electric.

element esențial / essential element / Element chimic care este necesar, în concentrații extrem de reduse, pentru metabolismul omului, animalelor sau plantelor.

element hidrologic / hydrologic element / Fiecare din mărimile care caracterizează starea unui obiect acvatic: nivelul, debitul, aluviunile, temperatura etc.

eliminare / removal / Depunere sau deversare în mediul natural a tuturor deșeurilor ce nu pot fi valorificate, care necesită sau nu un tratament prealabil.

eliminarea nutrienților / nutrient removal / Procedeu biologic, fizic sau chimic, utilizat în tratarea apelor și a apelor reziduale, în special pentru eliminarea compușilor de azot sau fosfor.

eluat / eluate / Soluția obținută printr-un test de levigare a deșeurilor, efectuat în laborator.

emisar / emissary / 1. Apă care colectează apele uzate provenite de la întreprinderi, așezări umane etc., vărsându-se apoi într-o apă mai mare. 2. Curs de apă permanent care drenează surplusul de apă dintr-un bazin lacustru.

emisie / emission / 1. Degajarea directă sau indirectă din instalație a unor substanțe, vibrații, căldură sau zgomote din surse individuale ori difuze, în aer, apă sau sol; 2. Evacuarea directă sau indirectă, de la surse punctiforme ori difuze ale instalației, de substanțe, vibrații, căldură sau de zgomot în aer, apă ori sol.

emisii / emissions / Poluanți evacuați în mediu, inclusiv zgomote, vibrații, radiații electromagnetice și ionizante, care se manifestă și se măsoară la locul de plecare din sursă.

emisii fugitive / free emissions / Emisii nederijate, eliberate în mediu prin ferestre, uși și alte orificii, sisteme de ventilare sau deschidere, care nu intră în mod normal în categoria surselor dirijate de poluare.

emisii poluante / polluting emissions / Emisii de substanțe solide, lichide sau gazoase dăunătoare organismelor vegetale și animale, inclusiv pentru om, provenite din diferite surse, adesea industriale. Printre componenții emisiilor poluante se află: praful de ciment, pulberile metalice, detergenții, acidul sulfuric, amoniacul, hidrogenul sulfurat etc.

emisiile automobilelor / car emissions / Gaze de eșapament conținând oxizi de azot, monoxid de carbon, plumb, hidrocarburi nearse, vapori de apă, dioxid de carbon și aldehyde.

emițător / transmitter / Sursă de radiație în infraroșu și dispozitiv care permite convergența sau orientarea radiațiilor emise pe traiectele optice ale aparatului.

emulsie / emulsion / Amestec lichid al unor particule insolubile care servește la obținerea unui preparat nou.

endogen / endogene / Forțe sau procese din interiorul Pământului (mișcări tectonice) care produc schimbări în suprafața scoarței, conducând la formarea de munți, dealuri, podișuri, depresiuni etc.

endoreic / endoreic / Teritoriu drenat de râuri care nu au legături cu rețeaua hidrografică tributară oceanelor și mărilor.

energie eoliană / wind energy / Energie produsă cu ajutorul vântului.

energie geotermică / geothermal energy / Energie obținută din căldura aflată în interiorul Pământului. Apa fierbinte și aburii, captați în zonele cu activitate vulcanică și tectonică, sunt utilizați pentru încălzirea locuințelor și pentru producerea electricității.

energie hidrolică / hydraulic energy / Capacitatea unui sistem fizic (apa) de a efectua un lucru mecanic în trecerea dintr-o stare dată în altă stare (curgere).

energie mareelor / tidal energy / Energia ce poate fi captată prin exploatarea energiei potențiale rezultate din deplasarea pe verticală a masei de apă la diferite niveluri sau a energiei cinetice datorate curenților de maree. Energia mareelor rezultă din forțele gravitaționale ale Soarelui și Lunii, precum și ca urmare a rotației terestre.

energie neconvențională / non-conventional energy / Energia care nu a fost impusă printr-o folosire îndelungată. Resursele de energie neconvențională sunt, de regulă, regenerabile și nepoluante. Principalele surse de energie neconvențională sunt: mările, energia solară, energia geotermică, biogazul.

energie reînnoibilă / renewable energy / Energia care este obținută pe cale naturală, într-un proces repetat și continuu. Forme de energie reînnoibilă sunt: energia solară, eoliană, hidrolică etc.

energie solară / solar energy / Energie radiantă produsă de Soare. Prin folosirea unor oglinzi concave ce concentrează razele solare se obține ridicarea temperaturii apei în scopul producerii vaporilor și generării de electricitate în turbinele cu aburi.

entropie / entropy / Măsura gradului de dezordine în interiorul unui organism sau al unui sistem.

entropie economică / economic entropy / Noțiune care exprimă un proces complex de degradare continuă și iremediabilă a potențialului de resurse existente, ca și crearea unei dezorganizări. Degradarea entropică este un proces care are loc în timp, cu o viteză mai mare sau mai mică, făcând vizibilă reducerea resurselor. În timp ce în natură procesul de entropie se produce de la sine, procesul economic este direct dependent de activitatea umană în care consumul de bunuri atrage după sine entropia, adică degradarea,

prin producerea de deșeuri și prin disfuncționalitățile ce survin în acest proces.

enzootie / enzootic disease / Răspândirea unei boli într-o populație de animale de pe un areal restrâns sau având un efectiv mic, eventual izolat de alte populații, ceea ce împiedică extinderea bolii respective.

epifit / ephyte / Organism vegetal sau, mai rar, animal, care se dezvoltă pe o plantă (un copac) care servește numai ca suport.

epilimnion / epilimnion / Strat de apă de la suprafața lacurilor, cu temperatură foarte variabilă de la un sezon la altul, bine luminat și bogat în oxigen.

epurarea apei / water treatment / Operație de îndepărtare din apele naturale sau reziduale a materiilor organice și anorganice, dizolvate sau în suspensie, pentru a le aduce la o calitate corespunzătoare scopului urmărit. Epurarea apei se efectuează prin procedee mecanice, chimice și biologice, în cadrul stațiilor de epurare.

epuizarea resurselor naturale / exhaustion of natural resources / Acest aspect al limitei fizice de epuizare a resurselor naturale reprezintă o realitate și creează un oarecare disconfort psihologic în rândul oamenilor. Cu câteva excepții, cantitatea imensă de resurse minerale nu se pierde după procesul de extracție. În natură, nimic nu se pierde, totul se transformă. Resursele minerale se transformă temporar în bunuri și pot fi recuperate prin reciclare și refolosite cu ajutorul unor tehnologii adecvate. Un aspect esențial îl constituie faptul că economia mondială și, respectiv, economia fiecărui stat vor fi influențate de limitele fizice ale rezervelor în condițiile evoluției demografice, în general, și a celei de ordin economic și tehnic, în particular. Costurile de extracție vor fi decisive în condițiile utilizării unui minereu care conține din ce în ce mai puțină materie folosibilă și din ce în ce mai multe impurități, și în condițiile în care forajele vor fi din ce în ce mai adânci și mai anevoioase.

epurarea emisiilor / cleaning of emission / Eliminarea oricărei substanțe nocive din efluenții proceselor industriale, pentru a preveni sau a reduce poluanții din aer, apă, sol etc.

eroziune / erosion / Degradarea solului sau a rocilor, caracterizată prin desprinderea particulelor neconsolidate și îndepărtarea lor prin acțiunea ploii sau a vântului. Stoparea eroziunii se face prin lucrări hidrotehnice, prin îndiguiri, împăduriri etc.

eroziune eoliană / wind erosion / Îndepărtarea progresivă a fragmentelor de sol și roci prin acțiunea vântului.

eroziune fluvială / river erosion / Distrugerea progresivă a materialului din albia și din malurile unui râu. Stabilizarea malurilor se poate face prin plantarea de copaci.

eroziune glaciară / ice erosion / Îndepărtarea progresivă a rocilor de bază, a solului și a altor materiale de către ghețari.

eroziune marină / marine erosion / Îndepărtarea treptată a materiilor din alcătuirea zonei litorale de către mare.

eroziune pluvială / pluvial erosion / Eroziune areolară incipientă, rezultată prin izbirea solului, descoperit de vegetație, de către picăturile de ploaie.

eroziune termică / thermal erosion / Topirea unor bucăți de gheață încorporate în sedimentele de mal sau de albie, ce antrenează particule de sol, creând denivelări, nișe de mal etc.

eroziunea albiei / erosion of the river bed / Proces prezent la toate albiile râurilor, mai intens în cursul superior, mai atenuat în cel mijlociu și tot mai slab în cursul inferior.

eroziunea solului / soil erosion / Procesul de îndepărtare a orizonturilor superioare de sol sau înlăturarea completă a acestuia, prin acțiunea agenților externi.

estuar / estuary / Gură largă, în formă de pâlnie, în zona de vărsare a unor fluvii mari, pe țărmurile afectate de maree puternice.

etaj climatic / climatic floor / Teritoriu aparținând unei regiuni climatice mai vaste.

etaj de vegetație / vegetation floor / Unitate de vegetație și, prin extensie, unitatea biologică care corespunde unei altitudini, caracterizată printr-o specie dominantă.

etiaj / low water / Nivel minim convențional al cursurilor de apă navigabile.

etichetă ecologică / ecological label / Un simbol grafic și/sau un scurt text descriptiv aplicat pe ambalaj, într-o broșură sau alt document informativ, care însoțește produsul și care oferă informații despre cel puțin unul și cel mult 3 tipuri de impact asupra mediului.

etologie / ethology / Știința care se ocupă cu studiul comportamentului organismelor vii.

eurobiont / eurybionte / Organism care prezintă o rezistență sporită față de variațiile factorilor de mediu, fără pierderea nișei economice ocupate în ecosistem.

eurihalin / euryhalin / Organism capabil să prezinte toleranțe mari față de salinitatea apelor.

eutrofizare / eutrophication / Proliferarea într-o întindere de apă dulce sau sărată a materiilor organice care antrenează înmulțirea substanțelor vegetale a căror descompunere diminuează conținutul de oxigen necesar vieții animale.

euxinism / euxinism / Condiții ale mediului marin în care lipsește circulația verticală a apei de adâncime, iar din această cauză nu se produce oxigenarea și, ca urmare, viața lipsește, în afara bacteriilor anaerobe.

evacuator de zai / ice overfall weir / Instalație (de tipul unei prisme metalice) pusă oblic peste un canal de aducțiune, pentru a dirija în timpul iernii formațiunile de îngheț (zai, sloiuri, zăpadă etc.) pe un canal lateral secundar (numit canal de zai) spre râu.

evaluare / assessment / evaluation / Orice metodă utilizată pentru măsurarea, calcularea, inclusiv prin modelare matematică, prognozarea sau estimarea nivelului unui poluant în aerul înconjurător.

evaluare ecologică / ecological assessment / Utilizarea speciilor individuale de plante și/sau animale sau utilizarea grupurilor de specii interdependente pentru a defini calitatea unui mediu.

evaluarea impactului asupra mediului / environmental impact assessment / Cuantificarea efectelor activității umane și a proceselor naturale asupra mediului, sănătății și securității omului, precum și a bunurilor de orice fel.

evaluarea solului / soil assessment / Stabilirea performanței sau potențialului solului în vederea amenajării sau folosirii.

evapotranspirație / evapo-perspiration / Cantitatea totală de apă cedată, prin evaporație de către sol și prin transpirație de către plante, atmosferei inferioare, sub influența creșterii temperaturii.

excitabilitate / excitability / Însușire esențială a lumii vii de a răspunde acțiunii unui stimul intern sau extern.

exploatare / exploitation / Ansamblul de studii și activități pentru identificarea zăcămintelor, evaluarea cantitativă și calitativă a acestora, precum și determinarea condițiilor tehnice și economice de valorificare.

exploatarea nodulilor marini / capitalization of marine nodules / Nodulele marine sunt conglomerate de oxizi metalici, rezultate în urma unor procese biologice și chimice și care constituie o sursă naturală, practic inepuizabilă. Cantitatea acestor conglomerate de pe fundul oceanelor sau al mărilor, care sunt în continuă formare, considerată pe timp de un an, depășește consumul curent anual.

exploatarea Oceanului Planetar / capitalization of the Planet Ocean / Oceanul conține toate elementele chimice care constituie o sursă naturală inepuizabilă, printre care și metalele rare precum magneziul, aurul, argintul, bromul. Un interes deosebit se acordă în ultimul timp extracției de uraniu și aur din Oceanul Planetar, deoarece sunt în cantități limitate.

explorare hidrogeologică / hidrogeological exploration / Ansamblul lucrărilor de teren efectuate prin foraje și uneori prin lucrări miniere, în vederea stabilirii caracteristicilor hidrogeologice de detaliu ale unui sau mai multor straturi acvifere.

F

factor / factor / Element material capabil de a produce o acțiune directă sau indirectă asupra altor elemente materiale, provocând reacții corespunzătoare.

Se deosebesc mai multe *categorii de factori*:

F. antropici ai climei: activități ale omului care contribuie la modificarea climei (defrișări, desecări, irigații, poluare a atmosferei).

F. ecologici: capabili de a influența viața organismelor.

F. abiotici (fizici, climatici și hidrici): aer, apă, lumină, căldură, umiditate, vânt.

F. geomorfologici: altitudinea reliefului, înclinarea, expunerea.

F. edafici: solul cu proprietățile lui fizice, chimice, biologice.

F. biotici: interrelații fitocenotice, zoocenotice, biocenotice.

factor cosmic / cosmic factor / Factor existent în cosmos, de natură abiotică, care poate avea o anumită acțiune asupra vieții terestre, precum și asupra organismului uman, ce se deplasează în mediul extraterestru.

factor C/N / C/N factor / Raportul dintre elementele chimice C și N existente în substanțele chimice din sol. Cunoașterea factorului C/N permite intervenția corectă a omului în ecosistemele de pădure și în cele agrare în ceea ce privește administrarea îngrășămintelor.

factor de absorbție (absorbanță) / absorptance (absorption factor) / Raportul dintre radiația absorbită de o suprafață și radiația totală incidentă pe această suprafață.

factor de corecție a temperaturii / temperature correction / Factor utilizat pentru corectarea conductivității electrice în funcție de temperatură.

factor de concentrare a radioactivității / radioactivity concentration factor / Raportul dintre conținutul de radioizotopi din biomasa organismelor și biotop. Atunci când concentrarea radioizotopilor este mai mare în biomasă, gradul de contaminare a ecosistemului va

atinge valori periculoase și poate determina perturbări ale metabolismului biocenozei.

factor de limitare / limitation factor / Orice factor de mediu (lumină, temperatură sau umezeală) care definește limitele minime și maxime de toleranță ale unui organism, restricționându-i distribuția și/sau activitatea.

factor de turbulență / turbulence factor / Mărimă adimensională ce reprezintă o măsură a gradului de turbulență al aerului, definită prin raportul dintre diferența vitezei maxime și minime a aerului într-un interval de timp și viteza mijlocie, considerată ca valoare a mediei aritmetice a acelor două viteze.

factori ecologici / ecological factors / Totalitatea factorilor abiotici (temperatură, lumină, precipitații, presiune etc.) și biotici (paraziți, dăunători, competiție intraspecifică și interspecifică) cu care un organism vine în contact și cu care se intercondiționează reciproc.

factori genetici ai climei / genetic factors of climate / Procese care determină condițiile climatice pe întreg Pământul și în diferite regiuni ale sale, cum ar fi: bilanțul radiativ și caloric, circulația generală a atmosferei, suprafața subiacentă.

factori geografici ai climei / geographical factors of climate / Condițiile geografice care determină caracteristicile climatice ale oricărei regiuni de pe glob: latitudinea și altitudinea locului, caracterul suprafeței subiacente, depărtarea de ocean (pe uscat) sau de uscat (pe ocean), relieful locului, caracteristicile solului, învelișul vegetal, curenții oceanici, prezența stratului de zăpadă și a ghețarilor etc.

factori radiativi ai climei / radiative factors of climate / Procesele radiative care determină caracteristicile oricărei regiuni: fluxul radiației solare, absorbția, difuzia, reflexia, radiația terestră și a atmosferei etc.

faleză / sea cliff / Mal înalt și abrupt format prin acțiunea de eroziune a valurilor de-a lungul țărmurilor lacustre, marine sau oceanice.

faleză de gheață / ice cliff / Faleză dezvoltată în zona terminală a ghețarilor de calotă ajunși la țărm și din care se rup aisbergurile.

faleza mării / sea-front / Mal înalt și abrupt al unei mări.

falie / fault / Ruptură în lungul unei linii a scoarței terestre, de-a lungul căreia compartimentele opuse suferă o deplasare diferențială, paralelă cu linia de ruptură.

fascina lestată / fascine / Un pat de fascine (nuiiele) lestat cu piatră de râu, în vederea stabilizării albiei, folosit la întărirea terasamentelor, la construirea digurilor sau a drumurilor în regiunile mlăștinoase sau pentru alte lucrări, în scopul evitării eroziunii.

faună / fauna / Totalitatea speciilor de animale de pe glob, dintr-o regiune, dintr-o epocă geologică etc.

fază / phase / Una din părțile componente ale unui sistem eterogen, care este separată de celelalte sisteme printr-o suprafață continuă sau o reuniune a unei mulțimi de suprafețe. Ea poate fi separată din sistem prin mijloace fizice.

fază de reproducție din ciclul de viață al produselor / preproduction phase of products life cycle / Extracția, producția, prelucrarea materiilor prime, precum și producția de energie.

fenomene asemenea sau similare / similar phenomenon / Fenomene care au proprietatea că se desfășoară în același mod dacă între diferitele mărimi dinamice omoloage, cu aceleași dimensiuni, există un factor de proporționalitate constant. Mărimile adimensionale, ce rezultă din raportul a două mărimi cu aceleași dimensiuni (criteriile de similitudine) au valori identice în fenomenele asemenea sau similare.

fenomenul lui Soret / Soret's phenomenon / Apariția unui gradient de concentrație într-un amestec solid sau lichid, când se aplică un gradient de temperatură. Difuzia termică este folosită și la gaze pentru separarea izotopilor.

fermentație / fermentation / Proces de conversie biologică, în care biomasa este supusă acțiunii unor microorganisme selecționate,

care provoacă o conversie enzimatică, din care rezultă în general faze atât gazoase, cât și lichide, și solide. Fermentația este:

- f. aerobă (în prezența aerului);
- f. anaerobă (în absența aerului).

film / film / Strat subțire, dintr-un corp solid sau fluid, care poate avea uneori dimensiuni moleculare și se găsește la o suprafață de separație a corpului cu alt mediu. Filmul laminar este reprezentat de fluidul subțire atașat unei suprafețe solide în care mișcarea este laminară.

fertilitatea solului / soil fruitfulness / Capacitatea unui sol de a furniza tipul și cantitatea de nutrienți necesari pentru creșterea optimă a unei culturi sau a unui sistem de vegetație, când toți ceilalți factori de creștere sunt favorabili. Ph-ul solului este un factor de control important în fertilitatea solului. Folosirea fertilizanților organici și anorganici susține fertilitatea solului și transformă solurile nefertile în productive.

filogenie / phylogeny / Proces istoric de dezvoltare a lumii vii de-a lungul erelor geologice și de diferențiere a unor grupuri de organisme înrudite între ele: specie, gen, familie, ordin, clasă, încrengătură, regn. Studiile de filogenie au scopul de a stabili înrudirea dintre speciile vegetale și animale, precum și dintre alți taxoni superiori.

filtrare / filtration / Operație de separare a fazelor unui amestec eterogen solid-fluid, efectuată cu ajutorul unui filtru. În general, operația se realizează prin trecerea amestecului printr-un corp poros, prin centrifugare sau prin forțe electrostatice. Are ca scop curățarea fluidului, recuperarea fazei solide sau obținerea ambelor faze. F. apei are două scopuri: îndepărtarea materiilor în suspensie și eliminarea microorganismelor, a germenilor etc.

filtru / filter / Dispozitiv, aparat sau instalație care separă, cu ajutorul unui material filtrant, un fluid de particulele solide aflate în suspensie în masa lui.

filtru de foraj / filter of drilling / Dispozitiv plasat în dreptul stratului acvifer, având drept scop asigurarea unei suprafețe cât mai mari de intrare a apei și totodată de împiedicare a pătrunderii particulelor de rocă antrenate de curentul subteran în coloană.

filtru presă / press filter / Dispozitiv de filtrare format din compartimente de pânză filtrantă, presată între o serie de plăci de picurare perforate sau plăci orizontale și tambururi, în care nămolul este adus sub presiune. Apa este extrasă din nămol de-a lungul benzilor filtrante și a dispozitivului de drenare, nămolul presat fiind eliminat după fiecare ciclu de filtrare.

filum / phylum / Diviziune taxonomică majoră de animale care conține una sau mai multe clase. Categoria echivalentă în clasificarea plantelor este diviziunea.

fiord / fjord / Golfuleț de coastă, lung, îngust și cu pereți abrupti, format prin inundarea unei văi, în formă de U, și rezultând fie prin scufundarea unei coaste, fie prin eroziunea glaciară sub nivelul mării.

firul apei / line stream / Linia proiectată pe suprafața apei care unește cele mai mari adâncimi ale albiei minore a unui curs de apă.

fisiune nucleară / nuclear fission / Dividerea unui nucleu greu, de obicei în două părți (mai rar în mai multe), cu mase de același ordin de mărime, însoțită în mod obișnuit de emiterea de neutroni, de radiații gama, și cu eliberare de energie.

fișă de avertizare asupra poluării / warning card concerning pollution / Fișa în care sunt prezentate toate datele ce privesc poluarea:

- natura poluantului;
- unitatea poluatoare;
- momentul declanșării poluării;
- semnalmente în apa râului asupra fenomenului de poluare (culoare specifică, extensiune în suprafață, miros specific, pești morți la suprafața apei etc.).
- instituția și/sau persoana care a observat poluarea;
- persoanele delegate să constate poluarea, după avertizarea ei;
- consecințe asupra folosințelor de apă din aval; iar ulterior:
- rezultatele analizelor de laborator, care să identifice substanța poluantă și gradul de depășire a limitei (normale sau excepționale) stabilite etc.

- măsuri propuse;
- modul de urmărire în continuare a fenomenului, ca durată și extindere în aval, ca urmare a curgerii pe râu;
- cine a validat poluarea și a întocmit fișa de validare a poluării.

fitocenotica / phytocenotic / Partea biocenoticii care are drept obiect studiul locului ocupat de vegetale în comunitățile biologice și a relațiilor lor cu mediul înconjurător.

fitoclimax / phytoclimax / Ultima grupare vegetală dintr-o serie progresivă de vegetație.

fitoecologie / phytoecology / Ramură a ecologiei care se ocupă cu studiul fitocenozelor dintr-un ecosistem sub aspect cantitativ (producție primară, aport energetic al plantelor într-un ecosistem) și calitativ (principalele asociații vegetale dintr-un ecosistem), relațiile intra- și interspecifice, relațiile plantelor cu mediul abiotic.

flexură / flexure / Accident tectonic marcat printr-o trecere de la o cădere lină a stratelor la una bruscă, în care stratele se întind și se subțiază, dar își păstrează continuitatea.

floră / flora / Totalitatea plantelor care trăiesc într-o anumită regiune a globului, într-o anumită perioadă geologică sau într-un anumit mediu.

floră microbială / microbial flora / Totalitatea microorganismelor vegetale dintr-un mediu natural, din cavitatea bucală, din intestin etc.

flotație / flotation / Procedeu de extragere a particulelor solide în suspensie într-un lichid aduse la suprafața acestuia. În general, operația se realizează prin insuflare de aer. Fenomenul apare și în mod natural la corpurile cu greutate specifică mai mică ca cea a apei.

flotor / floal / Corp plutitor folosit la determinarea vitezei apei.

flotor indicator pentru nivelul apei / flotation gauge for water level / Flotor de tablă cu fluier, care la atingerea nivelului hidrostatic în foraje sau fântâni produce un fluierat.

fluid / fluid / Mediul continuu, omogen și izotrop caracterizat prin proprietatea de fluiditate (ușurința deplasării particulelor).

fluoresceina / fluorescein / Substanță chimică utilizată uneori ca trasor subteran, pentru urmărirea direcției și vitezei de scurgere (sau a pierderilor) a apelor subterane.

fluviu / river / apă curgătoare mare, care se varsă în mări sau în oceane.

flux energetic / flux of energy / energy flow / Trecerea energiei sub formă de hrană din mediul abiotic în corpul plantelor și animalelor aflate pe diverse niveluri trofice.

flux geotermic / geothermal flow / Flux de căldură în interiorul Pământului îndreptat către suprafață, rezultând din temperaturile mai ridicate existente la adâncime, ca urmare a magmei, pluto-niului, descompunerii naturale a elementelor radioactive în scoarța terestră etc.

flux masic / massflux / Cantitatea de masă care trece în unitatea de timp printr-o suprafață.

fluxul informațional operativ al datelor de gospodărire a apelor / operative informational flow of data management water / Date furnizate sub forma unor telegrame, de regulă, de jos în sus, prin dispeceratele județene, spre cele bazinale și apoi spre cel național.

focalizarea valurilor / wave focusing / Mijloc permițând creșterea puterii valurilor într-o regiune anumită, prin utilizarea unor dispozitive (cum sunt plăcile scufundate) pentru concentrarea, prin refracție în regiunea respectivă, a energiei valurilor, dintr-un front de undă mai larg.

focar / focus / Zona din cadrul scoarței terestre ce generează undele seismice ce duc la cutremure.

folosința de apă / water use / Obiective sociale sau economice care, în desfășurarea activităților, necesită diferite cantități de apă.

- f. consumatoare de apă, care preiau în mod definitiv o parte sau toată apa prelevată.
- f. neconsumatoare de apă, care utilizează indirect apa, fără a reține o parte din ea.
- f. ale unor anumite proprietăți fizice sau chimice ale apei (ape termale, ape minerale, ape plate).

fond general de timp / general allocation of time / Suma fondurilor de timp alocate pentru fiecare tip de activitate specifică compartimentului de inspecție.

fondul geologic național / national geological funds / Totalitatea datelor în legătură cu resursele minerale ale țării, obținute din activități miniere și petroliere, indiferent de natura suportului de stocare.

fondul național de rezerve / national fund of resources / Totalitatea rezervelor evidențiate și înregistrate de către autoritatea competentă pentru fiecare tip de resursă minerală a țării, determinate conform reglementărilor specifice.

fond național de mediu / national nature of the environment / Totalitatea ecosistemelor unei țări. 1. Ecosisteme care alcătuiesc parcurile și rezervațiile naționale.

fondul pentru mediu / environment funds / Instrument economico-financiar destinat susținerii și realizării obiectivelor prioritare, de interes public major, din Planul național de acțiune pentru protecția mediului, în conformitate cu normele și standardele de mediu naționale și internaționale. Fondul pentru mediu este un fond special, extrabugetar, care se constituie, se gestionează și se utilizează în conformitate cu prevederile legilor în vigoare și ale altor dispoziții legale.

fond piscicol / fish funds / marine life / Totalitatea populațiilor piscicole și a celorlalte resurse naturale de hrană ce constituie fauna acvatică a bazinelor piscicole.

foraj / drilling / Lucrare executată cu instalații de foraj, în scopul studierii condițiilor hidrogeologice ale apelor subterane.

foraj de adâncime / deep drilling / Foraj ce interceptează strate acvifere de adâncime (până la 200-300 m).

foraj de exploatare / exploitation drilling / Foraj executat pentru a exploata pânza de apă, având diverse întrebuințări practice (alimentare cu apă, industrie etc.).

foraj de observații / observation drilling / Foraj destinat observării permanente (la intervale standard) a nivelului hidrostatic.

foraj geotehnic / geotechnical drilling / Foraje executate în scopul stabilirii caracteristicilor geotehnice ale terenurilor, în scopul executării unor lucrări de rezistență.

foraj hidraulic / hydraulic drilling / Foraje executate cu scopul cunoașterii hidraulice a stratelor și a soluțiilor, în cazul executării unor lucrări hidrotehnice.

foraj rotativ / rotary drilling / Metodă de foraj, în care sapa de foraj este antrenată într-o mișcare continuă de rotație, transmisă la suprafață printr-un arbore, format din prăjini metalice îmbinate prin înfiletare, prin care circulă un fluid, de regulă noroi de foraj, care servește la evacuarea detritusului.

forma bazinului hidrografic / hydrographical basin shape / Amenajarea unui râu și a afluenților săi din cadrul unui bazin de recepție. Forma bazinului hidrografic este influențată de natura suprafeței de teren, de tipul și structura rocii subiacente nealterate și de regimul climatic al zonei. Există trei tipuri principale: a) *bazin colector dendritic*, caracterizat prin ramificarea neregulată a afluenților. El se formează în zone unde structura geologică exercită o influență redusă asupra cursului râului; b) *bazin colector în rețea* ce constă dintr-o rețea de râuri în care confluența fluxurilor de apă este în unghi drept și rezultă din conturul geologic al bazinului; c) *bazin colector radial*, caracterizat prin cursuri de apă ce au o formă radială.

forma biologică / biological shape / Aspectul unei specii în timpul ciclului său biologic în funcție de factorii de mediu și de capacitatea sa de a suporta anotimpul rece. Se disting următoarele tipuri: terofitele, criptofitele, hemicriptofitele, șamefitele, planerofitele, nanofanerofite și macrofanerofite.

formațiune vegetală / vegetal formation / Unitate de vegetație caracterizată printr-o fizionomie uniformă datorată prezenței aceluiași forme biologice și unei stratificări și periodicități asemănătoare.

forța Coriolis / Coriolis force / Forța generată de mișcarea de rotație a Pământului care produce devierea vânturilor spre dreapta în emisfera nordică și spre stânga în emisfera sudică. Numită astfel după inginerul francez Gaspard Coriolis (1792-1843).

forța majoră / emergency state / Eveniment imprevizibil, inevitabil și insurmontabil care generează imposibilitatea temporară sau definitivă de executare, parțială sau totală, a obligațiilor titularului de licență.

fosilă / fossil / Fragmente de plante sau animale care se găsesc în litosferă, aparținând unor specii din alte perioade geologice.

fum / smoke / Suspensie de particule solide într-un mediu gazos, produsă în cursul arderii incomplete a materialelor combustibile. Poate fi produs artificial și intenționat cu ajutorul unor substanțe chimice.

fumigație / fumigation / Producere de fum, afumare cu diverse substanțe în scopul distrugerii unor paraziți, pentru dezinfecție, parfumarea aerului într-un spațiu închis sau în scopuri terapeutice.

fungicid / fungicide / Orice substanță utilizată pentru combaterea ciupercilor vătămătoare ale plantelor. Ele nu au determinat probleme majore asupra mediului înconjurător.

fungus / fungus / Orice plantă din încrengătura Fungilor, lipsită de clorofilă, fără frunze, fără o adevărată tulpină sau rădăcină. Fungii se înmulțesc prin spori și trăiesc complet, ca saprofite sau paraziți. Grupul include mucegaiurile, drojdiile, manele și ciupercile. Unele dintre ele pot determina îmbolnăviri ale plantelor și animalelor și chiar ale oamenilor.

furtună / storm / Perturbare violentă meteorologică, caracterizată prin vânturi puternice și precipitații. Tipuri de furtuni: furtuni cu fulgere, furtuni de zăpadă și furtuni cu grindină.

fuziune nucleară / nuclear fusion / Contopirea a două sau mai multe nuclee atomice într-unul mai greu, cu eliberare de energie.

G

gabion / gabion / Construcție hidrotehnică executată din piatră de râu, așezată (de regulă) pe o saltea de fascine și legată într-un schelet de fier-beton. Reprezintă una dintre cele mai rezistente lucrări hidrotehnice de apărare a malurilor râurilor împotriva eroziunii.

galeți / pebble, shingle / Fragmente de rocă mai dură, cu forma ovală sau rotunjită, ale cărei colțuri au fost tocite datorită acțiunii apei curgătoare sau a valurilor. Ca dimensiuni, galeții se situează între prundiș și bolovani (2-20 cm).

gaură de ger / frost pocket / Forme concave de relief (văi închise) în care se acumulează aerul foarte rece în timpul iernii, mai ales în cursul nopții.

gaz / gas / Substanță în care forțele moleculare sunt în medie foarte mici, iar dimensiunile moleculelor infim de mici, în comparație cu spațiile intermoleculare. Există:

- g. rezultate din dezintegrarea elementelor radioactive;
- g. nobile (helium, neon, argon, radon etc.);
- g. degajate din magmă;
- g. juvenile (ex.: mofetele, solfatarele, fumarolele);
- g. vadoase (din transformarea substanțelor organice: CO₂, metan);
- g. din metamorfismul de contact (CO₂, vapori de apă).

gaz de depozit / repository gas / Amestecul de compuși în stare gazoasă, generat de deșeurile depozitate.

gaz inert / inert gas / Gaz nereactiv în condiții speciale. De exemplu: azotul și gazele nobile (helium, neon, argon, kripton, xenon și radon).

gaz ideal (sau perfect) / ideal gas / În opoziție cu gazul real, gaz foarte rarefiat, pentru care produsul dintre presiune și volum este același la oricare temperatură.

Un gaz care satisface ecuația: $p \cdot V = nRT$ unde p reprezintă presiunea, în pascali; V – volumul, în m^3 , n – cantitatea de materie, în moli; R – constanta molară a gazelor; T – temperatura termodinamică, în kelvini.

gaze de ardere / flue-gas / Gaze ce rezultă din procesul de ardere: din combustia propriu-zisă (rezultând oxizi de sulf și de carbon), gaze reziduale provenind din aerul de combustie (oxizi de azot), ca și materiile solide antrenate.

gaze naturale / natural gas / Gaze combustibile, bogate în metan, care se găsesc în zăcămintele naturale. Conțin, în cantități variabile și hidrocarburi mai grele, care devin lichide la presiunea atmosferică. Pot conține: vapori de apă, compuși de sulf (hidrogen sulfurat) și alte gaze (bioxid de carbon, azot, heliu).

gaze de eșapament / exhaust gases / Substanțe gazoase (CO , NO_2 , SO_3 etc.) produse în urma arderii combustibilului în motoarele cu ardere internă și răspândite în aer. Multe din aceste substanțe se acumulează în vegetația din apropierea șoselelor cu trafic rutier intens, producând cloroze și necroze ale frunzelor.

gaze magmatice / magmatic gas / Gaze ce provin din răcirea magmei, în cursul erupțiilor vulcanice. Prin răspândirea lor în atmosferă, gazele magmatice produc o formă de poluare cu efecte asupra biocenozelor din zonele respective. Totodată, prin pătrunderea gazelor magmatice în straturile atmosferice are loc un proces de circulație a materiei (substanțe anorganice) din interiorul Pământului spre suprafața acestuia.

gelifracție / gelifraction / Dezagregarea rocilor sub acțiunea repetată, alternantă, a înghețului și dezghețului. Apa pătrunsă în fisuri își mărește volumul prin îngheț, exercitând presiuni mari asupra pereților fisurilor.

gelisol / gelisoil / Sol înghețat permanent sau temporar. Partea de dedesubt, ce rămâne înghețată permanent, se numește *pergelisol* sau *permafrost*. Partea de la suprafață, care se dezgheață vara, *molisol*. Zonele de pe glob care sunt afectate profund de îngheț formează *criolitozona*. În zonele cu *pergelisol* gros, procesul repetat

îngheț-dezgheț dă naștere la un microrelief dispus anarhic (similar carstului) numit *criocarst* sau *termocarst*.

gelivație / frost-wark / Acțiunea exercitată de repetarea fenomenului de îngheț-dezgheț asupra rocilor și formelor de relief.

genetică / genetics / Știință care studiază ereditatea, variabilitatea și determinarea caracterelor în ontogeneza și filogeneza viețuitoarelor.

genetică ecologică / ecological genetics / Ramură a geneticii care studiază acțiunea factorilor ecologici în relație cu polimorfismul viețuitoarelor rezultat din variabilitate (mutații și recombinări, cât și cu influența pe care factorii ecologici o exercită asupra exprimării cantitative a fenotipului în procesul adaptării.

genetica populațiilor / population genetics / Ramură a geneticii care studiază structura genetică a populațiilor vegetale și animale, precum și dinamica acestei structuri. Din punct de vedere structural, o populație se caracterizează prin polimorfism: cuprinde mai multe genotipuri, aflate în anumite raporturi cantitative, precum și gene cu o frecvență relativă în populație. Structura populației este dată tocmai de modificarea acestor raporturi și a frecvenței genelor la acel nivel.

genofond / genofund / Totalitatea genomilor aparținând viețuitoarelor unei populații, între care există interschimb genetic, recombinări. Genomii organismelor unei specii constituie genofondul acelei specii.

genom / genome / Masa totală de gene ale unei unități structurale cu capacități potențiale, de autonomie în exercitarea funcțiilor legate de ereditate, diversitate și determinare a caracterelor.

genotip / genotype / Fondul genetic al unui organism.

1. Un grup de organisme cu același fond genetic.
2. Speciile tip ale unui gen.

geocriologie / cryopedology / Disciplină științifică care se ocupă atât cu studiul proceselor (fizice, geologice, geomorfologice și hidrogeologice) legate de acțiunea înghețului și dezghețului în

regiunile cu îngheț peren sau periodic, cu particularitățile solurilor și rocilor corespunzătoare, cât și cu repartiția lor teritorială.

geocronologie / geochronology / Parte a geologiei care se ocupă cu determinarea vârstei rocilor, stratelor, proceselor și fenomenelor terestre din trecut, a formelor de relief și chiar a Pământului ca planetă.

Pe baza marilor discordanțe stratigrafice și a evoluției viețuitoarelor s-a elaborat o *scară cronologică relativă*, împărțind trecutul geologic al Pământului în *ere*, *perioade* și *epoci*, iar pe baza metodelor radioactive s-a elaborat o *scară cronologică absolută*.

geofită / geophyte / Plantă perenă care, în condiții defavorabile, continuă să supraviețuiască numai prin organele subpământene.

geodezie / geodesy / Știință aplicată care se ocupă cu studiul formei și dimensiunilor Pământului, cu tehnica măsurării și a reprezentării cartografice sau numerice a suprafeței lui.

geologie / geology / Știința care studiază formarea, structura și istoria scoarței pământului.

geologie de mediu / environmental geology / Folosirea informației geologice pentru rezolvarea problemelor create prin exploatarea de către om a combustibililor fosili, a mineralelor, a solurilor și altor componente litologice.

geomorfologie / geomorphology / Ramură a geologiei care studiază structura, originea și dezvoltarea trăsăturilor morfografice ale scoarței terestre.

geonemie / geonemy / Știința care studiază distribuirea organismelor la suprafața pământului.

geosinclinal / geosyncline / Regiune mobilă a scoarței terestre care suferă, în cursul timpului geologic, o scufundare intensă, însoțită de manifestări vulcanice și de acumularea unor serii de depozite sedimentare de mare grosime, transformându-se ulterior într-un lanț muntos cutat, ca urmare a mișcărilor tectonice.

geotropism / geotropism / Însușire a organelor unor plante sau a unor plante de a crește cu o anumită orientare față de verticala locului, sub influența gravitației.

gestionare / waste handling / waste management / Colectarea, transportul, valorificarea și eliminarea deșeurilor, inclusiv supravegherea zonelor de depozitare după închiderea acestora.

gheață aciformă / needle-ice / Ace lungi de gheață care se dezvoltă perpendicular pe solul foarte umezit sau pe obiectele poroase. De obicei apar când se produce o răcire lentă a solului îmbibat cu apă la trecerea temperaturilor prin 0°C, adică în condițiile înghețului radiativ nocturn.

gheizer / geyser / Izvor intermitent situat într-o regiune vulcanică, care aruncă vaporii (până la o înălțime de 150 m) și coloane de apă fierbinte (în general până la 40 m) la anumite intervale de timp, datorită vaporizării rapide a apei supraîncălzite. Poate servi uneori ca sursă energetică.

ghețar / glacier / Masă de gheață care se deplasează lent, sub influența gravitației, în lungul unei văi sau pe o pantă. Se formează în munții înalți și în regiunile polare, deasupra limitei zăpezilor persistente. După dimensiune și formă se deosebesc: *ghețari de calotă* (continentali), de grosime mare, aflați pe suprafețe întinse; ei ajung în mări și oceane, formând o barieră de gheață din care se desprind aisbergurile; *ghețari de munte*, care se împart în: *ghețari de circ* și *ghețari de vale*. Văile sculptate de ghețari au forma caracteristică de «U». Ghețarii transportă materiale erodate, iar prin topirea lor alimentează râurile.

ghiol / pond / Nume generic pentru lacurile cele mai adânci (de până la 4 m) din Delta Dunării.

gips / gypsum / Rocă de precipitație chimică formată din sulfat de calciu hidratat. Fiind solubil, gipsul favorizează apariția și dezvoltarea proceselor carstice, dar cu forme de dimensiuni reduse.

giruetă / vane, wind vane / Instrument (fix sau portabil) pentru determinarea direcției și vitezei (tăriei) vântului. Se cunosc:

- *giruetă fixă* (instalată pe un stâlp metalic vertical, înalt de 10 m, la care distanța giruetei indică grade de tărie Beaufort.
- *giruetă portabilă (de mână)* utilizată în condiții de campanie.

givraj / icing / Depunere de gheață, în anumite condiții atmosferice, pe suprafața unei aeronave sau pe conductoarele electrice aeriene.

glacioeustatism / glacioeustatism / Variația nivelului Oceanului Planetar datorită formării sau topirii ghețarilor. Blocarea apei în calotele de gheață provoacă scăderea nivelului oceanului (mișcări eustatice negative), iar topirea lor duce la creșterea nivelului oceanului (mișcări eustatice pozitive). Dacă volumul actual al ghețarilor de pe glob, însumând 29,1 mil km³, s-ar topi, ar avea loc o creștere a nivelului Oceanului Planetar cu aproximativ 80 m.

glaciozostazie / glacial isostasy / Mișcări izostatice verticale, determinate de formarea sau topirea marilor calote glaciare. Prin greutatea lor, acestea cauzează scufundarea regiunii pe care o ocupă; prin topirea lor cauzează mișcări de ridicare, deoarece marile calote glaciare se reduc în suprafață și mai ales în grosime (înălțime).

golf / gulf, creek / Parte a unui ocean, a unei mări sau a unui lac care înaintează într-o deschizătură (largă) a uscatului.

gospodărirea apelor / water management / 1. Ansamblul activităților de planificare, alocare, utilizare, protecție și valorificare rațională a resurselor de apă, pentru satisfacerea nevoilor sociale și economice, precum și activitatea de prevenire și combatere a acțiunilor de degradare sau epuizare a acestora 2. Activitățile care, printr-un ansamblu de mijloace tehnice și măsuri legislative, economice și administrative, conduc la cunoașterea, utilizarea, valorificarea rațională, menținerea sau îmbunătățirea resurselor de apă pentru satisfacerea nevoilor sociale și economice, la protecția împotriva epuizării și poluării acestor resurse, precum și la prevenirea și combaterea acțiunilor distructive ale apelor.

gradient / gradient / Mărime care indică variația presiunii barometrice sau a temperaturii în anumite condiții.

gradient adiabatic umed / saturation adiabatic lapse rate / Scăderea (creșterea) într-un proces adiabatic umed a temperaturii aerului saturat care se ridică (coboară), raportată la unitatea variației de înălțime.

gradient adiabatic uscat / dry adiabatic lapse rate / Variație adiabatică a temperaturii într-o masă de aer uscat sau nesaturat care se mișcă pe verticală, raportată la unitatea variației de înălțime. Valoarea lui este de $1/100^{\circ}\text{C}$.

gradient de mediu / environmental gradient / Curbă normală a distribuției speciilor care arată modelele probabile de abundență sau productivitate ale unei specii când variabilele de mediu – lumina, umezeala sau tipul de sol – se modifică.

gradient de presiune / pressure gradient / Vector ce caracterizează variația presiunii atmosferice în spațiu.

gradient ecologic / ecological gradient / Variație continuă, crescătoare sau descrescătoare, a unui factor ecologic în spațiu sau în timp.

gradient de temperatură / temperature gradient / Vector care caracterizează descreșterea temperaturii în atmosferă pe unitatea de distanță, orientat în sensul normalei la suprafața izotermică.

gradient hidraulic / hydraulic gradient / Raportul dintre diferența de nivel piezometric între două puncte, situate pe curba de depresiune, și distanța dintre aceste puncte.

granulometrie / grading / 1. Alcătuirea granulometrică a rocilor și depozitelor (granulozitate). 2. Operație de determinare a mărimii (calibrului) particulelor constitutive ale rocilor detritice și a frecvenței granulelor (%) cu anumite dimensiuni (determinarea categoriilor granulometrice). Ca metode sunt utilizate: metoda cernerii, metoda pipetării, metoda aerometrică etc.

grifon / griffin / Gaură (spărtură) în lucrări hidrotehnice (diguri și baraje de pământ etc.) cauzată de acțiunea de infiltrare a apei sub

presiunea coloanei de apă (din lacuri de acumulare) sau prin eroziune și infiltrație (în cazul râurilor, la viituri).

grind / levee / Relief de acumulare de formă alungită, creat prin acțiunea apelor fluviale sau marine.

grind fluvial / natural levee / Grind format din aluviuni depuse de o parte și de alta a albiei minore, în timpul revărsărilor, ca urmare a scăderii accentuate a vitezei de curgere a apei și a capacității de transport a râului. Acesta se poate forma pe mijlocul albiei minore, cauzând treptat împărțirea râului în brațe sau pot lua naștere pe ambele părți ale albiei minore. Ele domină albia majoră, având aspectul unor diguri naturale.

grind fluvio-maritim / river maritime levee / Grind format prin acțiunea comună a mării și a fluviului, în regiunea de vărsare a acestuia.

groapă de gunoi / garbage pit / Gaură, cavitate în pământ, de mari dimensiuni, în care se strâng deșeurile.

groapă de împrumut / borrow pit / Groapă conștient realizată de constructori pentru luarea unor importante cantități de materiale utilizate în construcții (în special argile pentru compactare diguri și realizarea unor ecrane de impermeabilizare a barajelor; nisipuri, balast etc.).

grup ecologic / ecological group / Grup de specii care au aproximativ aceleași exigențe ecologice față de principalii factori de mediu.

grupă de cod / code group / Ansamblu de (cinci) litere ce reprezintă simbolic una sau mai multe mărimi meteorologice sau hidrologice, figurând într-un mesaj întocmit cu ajutorul unui cod internațional.

gudron / tar / Produs obținut prin distilarea uscată a unor materiale organice (lemn, cărbuni). Este un lichid vâcos de culoare neagră sau brună, folosit ca materie primă pentru obținerea a numeroase substanțe chimice (benzen, toluen, naftalină, fenol).

H

habă / mud tank / Vas metalic în care se prepară noroiul de foraj sau – după caz – se adună apa din timpul pompărilor experimentale.

habitat / habitat / 1. Loc în care trăiește de obicei, în mod natural, o plantă, un animal sălbatic etc. 2. Totalitatea condițiilor de mediu care determină existența unei comunități într-un loc specific. Habitatul este rezultatul interacțiunii factorilor edafici, climatici, antropogeni și biotici.

haldă / spoil bank / Loc unde se depozitează sterilul și deșeurile inutilizabile provenite din lucrările miniere de la prepararea mineureurilor sau din uzinele metalurgice.

halipsamon / halipsamon / Totalitatea organismelor din nisipul marin. Halipsamonul este alcătuit din protozoare, moluște, artropode, pești, precum și din plante.

halo (solar, lunar) / halo / Grup de fenomene optice în formă de inele, de cercuri, de coloane sau de puncte luminoase, produse prin refracția sau prin reflexia luminii de către cristalele de gheață aflate în suspensie în atmosferă (nori ciriformi, ceață de gheață).

halo mare / large halo / Halo mai puțin frecvent decât micul halo și întotdeauna mai puțin luminos decât acesta; el este alcătuit dintr-un inel cu o lumină slabă, centrat pe Soare sau pe Lună, având o rază aparent egală cu 46°.

halo mic / small halo / Inel luminos, alb sau în mare parte alb, cu raza de 22° și centrat pe astrul care luminează. Micul halo prezintă pe marginea sa interioară porțiuni roșii puțin vizibile și, în cazuri rare, porțiuni violet pe marginea sa exterioară. Partea cerului situată în interiorul inelului este evident mai întunecată decât restul bolții.

haloclin / halocline / Masă de apă stratificată, unde gradientul de salinitate este maximal.

halofil / halophile / Organism care trăiește în mediile sărate. Plantele de teren sărat sau halofitele pot suporta un grad ridicat de salinitate, în general sunt plante succulente (plante grase).

halogen / halogen / Nume generic pentru elementele fluor, clor, brom, iod și staniu, care se pot combina direct cu metalele, dând săruri.

halogenare / halogenous / Reacție chimică de introducere a halogenilor în molecula unui compus organic.

haloplancton / haloplankton / Plancton care trăiește și se dezvoltă în ape sărate cu diferite concentrații.

haloserie / halosera / Succesiune de grupări vegetale în mediul sărat.

harta solului / soil map / Hartă care detaliază variațiile spațiale ale diferitelor soluri pe o suprafață. Hărțile de sol furnizează informații esențiale pentru schemele de clasificare ale folosirii pământului.

hartă geologică / geological map / Hartă care prezintă detaliat structura geologică a unei zone prin indicarea tipurilor de roci, a trăsăturilor structurale și a raporturilor de vârstă dintre roci. Hărțile geologice pot fi utilizate direct și indirect pentru proiectele hidrologice și de inginerie civilă, pentru prospectarea și exploatarea resurselor minerale.

hartă geomorfologică / geomorphological map / Hartă care prezintă detaliat structura și caracteristicile peisajului, tipul și scala proceselor geomorfologice trecute și prezente.

hartă hidrologică / hydrological map / Hartă care prezintă zonarea unor parametri hidrologici: niveluri, debite de apă, debite specifice de apă, debite de aluviuni, debite specifice de aluviuni în suspensie etc.

hartă sinoptică / synoptic chart / Hartă care conține elemente meteorologice importante (presiune, temperatură, umezeala aerului, nebulozitate, tendința barică, direcția și viteza vântului) de la un număr mare de stații meteorologice (de pe continent, țară sau regiune), de la o anumită oră.

heliofob / heliophobic / Organism care nu suportă lumina solară, care crește în regiuni umbrite.

heliogramă / sunshine record (card) / Diagramă pe care se înregistrează durata insolației, prin linia de arsură lăsată pe ea.

heliotermie / heliothermie / Fenomen prin care apa unor lacuri sărate se încălzește la o anumită adâncime, sub acțiunea căldurii solare, mai mult decât mediul din jur. Încălzirea se explică datorită gradului de mineralizare a apei, ca și datorită existenței unui strat de apă dulce la suprafață, care împiedică pierderea căldurii în atmosferă.

heliotropism / heliotropism / Proprietatea pe care o au unele plante de a se îndrepta spre Soare sau spre altă sursă de căldură.

helmentosporioză / helminthosporium / Boală a plantelor provocată de unele ciuperci parazite, manifestată prin apariția pe frunze a unor pete brune, în dreptul cărora țesuturile se rup.

hemicriptofit / hemicriptophyte / Formă biologică corespunzătoare plantelor vii care, în timpul iernii, au aparatul aerian redus la câțiva muguri la baza solului.

hemiplancton / hemiplankton / Plantele macroscopice care plutesc în apă sau la suprafața apei.

heterosferă / heterosphere / Regiunea atmosferei, situată la o înălțime de peste 100 km, unde compoziția aerului atmosferic variază puțin în raport cu înălțimea datorită disocierii moleculelor.

heterotermie / heterothermic / Fenomen care constă în pierderea sezonieră a capacității de termoreglare, caracteristic animalelor care hibernează.

hidraulică / hidrology / Știința care studiază legile de echilibru și de mișcare ale lichidelor și aplicarea lor în tehnică.

hidroameliorații / land reclamation / Totalitatea lucrărilor de îmbunătățiri funciare care mențin în sol un raport favorabil între apă și ceilalți factori ai fertilității solului pe terenuri cu exces sau cu deficit de apă.

hidrobiologie / hydrobiology / Știința care studiază viața organismelor care trăiesc în apă.

hidrocultură / hydroculture / Cultură a plantelor (industriale) prin menținerea rădăcinilor în soluții nutritive sau în apă, renunțându-se la folosirea pământului.

hidrografie / hydrography / Descrierea, prospecțiunea și cartarea râurilor, lacurilor, mărilor și oceanelor, în special pentru navigație.

hidroliză / hydrolysis / 1. Reacție chimică între ionii unei sări și ionii apei, care formează un acid slab sau o bază slabă. 2. Reacție chimică între un compus organic și apă, produsă în prezența unui catalizator.

hidrologie / hydrology / Știința care studiază proprietățile generale ale apelor de la suprafața scoarței terestre, legile generale care dirijează procesele din hidrosferă, atmosferă, litosferă și biosferă, precum și prognoza evoluției elementelor hidrologice, în vederea folosirii raționale în economie.

hidrometrie / hydrometry / Ramură a hidrologiei care se ocupă cu determinarea cantitativă a debitului unui curs de apă subteran sau a apei dintr-o conductă, în vederea realizării proiectelor de construcție hidrometrică și a planului de gospodărire a apelor.

hidrometru / hydrometer / 1. Aparat pentru măsurarea densității și vitezei de curgere a lichidelor. 2. Manometru metalic cu scară gradată în unități de coloană de apă, cu care se măsoară nivelul unui curs de apă.

hidromorfic / hydromorphological / Caracter care arată că un sol s-a format sau a evoluat într-un mediu inundat periodic sau permanent. Aceste soluri se numesc *hidromorfe*.

hidrosferă / hydrosphere / Masa totală de apă liberă în stare lichidă sau solidă de pe suprafața Pământului. Ea include în primul rând oceanele, dar și lacurile, râurile, ghețarii și plăcile de gheață.

hidrotehnică / hydrotechnics / Ramură a tehnicii care se ocupă cu folosirea apei și cu proiectarea și executarea lucrărilor de folosire

a apei, a energiei hidraulice și a lucrărilor de prevenire a distrugerilor provocate de ape.

hidrotropism / hydrotropism / Mișcare de orientare a rădăcinilor plantelor superioare și a miceliilor de ciuperci, provocată de repartizarea neuniformă a apei în mediul ambiant.

higrobiont / hygrobiont / Organism minuscul a cărui viață depinde de apa din sol. Organismele higrobionte contribuie la constituirea biocenozelor din sol, la procesele de fertilizare și humificare ale solului.

higrograf / hygrograph / Dispozitiv pentru înregistrarea umidității aerului atmosferic.

higrometru / hygrometer / Instrument pentru măsurarea umidității atmosferice sau a altor medii gazoase.

higrometru electrolitic / electrolytical hygrometer / Higrometrul care utilizează o substanță higroscopică (de exemplu, pentaoxidul de difosfor P_2O_5) care se transformă în electrolit (acid fosforic) în contact cu umiditatea gazului. Electrolitul (acid fosforic) este electrolizat în mod continuu și se măsoară intensitatea curentului de electroliză. Pentru un debit constant al gazului de analizat, intensitatea curentului de electroliză este o funcție lineară a concentrației de apă.

higroscopicitate / hygroscopicity / Proprietatea diferitelor substanțe de a absorbi vaporii de apă, intensificând condensarea lor.

higroscopicitate capilară / capillary hygroscopicity / Proprietatea solului uscat de a absorbi umiditatea atmosferică prin rețeaua capilară.

higroserie / hygroseries / Serie al cărui stadiu primar corespunde unui mediu umed neacvatic.

hipolimnion / hypolimnion / Strat profund de apă dintr-un lac, cu temperatură scăzută vara și mai ridicată iarna în comparație cu stratul de apă de la suprafață (epilimnion). Hipolimnionul prezintă curenți de convecție lenti, este sărac în oxigen, puțin luminat și cu fitoplancton redus. Datorită menținerii unei temperaturi pozitive în timpul iernii, hipolimnionul reprezintă un factor ecologic important în conservarea organismelor acvatice din lacuri.

homeostazie / homeostasis / Tendință de stabilitate internă a unui sistem biologic (individ, populație, biocenoză) sau a unor sisteme mixte (ecosisteme) față de condițiile schimbătoare ale mediului extern.

holografie / holography / Obținere de imagini spațiale în relief cu ajutorul laserului.

homeoterm / homeotherm / Organism care își reglează temperatura prin mecanisme fiziologice. Este cazul vertebratelor superioare a căror temperatură rămâne aproape constantă.

homosferă / homosphere / Straturi ale atmosferei cuprinse între sol și înălțimea de circa 100 km în care compoziția aerului atmosferic rămâne practic constantă, în ciuda unei ușoare variații a unora din componenții săi.

homotermie / homothermy / Înregistrarea aceleiași temperaturi pe toată adâncimea apei lacurilor și a unor mări. Această situație particulară se înregistrează pentru intervale scurte de timp (zile) în jurul datelor de producere a echinocțiilor de primăvară și de toamnă.

hulă / swell / Mișcare ondulatorie a suprafeței mării, urmând după o furtună sau după o briză puternică care a bătut mult timp în aceeași direcție.

humificare / humification / Descompunere a materialului organic la vârful profilului de sol și amestecul ulterior de humus cu pământ mineral.

homocromie / homochromy / Adaptare la mediu prezentată la unele specii animale, prin care culoarea, desenul și chiar forma corpului indivizilor imită conformația mediului ambiant, astfel încât animalul se confundă cu mediul și este greu de descoperit.

humus / humus / Amestec de substanțe organice amorfe aflate în sol. Humusul este rezultatul descompunerii naturale biologice și chimice a substanței organice așa cum sunt materialul vegetal, animalele moarte, plantele și excrementele animalelor.

humus brut / mor / Strat acid de humus (pH-ul mai mic de 4,5) comun solurilor puțin aerate.

idograma / idogramm / Reprezentarea grafică a variației lățimii bazinului de recepție, în funcție de lungimea râului.

iezer (limn.) / mountain lake / Lac de munte, adânc, cantonat în circurile glaciare.

ignifugare / fireproof / Acoperirea sau impregnarea unui material combustibil (în special lemnos sau textil) cu materiale ignifuge, pentru a-l proteja contra acțiunii focului și a-i mări rezistența la ardere.

ihtiofauna / ichtyofauna / Totalitatea peștilor dintr-o biocenoză acvatică sau dintr-un sistem hidrografic.

ihtologie / ictyology / Ramură a zoologiei care se ocupă cu studiul peștilor din punct de vedere morfologic, sistematic, fiziologic, ecologic etc. Datele ihtologiei sunt utilizate în studiul ecosistemelor acvatice.

iluminare / lighting / Flux de lumină care cade pe o unitate de suprafață. Unitatea de măsură pentru fluxul de lumină este lumenul, iar pentru intensitatea iluminării, luxul.

iluviere / illuviation / Proces de acumulare, într-un strat al solului, de elemente dizolvate în alt strat al solului. Apariția și rata iluvierii sunt determinate de tipul de sol (în special textura) și de condițiile climatice.

imisii / imissions / Poluanți evacuați în mediu, inclusiv zgomote, vibrații, radiații electromagnetice și ionizate, care se manifestă și se măsoară la receptor.

impact asupra mediului / impact upon the environment / Efecte asupra mediului ca urmare a desfășurării unei activități antropice.

impact semnificativ asupra mediului / major impact upon the environment / Efecte asupra mediului, determinate ca fiind importante prin aplicarea criteriilor referitoare la dimensiunea, amplasarea și caracteristicile proiectului sau referitoare la caracteristicile anumitor planuri și programe, avându-se în vedere calitatea preconizată a factorilor de mediu.

implozie / implosion / Fenomen opus exploziei, care constă în pătrunderea rapidă a aerului într-un spațiu închis fără aer, când pereții acestuia sunt distruși.

impuritate / impurity / 1. Starea unui mediu cu toxicitate ridicată, cu microbi etc. 2. Corp sau substanță străină care se găsește în masa altui corp sau a unui material (și a căror prezență determină modificarea proprietăților materialului).

impuritate atmosferică / atmospheric impurity / Particule care nu fac parte din elementele constitutive permanente ale aerului atmosferic și care se întâlnesc în cantități variabile.

imunitate / immunity / Însușirea unui organism de a rezista la acțiunea microbilor patogeni sau a produșilor toxici ai acestora.

incinerare / incineration / Acțiunea de reducere până la cenușă a deșeurilor urbane și industriale.

indicator biologic de poluare / indicator species / Specii de animale sau plante care sunt sensibile la schimbările condițiilor mediului ambiant.

indice / index / Caracteristică numerică a unui fenomen, proces sau complex de elemente. În hidrologie: indici de umiditate, ariditate etc. În meteorologie: indici climatici, de continentalism, de circulație. În gospodărirea apelor: indice de calitate apei etc. În geomorfologie: indice de aplatizare, indice de rotunjire.

indice de ariditate / aridity factor / Raportul dintre cantitatea de precipitații și evapotranspirație pe o anumită perioadă de timp.

indice de diversitate / diversity indicator / Raportul dintre numărul total de specii și numărul de indivizi dintr-o biocenoză.

indice de pori / pore's index / Raportul, exprimat în fracție zecimală, dintre măsura volumului golurilor dintr-un mediu poros și măsura volumului ocupat de particulele solide ale mediului considerat.

indice de scurgere / leaking index / Raportul dintre cantitatea de apă scursă și cantitatea de apă căzută pe aceeași suprafață, ambele cantități fiind socotite în același interval de timp.

indice de tasare / setting index / Număr adimensional, definit prin raportul $(W_c - W_{sat})/I_p$, unde W_c este umiditatea limitei de curgere, W_{sat} umiditatea de saturație, iar I_p indicele de plasticitate. I.t. caracterizează tasarea naturală.

indice hidraulic al albiei / river bed hydraulic index / Puterea la care trebuie ridicat raportul adâncimilor apei într-o secțiune a albiei pentru a obține pătratul raportului corespunzător al modulelor de debit sau pătratul raportului corespunzător al debitelor.

inertie / inertia / 1. Proprietatea unor corpuri de a-și păstra starea de repaus sau de mișcare în care se află, atâta timp cât nu sunt supuse acțiunii unei forțe exterioare. 2. Lipsa de reactivitate a unor elemente sau a unor substanțe chimice față de alte substanțe. 3. Reacția întârziată a unor sisteme de înregistrare automată a nivelului apei (cazul limnigrafelor) sau a altor instrumente și aparate de măsură.

infauna / infauna / Animale care trăiesc pe fundul apelor.

informații de gospodărire a apelor / waters management information / Caracteristicile cantitative și calitative ale resurselor de apă, zonele inundabile, degradările albiilor și malurilor, lucrările de amenajare a bazinelor hidrografice și alte lucrări care au legătură cu apele, inclusiv sursele de poluare și lucrările pentru protecția calității apelor și alte elemente caracteristice naturale sau antropice, precum și drepturile de utilizare a apelor.

inferoflux / infero-high tide / Scurgere care are loc sub un curs de apă, respectiv sub aluviuni, atât când râul curge pe albie, cât și când acesta a secat aparent.

infiltrare / infiltration / Fenomen de pătrundere și de curgere a unui fluid printr-un material poros. Infiltrarea apei în sol se produce sub influența gravitației, a forțelor capilare și a presiunii hidrostatice, depinzând de natura solului, de durata precipitațiilor, de acoperirea solului cu vegetație etc. Infiltrarea apei în sol are efecte dăunătoare asupra construcțiilor. Prin drenare, canale de scurgere, etanșări etc. se reduc acțiunile dăunătoare ale apei.

informația de mediu / information about environmental issues / Informația definită în Convenția privind accesul la informații,

participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu semnată la Aarhus la 25 iunie 1998, ratificată prin Legea 86/2000.

infrastructură / infrastructure / 1. Rețea de facilități și instalații care transportă apa, energia, informația sau vehiculele. 2. Sistem de relații între elementele fundamentale ale unui macrosistem (social).

infrastructuri destinate transporturilor / transports substructure / Drumuri, aeroporturi, căi ferate, tunele rutiere și feroviare, precum și alte instalații la care efluenții gazoși sunt evacuați în mediul înconjurător, fără a fi colectați.

infrasunet / sound / Vibrație mecanică a unui mediu, nepercepută de urechea omului (ci numai cu ajutorul simțului tactil), care se propagă sub forme de unde, ca și sunetele, dar având o frecvență mai mică decât a acestora. La om, infrasunetele produc somnolență sau efecte de rezonanță, de exemplu, cu bătăile inimii.

inginerie genetică / genetic engineering / Modificare a structurii genetice a unui organism prin introducerea de gene noi, aparținând unor organisme din aceeași specie sau din specii diferite, prin inserarea de gene sintetizate artificial sau prin reorganizarea materialului genetic propriu.

inhalară / inhale / A absorbi pe căile respiratorii vapori, gaze sau lichide, a inspira gaze, vapori etc.

injectare / injection / Introducerea unui corp fluid sau solid într-un fluid care ocupă un volum anumit.

injector / injector / Aparat care servește la injectarea unui fluid, de obicei combustibil, în general fin pulverizat, în cilindrul unui motor cu ardere internă.

ingresiune / ingression / Înaintarea apelor marine pe gurile văilor, ca urmare a creșterii nivelului marin sau a mișcărilor oscilatorii negative ale uscatului. Ingresiunea dă naștere unor golfuri înguste și alungite, de tipul fiordurilor și riasurilor.

inie / floating ice / Apă amestecată cu gheață; sloi de gheață, mare și sfărâmbicios, care plutește pe apă.

insolație / insolation / 1. Cantitatea de radiație solară ce cade direct pe o unitate de suprafață orizontală, la un anumit nivel. 2. Cantitatea de radiație solară globală ce cade pe o suprafață oarecare.

insolație relativă / irradiance ratio / Raportul dintre durata de iradianță relativă și durata de iradianță maximă teoretic posibilă.

instabilitate / instability / Starea atmosferei în care o masă de aer mai cald și mai puțin dens decât aerul înconjurător se mișcă în sus; în acest fel aerul se răcește, iar dacă este umed, vaporii de apă se condensează și formează precipitațiile. O astfel de mișcare verticală a aerului umed duce frecvent la formarea norilor, a precipitațiilor mixte și a perturbațiilor atmosferice (orajele).

instalație / establishment / plant / Orice instalație tehnică staționară, în care se desfășoară una sau mai multe activități, precum și orice altă activitate direct legată, sub aspect tehnic, de activitățile desfășurate pe același amplasament, susceptibilă de a avea efecte asupra mediului înconjurător.

instalație de coincinerare / co-incineration equipment / Orice instalație fixă sau mobilă, al cărei scop principal este generarea energiei sau a unor produse materiale, care folosește deșeuri drept combustibil uzual sau suplimentar.

instalație existentă / existing equipment / functioning equipment / O instalație în funcțiune sau o instalație autorizată ori care a fost supusă procedurilor de autorizare de către autoritatea competentă pentru protecția mediului, în cadrul legislației anterioare intrării în vigoare a dispozițiilor actuale, în urma unei cereri complete de autorizare, cu condiția ca această instalație să fie pusă în funcțiune cel mai târziu la un an după intrarea în vigoare a ultimei dispoziții legislative. Deșeurile sunt tratate termic pentru eliminare.

insula de căldură / heat island / Arie urbană întinsă în care se înregistrează frecvent temperaturi ale aerului mai mari decât în zonele adiacente. Insulele de căldură apar ca rezultat al eliberării

unei cantități mari de căldură dintr-o varietate de surse domestice, comerciale și industriale și pot avea mai multe grade Celsius în plus față de zonele adiacente.

intensitatea radiației meteo / radiation intensity / Caracteristică a fluxului de radiație exprimată în $\text{cal}/\text{cm}^2\text{min.}$, adică este cantitatea de energie radiantă ce cade pe unitatea de suprafață în timp de un minut.

intensitatea vântului (meteo) / wind strength / Clasificarea vitezelor vântului, în intervale delimitate, de exemplu, după scara Beaufort (având 13 trepte de intensitate, care pleacă de la intensitatea 0 (cuprinsă între 0 m/s – 0.2 m/s) și până la intensitatea 12 (având 32,7 m/s).

interacțiune / interaction / Acțiune reciprocă între doi factori ecologici, între două specii sau între un factor și un organism.

insecticid / insecticide / Substanță chimică utilizată în scopul uciderii insectelor dăunătoare sau parazite.

insulă / island / Întindere de pământ înconjurată din toate părțile de apă, situată fie într-un ocean, mare sau lac, fie în cadrul albiei unei ape curgătoare.

inundație / flood / Acoperirea cu apă a terenurilor din vecinătatea unui curs de apă din cauza:

- creșterii debitelor cursurilor de apă cauzate de topirea bruscă a zăpezii;
- creșterii debitului ca urmare a ploilor abundente.

inundație / flood / Proces de acoperire a unor suprafețe de sol cu mari cantități de apă, provenite de regulă din creșterea și revărsarea unor ape curgătoare. Mărirea neobișnuită a debitelor de apă se datorește fie unor precipitații abundente (ex. ploi torențiale), fie topirii bruște a unor mari cantități de zăpadă. În timpul inundației, unele populații vegetale și animale sunt dislocate și transportate la mari distanțe. *Exemplu:* sporii unor ciuperci fitopatogene, unele rozătoare

care produc daune sau transmit boli etc. De obicei, inundația se produce în terenuri joase de luncă, terase, adesea afectând culturile agricole, localitățile umane. Inundația produce importante dezechilibre în structura ecosistemelor naturale și antropice, având și grave consecințe economice. Pentru prevenirea inundației se recurge la construirea de diguri și canale de scurgere care asigură regularizarea debitelor de apă.

inversiune / inversion / Creșterea temperaturii o dată cu înălțimea, spre deosebire de condițiile obișnuite, când temperatura scade cu înălțimea. Inversiunile termice se pot produce la sol și în atmosfera liberă.

inversiune de radiație / radiation inversion / Inversiune în apropierea solului produsă de fenomene de radiație nocturnă în anumite condiții atmosferice (vânt, calm, cer senin etc.). Dezvoltarea inversiunii de radiație este favorizată mai ales de prezența stratului de zăpadă.

inversiune de stratificare / subsidence inversion / Inversiune de temperatură în atmosfera liberă care apare ca rezultat al mișcărilor lente descendente ale straturilor de aer. În cazul acestor inversiuni, stratificarea verticală este foarte stabilă. Se întâlnește frecvent în anticiclonele staționare și se caracterizează printr-o mare întindere.

investiții / investments / Totalitatea cheltuielilor efectuate pentru cumpărarea de bunuri capitale. În funcție de modul de utilizare al acestor bunuri capitale, investițiile pot fi grupate în investiții pentru înlocuire, pentru dezvoltare sau investiții nete.

ion / ion / Atom sau grupare de atomi care are un exces de sarcină electrică de un anumit semn. Un anion are sarcina electrică pozitivă, iar un cation, negativă.

ionizare / ionization / Formarea ionilor ca rezultat al reacției chimice, descărcării electrice sau radiației.

ionosferă / ionosphere / Stratul (straturile) superior(oare) al(e) atmosferei terestre, situat(e) la înălțimi de peste 80 km, puternic ionizat(e). Proprietatea principală a ionosferei este aceea de a reflecta undele radio.

iradianța / irradiance / Fluxul de radiație solară incidentă, ce cade pe unitatea de suprafață, în unitatea de timp. Este o densitate de putere. Unitatea SI: watt pe metru pătrat, W/m².

iradiere / irradiation / Radiație ionizantă de origine naturală sau artificială, primită de un individ, de un grup sau de populația mondială în întregime.

irigație / irrigation / Alimentarea cu apă a terenurilor agricole lipsite de umiditate, sau cu umiditate insuficientă, se poate face în mai multe feluri:

- prin canale deschise amenajate
- prin brazde
- prin deversare
- prin inundație
- prin rigole
- prin aspersiune etc.

istm / isthmus / Fâșie îngustă de pământ care leagă două continente sau o peninsulă de un continent și care separă două mări sau două golfuri.

izolarea (confinarea) deșeurilor / containment of waste / Reținerea și izolarea materiilor periculoase, astfel încât să se împiedice dispersarea sau să se obțină cel puțin restrângerea lor în mediul ambiant. Confinarea deșeurilor se face deseori în locuri special prevăzute în acest scop.

îmbătrânire / old age / Proces continuu și ireversibil de deteriorare structurală și energetică a unui organism, care se manifestă din momentul în care raportul dintre uzură și regenerare se deplasează în defavoarea regenerării. În procesul de îmbătrânire, în afara factorilor endogeni (genetici), intervin și factori exogeni (ecologici) naturali și/sau artificiali care pot fie să încetinească viteza procesului de îmbătrânire (cei favorabili), fie să îl accelereze (cei nocivi). În cazul speciei umane, debutul îmbătrânirii se situează în jurul vârstei de 20 de ani.

îmbătrânirea reliefului / aging of relief / Atenuarea contrastelor de altitudine și a înclinării versanților sub acțiunea factorilor externi, care imprimă o tendință de nivelare a reliefului.

îmbunătățiri funciare / landed improvement / Ansamblu de lucrări ce au ca obiectiv valorificarea solurilor neproductive sau mărirea fertilității unor soluri.

îmbunătățirea tehnologiilor industriale învechite / improvement of the obsolete industrial technologies / În legătură cu tehnologiile industriale învechite există în prezent două tendințe, și anume: restricționarea unor astfel de tehnologii în asociere cu echiparea lor cu instrumente microelectronice care au ca scop îmbunătățirea sau creșterea performanței lor sau înlocuirea lor completă cu noi tehnologii avansate, proces care necesită timp.

împădurire / afforestation / Acțiunea de a replanta puiet de pădure.

împărțirea apei / watershed / Linie imaginară care separă izvoarele râurilor care curg în diferite sisteme de râuri.

înălțime de gardă / freeboars / Distanța pe verticală între coronamentul barajului și nivelul retenției maxime.

înălțime manometrică / manometer head / Raportul dintre presiunea manometrică într-un punct al unui fluid și greutatea specifică a acestuia. Se pune în evidență cu ajutorul unui tub piezometric.

înălțime piezometrică / hydraulic head / Nivelul până la care se ridică pânza freatică față de suprafața terenului.

înălțimea poluării / polluting height / Distanța pe verticală de la sol până la stratul de aer unde poate ajunge un poluant. Substanțele radioactive rezultate din exploziile nucleare ajung până în stratosferă (peste 35 km înălțime), oxidul de carbon și acidul cianhidric ajung, de asemenea, la înălțimi mari, pe când compușii volatici ai plumbului și ai altor elemente grele rămân în straturile inferioare ale atmosferei. Poluarea straturilor inferioare ale atmosferei duce la o poluare locală, pe când poluanții care ajung la mari înălțimi pot contribui la o poluare globală a mediului pe o rază foarte mare (poluarea radioactivă).

încărcătura poluantă / pollution load / Cantitatea dintr-un poluant specific care intră într-o stație de tratare sau este descărcată într-o apă receptoare în timpul unei perioade date.

îndiguire / dyke / Protejarea împotriva inundațiilor a așezărilor omenești și a terenurilor agricole din vecinătatea cursurilor de apă, prin construirea de diguri, în general din pământ.

înflorirea algelor / algal bloom / Creșterea rapidă și temporară a numărului de *alge* din apa dulce. Datorită acestui fenomen, lacurile de acumulare trebuie golite periodic, iar rețeaua de conducte și filtre trebuie curățată.

îngheț / frost / Fenomen meteorologic de iarnă caracterizat prin coborârea temperaturii pe sol și în aer sub 0°C.

îngheț la sol / soil frost / Scăderea temperaturii suprafeței solului sub 0°C în timp ce temperatura în adăpostul meteorologic rămâne superioară celei de 0°C. Acest îngheț se datorește, înainte de toate, radiației nocturne.

îngheț veșnic / permafrost / Strat al scoarței terestre înghețat care nu se dezgheață vara. Acest strat are o grosime de 100-200 m și începe la dimensiuni variind între câțiva zeci de centimetri și câțiva metri. Înghețul veșnic se întâlnește în regiunile nordice ale continentelor Eurasiei și Americii de Nord.

îngrășământ / fertilizer; manure / Amestec de substanțe simple sau compuse, de natură organică sau minerală, care se aplică sub formă solidă sau lichidă în sol, la suprafața lui sau pe plante în scopul sporirii fertilității solului. După compoziția chimică și modul de pregătire, îngrășămintele se împart în: *chimice* sau *minerale* (cu azot, fosfor, potasiu, microelemente, elemente radioactive), *organice naturale* (gunoi de grajd, turbă, compost etc.), *bacteriene* (nitragin, azotobacterin, fosforobacterin) și *verzi* (lupin, mazăre, trifoi etc.).

înnisipare / sanding / Blocarea cu nisip a filtrelor forajelor sau a fronturilor de captare.

însămânțarea norilor / cloud seeding / Introducerea unor substanțe (iodură de argint, zăpadă carbonică etc.) într-un nor, în scopul producerii unei instabilități coloidale, și astfel a precipitării unei părți din elementele norului.

întreținere / maintenance / Activitate tehnică și administrativă organizată pentru a întreține structuri, sisteme și componente în condiții de securitate pentru funcționare, întreținerea preventivă și reparatorie fiind incluse.

învechire / ieșire din uz / obsolescence / Deprecierea capitalului fix ca rezultat al introducerii unui echipament tehnic nou mai productiv și mai performant decât cel existent.

J

jalonare / staking out / Materializarea în teren a unor direcții topografice și a unor puncte, prin plantarea de jaloane.

jet de apă / water jet / Vana de apă care apare, mai ales, în relieful carstic, de regulă, cu caracter intermitent. Jeturi de apă pot să apară în cazul unor incidente tehnice la amenajări hidrotehnice (baraje, diguri etc.) sau la instalațiile de apă din incinte industriale, și chiar în locuințe.

jet turbulent / turbulent jet / Mișcare provocată de ieșirea unui fluid dintr-un orificiu sau dintr-o conductă ce se află în același fluid. Viteza relativă a fluidului din jet este foarte mare în secțiunea de ieșire față de fluidul înconjurător.

jgheab / pipe / Canal îngust de scurgere pentru apă.

joule / joule / Unitate de măsură a energiei, egală cu lucrul mecanic efectuat de forța de un newton când punctul ei de aplicație se deplasează cu un metru în direcția și în sensul forței.

K

kevlar / kevlar / Material compozit foarte ușor, foarte rezistent la șoc și la coroziune, neinflamabil, care permite propagarea fisurilor și amortizează vibrațiile, folosit în aeronautică.

kilocalorie / kilocalorie / Unitate de măsură pentru energia termică, egală cu o mie de calorii.

kiloherz / kiloherz / Unitate de măsură pentru frecvență, egală cu o mie de hertzi.

kimbertlit / kimberlit / Rocă ultrabazică alcătuită din olivină, piroxeni, granat, cromit, adesea cu diamante, formată în coșurile vulcanice.

know-how / know-how / Ansamblu al informațiilor și al experienței privind un nou proces tehnologic și modul de exploatare a unor utilaje noi.

L

lac / lake / Întindere mai mare de apă stătătoare, închisă între maluri, uneori având curgere la mare sau la un râu.

lac de acumulare / storage lake / Lac de origine antropică în care apa staționează mai multe luni sau ani și care servește pentru irigații, producerea de energie electrică etc.

lac de atenuare / attenuation lake / Lac de acumulare construit în scopul atenuării undelor de viitură și pentru a evita sau reduce pagubele produse de acestea.

lacolit / laccolith / Corp de roci eruptive care are formă asemănătoare cu o ciupercă; rezultă din injecția magmei între pachetele de sedimente care se boltesc.

lagună / lagoon / Fragment din bazinul unei mări, al unui ocean sau lac de mari dimensiuni, separat aproape complet de restul bazinului, fie printr-un cordon litoral, fie printr-un recif de corali.

lahar / lahar / Termen indonezian desemnând o scurgere de noroi vulcanic formată prin amestecarea cenușii vulcanice neconsolidate cu apa și alte materiale piroclastice. Laharii pot fi generați prin precipitare, topirea rapidă a zăpezii și expulsia explozivă a apei din căldarea lacului datorită erupției vulcanice.

lamă deversoare / loverfall wave / Apă care trece peste creasta deversorului sub forma unei lame, cu grosimi cuprinse între câțiva centimetri și zeci de centimetri.

lapoviță / sleet / Ploaie amestecată cu ninsoare.

lavă / lava / Magma care iese la suprafața pământului dintr-un vulcan. Viteza scurgerii lavei depinde de topografia locului și de vâscozitatea lavei, care la rândul ei este dependentă de temperatura ei și de compoziția chimică.

lățimea cursului de apă / width of the (flow) water course / Distanța în secțiune transversală peste un curs de apă la nivelul luciului apei.

lățimea medie a bazinului / mean width of the hydrographical basin / Raportul dintre suprafața bazinului de recepție (F, km) și lungimea râului (L, km). Se notează cu «B» și se calculează conform relației: $B = F/L$

legea lui Amagat / Amagat law / Pentru gazele perfecte, volumul ocupat de un amestec de gaze la o temperatură și o presiune date este suma volumelor gazelor individuale la aceeași temperatură și presiune.

legea Boille-Mariotte / Boille-Mariotte'law / Lege de bază a gazelor, conform căreia, la o temperatură constantă, volumul unei mase de gaz ideal variază invers proporțional cu presiunea lui.

legea lui Dalton / Dalton's law / Într-un amestec de gaze ideale, în aceleași condiții de temperatură, presiunea totală este egală cu suma presiunilor parțiale, fiecare gaz exercitându-și presiunea ca și când ar ocupa singur întregul volum.

legea lui Dove / Dove's law / Rotirea vântului în sensul acelor de ceasornic în emisfera nordică și în sens invers în cea sudică, când centrul ciclonilor și anticiclonilor se deplasează la nord de centrul de observație.

legea lui Joule / Joule's law / Lege a termodinamicii conform căreia lucrul mecanic cheltuit pentru comprimarea gazului în condițiile aceleiași temperaturi se transformă integral în căldură. În cazul destinderii, căldura se transformă integral în lucru mecanic.

legea lui Kirchoff / Kirchoff's law / Lege a radiației, potrivit căreia, la o temperatură dată, raportul între capacitatea de absorbție și puterea de emisie este același pentru toate corpurile, fiind egal cu puterea de emisie a corpului absolut negru.

legea lui Pascal / Pascal's law / Lege de bază a hidrostatiei conform căreia presiunea exercitată exterior asupra unui fluid se transmite uniform în toată masa lui și în toate direcțiile.

legea lui Liebig / Liebig's law / Rata creșterii unei plante este dependentă de cantitatea minimă de nutrienți esențiali care îi este necesară.

legea mării / sea law / Exercitarea de către statele de coastă a suveranității totale pentru un teritoriu al mării de 12 mile nautice în larg. În ceea ce privește recifurile continentale se aplică principiul Zonei Economice Exclusive, conform căruia statele de coastă au drepturi exclusive la pescuit și la resursele de pe fundul mării pe o distanță de până la 200 mile (322 km) de la linia de bază a coastelor proprii și drepturi asupra recifurilor continentale adiacente pe o distanță de până la 350 mile de la țarm.

legea toleranței a lui Shelford / Shelford's law of tolerance / Concept care stabilește că un organism va răspunde la fiecare factor ecologic individual pe o scară care variază de la o intensitate minimă la una maximă; distanța între aceste valori minime și maxime este denumită *zonă de toleranță*.

lemn de esență moale / softwood / Lemnul coniferelor cum ar fi: bradul, molidul, tisa, pinul sau cedrul. Esența moale este potrivită mai ales pentru transformarea în celuloză și hârtie; se folosește de obicei în prelucrările de tâmplărie brută; lemnul de tisă, brad poate fi folosit la fabricarea mobilei.

lemn de esență tare / hardwood / Lemnul din clasa dicotiledonatelor (stejar, fag, frasin, nuc, paltin). Lemnul de esență tare se folosește în construcția mobilei de calitate superioară.

levigare / levigation / Proces de spălare a substanțelor solubile și a particulelor fine din sol, de către apa de infiltrație care le transportă spre adâncime. Incidența și ritmul levigării sunt, de obicei, determinate de textura și structura solului și de condițiile climatice sub care se formează solul.

levigat / levigate / Orice lichid care a percolat deșeurile depozitate și este eliminat sau menținut în depozit.

licență / license / Actul juridic încheiat între concedent și concesionar, în vederea realizării de activități miniere, potrivit prevederilor legislației în vigoare.

lichid / liquid / Stare de agregare a substanței, caracterizată prin vâscozitate, incompresibilitate și forțe intermoleculare ce opun o rezistență redusă acțiunilor exterioare.

limita apei dulci / freshwater limit / Punctul situat în partea de sus a unui estuar, unde apa mării nu pătrunde în general în condiții hidrologice și de maree specifice.

limita remuu / backwater extremity / Limita din amonte până la care se întinde acțiunea remuului pe un râu, cauzat fie de intrarea în sensul amonte a apelor colectorului principal pe afluent sau cauzat de un zăpor de gheață format într-o secțiune de strangulare.

limitare complementară a emisiilor / complementary limitation of emissions / supplementary limitation of emissions / Stabilirea de norme de emisie pentru noxe neluate în considerație într-o analiză anterioară.

limitare mai severă a emisiilor / maximum limitation of emissions / Stabilirea de valori maxime admisibile mai coborâte decât cele fixate prin normele de emisie pentru noxa respectivă.

limitare preventivă a emisiilor / preventive limitation of emissions / Stabilirea de norme de emisie pentru poluanții eliminați în atmosferă, potrivit prezentelor condiții tehnice.

limită de emisie / emission standard / Nivelul de emisii care nu trebuie depășit, conform unor reglementări legale.

limită hidrogeologică / hydrogeological limit / Limita în plan orizontal sau vertical până la care se întinde o hidrostructură sau o formațiune acviferă.

limnigraf / limnograph / Aparat care înregistrează grafic, în mod automat, variația nivelului liber al unui curs de apă sau al unui lac.

limnologie / limnology / Știința care studiază apele continentale stătătoare din punct de vedere fizic (medii), cât și biologic și ecologic.

limpezirea apei / water clarification / Operațiile care se succed în scopul de a curăța apa în vederea potabilizării de impurități.

linia țărmului / shoreline / Suprafața care marchează punctele de contact între pământ și apă (mare, lac).

lobul meandruului / flood plain lobe / Porțiune de albie majoră, luncă sau terasă, cuprinsă în bucla unui meandru.

linie izobară / isobar line / Linia de pe harta meteorologică care unește toate punctele cu aceeași presiune atmosferică la un moment dat.

linie izotermă / isotherm line / Linia de pe harta meteorologică care unește toate punctele cu aceeași temperatură la un moment dat.

litificare / lithification / Compactarea și sedimentarea unui sediment neconsolidat pentru a forma roci sedimentare.

litofită / lithophite / Plantă care trăiește pe stânci, roci, bolovănișuri. Contribuie la geneza solului primar.

lizieră / margin of a forest / Zonă situată la marginea unei păduri ale cărei cenoze conțin elemente de tranziție între pădure și ecosistemele învecinate (pășune, cultură agricolă etc.).

lizimetru / lysimeter / Instrument utilizat pentru măsurarea apei care se infiltrează prin straturile superioare ale solului în adâncime.

lizozim / lysosime / Proteină cristalizabilă prezentă în salivă, în lacrimi, în albușul de ou, cu puternică activitate enzimatică asupra unor germeni patogeni.

loess / loess / Rocă sedimentară neconsolidată, de origine eoliană, de culoare galben-cenușie, cu aspect poros, formată mai ales din praf silicios și argilos. Solul derivat din loess formează unul dintre cele mai productive pământuri de cultură.

lovitură de berbec / hydraulic shock / Fenomen de mișcare rapidă, variabilă, produs în sistemele (instalațiile) sub presiune, caracterizat printr-o variație rapidă a presiunii, care impune luarea în considerație a compresibilității lichidului.

lucrări de regularizare / river works / Lucrări hidrotehnice pe cursuri de apă, menite să îmbunătățească condițiile de scurgere și să protejeze zonele riverane de efectele negative ale revărsărilor apelor prin inundare. Acestea cuprind: tăieri de coturi, rectificări de curs, îndiguiri parțiale sau totale.

lumină / light / Radiație percepută cu ochiul liber.

lumină zodiacală / zodiacal light / Lucire albă sau gălbuie în formă de con, care poate fi văzută noaptea, mai ales în preajma echinocțiilor, două sau trei ore după apusul Soarelui, primăvara sau înaintea răsăritului Soarelui, toamna.

luncă inundabilă / floodplain / Regiune joasă care mărginește albia unui curs de apă (râu, fluviu). Un fenomen caracteristic luncii este revărsarea periodică a apelor, datorată fie precipitațiilor, fie topirii zăpezii. Legat de revărsarea apelor este procesul permanent de aluvionare și schimbare a microreliefului. În consecință, în luncă se formează un mare număr de biocenoze: de pădure, de pajiște, de mlaștină și acvatică, ocupând suprafețe relativ întinse.

lungimea lacului de acumulare / length of backwater / Distanța dintre coada lacului și amplasamentul barajului, măsurată pe axa cursului apei, la suprafața apei.

luptă biologică / biological control / Metodă de distrugere a speciilor dăunătoare economiei umane prin utilizarea prădătorilor și paraziților lor naturali sau a unor produse de natură biologică. Prin această metodă se urmărește evitarea perturbării echilibrului ecologic din natură, afectat de folosirea exagerată a pesticidelor.

lustru / lustrum / Perioadă de cinci ani, de reprelucrare a datelor meteorologice și hidrologice.

lut / clay / Rocă sedimentară alcătuită din granule foarte fine, cu diametrul de 0,02-0,002 mm. După granulometria sa se situează între nisipurile fine și argile.

M

macroclimat / macroclimate / 1. Principalele caracteristici climatice la scara globului. 2. Climatul unei zone sau regiuni geografice de mare întindere.

macrometeorologie / macro-meteorology / Studiul condițiilor meteorologice ale globului terestru, ale unor zone sau regiuni foarte întinse, pe o perioadă îndelungată.

macroturbulență / macroturbulence / Transport de aer de-a lungul meridianului, provocat de perturbațiile ciclonice și anticiclonice în cadrul circulației generale a atmosferei.

măgmă / magma / Masă minerală fluidă și incandescentă din interiorul Pământului, alcătuită din silicați.

magnetosferă / magnetosphere / Zonă de forma unei comete care înconjoară Pământul la o altitudine variind între 2000 km și 65 000 km pe latura dinspre Soare și în care comportamentul particulelor încărcate este controlat de câmpul magnetic al Pământului.

mal / bank / Margine a albiei minore, de înclinări și înălțimi variate.

malul drept / right bank / Malul drept este malul orientat în sensul curgerii, privind cu fața spre vărsare.

malul stâng / left bank / Malul stâng este malul orientat spre gura (confluența) râului spre emisarul superior.

managementul de mediu / environmental management / Ansamblul activităților de management care determină politica de mediu și responsabilitățile puse în practică prin: planificarea obiectivelor de mediu, evaluarea rezultatelor și evaluarea efectelor produse asupra mediului înconjurător.

managementul capitalului natural / management of the natural capital / urmărește identificarea, descrierea și cuantificarea elementelor componente, stabilirea cauzelor care determină deteriorarea biodiversității, stabilirea și implementarea unor soluții

pentru întreținerea biodiversității ca și strategiile adecvate pentru stimularea dezvoltării, este necesar pentru a oferi o dezvoltare susținută a sistemului socio-economic și uman.

managementul pădurii / woodland management / Asigurarea pe termen lung și ritmic a stocului de produse din material lemnos sau din produse asociate.

managementul pentru modernizare / modernization system management / Adoptarea și implementarea procedurilor pentru modificările planificate asupra instalațiilor existente sau a proiectării de noi instalații, procese sau unități de stocare.

managementul resurselor / resource management / Folosirea planificată a resurselor în scopul stabilității pe termen lung a ambelor sisteme – economic și ecologic. Suprafolosirea sau folosirea nejudicioasă a resurselor conduce la costuri de producție crescute, sărăcie, eroziune fizică a mediului și/sau dificultăți umane. Tehnicile de management a resurselor includ: împădurirea, conservarea solului, reciclarea deșeurilor, planificarea folosirii terenului și controlul populației.

managementul traficului / traffic management / Controlul și organizarea fluxului de trafic de-a lungul unei rețele de transport pentru a asigura deplasarea eficientă a vehiculelor. Fluxul de trafic poate fi dirijat fie prin mijloace fizice, fie prin mijloace de sistem.

manta (despre planeta Pământ) / mantle / Îvelișul Terrei cuprins între 70 și 2900 km adâncime, format din oxizi și sulfuri ai metalelor grele.

mare / sea / Nume generic dat vastelor întinderi de apă stătătoare și sărate de pe suprafața Pământului, care de obicei sunt unite cu oceanul printr-o strâmtoare.

mare liberă / free sea / Acea parte a mării care nu aparține mării teritoriale sau apelor interioare ale unui stat.

maree / tide / Modificări ciclice sau zilnice ale nivelului oceanului, determinate de atracția gravitațională exercitată de Soare și Lună.

maree atmosferică / atmospheric tide / Fluctuații slabe în atmosferă, create prin acțiunea gravitațională a Soarelui și a Lunii în mod similar cu cele ale Oceanului Planetar.

maree neagră / black tide / Pelicula de petrol ajunsă accidental pe suprafața apei marine sau oceanice, care plutește un timp mai scurt sau mai îndelungat până ce ajunge în zona litorală.

maregraf / tidegraphe / Aparat pentru înregistrarea grafică a oscilațiilor în timp ale nivelului mării.

marjă de toleranță / maximum limit / Procent din valoarea limită cu care aceasta poate fi depășită, în condițiile precizate de legislația în vigoare.

marketing / marketing / Ansamblul de cunoștințe și de activități practice, metode, tehnici de investigație și instrumentație necesare pentru studiul tendințelor, organizării și utilizării factorilor de producție, cu scopul de a satisface nevoile de consum ale populației cu bunuri materiale și servicii, și în același timp, urmărind a se obține profiturile cele mai mari cu putință.

masă de aer / air mass / Porțiune din atmosferă în care proprietățile aerului și parametrii care îl caracterizează sunt practic constanți, iar vremea prezintă în general același aspect.

material tampon / buffer material / Orice substanță, preferabil argilă, plasată în jurul unui container cu deșeuri într-un depozit subteran. Acest material constituie o barieră suplimentară pentru a împiedica orice intrare a apei în contact cu containerul, iar prin absorbție să se reducă riscul unei migrații de radionuclid din deșeuri, care s-ar putea răspândi în toată formațiunea geologică.

material piroclastic / piroclastic matter / Materialul constituit din fragmente de roci, din cenușă și praf de natură vulcanică. În cădere, aceste materii pot contamina alimentarea cu apă, înfunda sistemele de drenare, strica culturile etc.

materiale de substituție / material substitutes / Diverse materiale pot fi folosite ca substituenți pentru metale sau nemetale cu scopul de a face economie, mai ales pentru cele deficiente. Materialele

substituente au uneori proprietăți mecanice, fizice sau chimice și tehnice echivalente sau chiar mai bune decât cele ale materialelor pe care le înlocuiesc. Astfel de materiale sunt: betonul, ceramica, sticla, lemnul, azbestul etc.

materii decantabile / sedimentary matters / Proporția de materii existente inițial în suspensie și susceptibile de a fi eliminate prin sedimentare după o perioadă convenabilă de decantare în condiții specifice.

materii dizolvate / dissolved solids / Substanțele care rămân după filtrarea unei probe sau evaporarea sa uscată în anumite condiții date.

materii fusionabile / special fussionable materials / Denumire dată nucleizilor care pot suferi fisiune prin interacțiune cu neutronii lenți. Sunt fusionabile următoarele materii:

- uranium îmbogățit în izotopi U-235 sau U-233;
- plutoniu PU-239, PU-241.

materii prime / raw materials / Un element ce face parte din structura capitalului curent, rezultat al unor procese economice anterioare care constă în bunuri intermediare ce servesc la obținerea unor alte bunuri menite a fi comercializate cu scopul de a obține profit. Cu excepția industriei extractive pentru care materia primă este obținută direct din natură, în toate celelalte domenii, materia primă este procesată și supusă unor procese economice. Materiile prime sunt grupate în materii prime principale și auxiliare, industriale și agricole, minerale, vegetale, animale și sintetice, și materii prime derivate și primare, domestice și de import.

materii în suspensie / suspended particulate matters / Orice material sub formă de particule, care rămâne în atmosferă, într-un flux de gaz ori în apă sau în fluid, pe perioade lungi, din cauză că dimensiunile prea mici nu-i permit căderea.

materii solide grosiere / gross solids / Particule solide de mărime mare, prezente în apele uzate brute, care pot perturba operațiile de tratare.

materii solide totale / total solids / Suma materiilor dizolvate și a materiilor în suspensie.

măsurî pentru economisirea de resurse naturale / measure for saving of natural resources / O intervenție de natură tehnologică, organizatorică și economică în procesul de producție a bunurilor sau serviciilor care are drept consecință sporirea eficienței și, respectiv, un consum mai scăzut al resurselor naturale.

meandru / meander / Sinuozitate accentuată a unui curs de apă.

mediu / medium / Spațiul ce înconjoară ființele vii și cu care acestea realizează un schimb permanent de materie și energie, făcându-le mai mult sau mai puțin dependente de el.

mediu ambiant / environment / Ansamblu de agenți fizici, chimici și biologici, precum și factorii sociali susceptibili de a avea efecte directe sau indirecte, imediate sau de durată, asupra organismelor vii și asupra activității umane într-o perioadă dată.

mediu abisal / abyssal environment / Mediul din mări și oceane aflat la peste 2 000 m.

mediu construit / built environment / Acea parte din mediul înconjurător fizic creată și organizată ca rezultat al activității umane. Termenul este utilizat mai ales în legătură cu clădirile din cadrul așezărilor urbane și cu alte structuri legate din punct de vedere funcțional de acestea, cum ar fi: șoselele, podurile etc.

mediu înconjurător / environment / Ansamblu de condiții și elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul și subsolul, toate straturile atmosferice, toate materiile organice și anorganice, precum și ființele vii, sisteme naturale în interacțiune, valorile materiale și spirituale. M.î. cuprinde trei subsisteme: abiotic, biotic și uman.

megaterm / megatherm / Organism care suportă temperaturile ridicate și se dezvoltă în regiunile calde.

mercur / mercury / Metal de culoare argintie, lichid la temperatura obișnuită, foarte dens și mobil, întrebuințat în medicină. Poluarea apelor de suprafață cu unele ape uzate conținând mercur prezintă un mare pericol pentru consumatorii de apă din aval.

metabolismul poluanților în organism / organism pollutants metabolism / Lanțul proceselor de degradare (catabolism) și de sinteză (anabolism) pe care le suferă o substanță poluantă, de la pătrunderea ei într-un organism viu și până la eliminare. Aplicarea îngrășămintelor chimice și folosirea pesticidelor trebuie să țină seama de viteza de metabolizare a acestora.

metal greu / heavy metal / Element metalic cu greutate moleculară mare, în general toxic, chiar și la concentrații mici, pentru plante și animale.

metan / methane / Hidrocarbură gazoasă fără miros, fără culoare, produsă prin descompunerea naturală sau artificială anaerobă a materialelor organice (CH_4). Este elementul principal al gazelor naturale și poate fi folosit drept combustibil.

metanol / methanol / Alcool fără culoare, volatil, inflamabil și otrăvitor, format în mod obișnuit prin distilarea distructivă a lemnului sau, în ultimul timp, ca rezultat al distilării sintetice din stațiile chimice (CH_3OH). Este folosit mai ales ca solvent, ca antigel și în sinteza altor combustibili.

metemoglobinemie / methaemo-globinaemia / Starea sângelui la sugari datorată excesului de metahemoglobină, când nitrații, formați în intestin prin reducerea nitraților ingerați, se fixează în hemoglobină, provocând cianoza.

meteorologie / meteorology / Știința despre atmosferă care studiază legile după care se desfășoară procesele și fenomenele din atmosferă.

meteorologie medicală / medical meteorology / Ramură a meteorologiei care se ocupă cu studiul influenței condițiilor atmosferice asupra sănătății omului și evoluției și răspândirii unor maladii, mai ales epidemice și cronice.

mezoclimat / mesoclimate / Clima distinctă, predominantă într-o zonă care se întinde pe câțiva kilometri pătrați, cum ar fi clima urbană, clima de pădure, clima montană.

mezologie / mesology / Știința care studiază mediul fizic, adică factorii climatici, edafici, geomorfologici etc. În sens larg, mezologia este adesea considerată ca știința mediului, ea cuprinde toți factorii externi, abiotici sau biotici, care acționează asupra unității biologice considerate, aceasta fiind un individ, o populație sau o biocenoză.

microclimat / microclimate / Caracteristica climatică a unui loc de suprafață redusă.

microelement / microelement; trace element / Orice element chimic ce apare în cantități foarte mici în organisme, fiind esențial pentru procesele fiziologice și biochimice.

micropoluant / micropollutant / Poluant chimic prezent în concentrații scăzute într-un mediu dat. Acesta se degradează într-o mică măsură, se elimină greu și poate fi acumulat prin lanțul trofic.

microorganism / microorganism / Termen generic ce include organisme mici, care nu pot fi văzute cu ochiul liber, ci numai cu ajutorul microscopului.

microorganismele apelor reziduale / waste water microorganism / Bacterii filamentoase, ciuperci care apar sub forma unor flocoane în unitățile de epurare a apelor uzate sau în fluvii, ca rezultat al deversării apelor uzate incomplet tratate.

microseism / microseism / Unde cu o perioadă de oscilare de ordinul câtorva secunde care se propagă la suprafața scoarței terestre, nefiind determinate de cutremure sau de activitatea omenească. Cele mai multe tipuri de microseisme sunt provocate de procesele atmosferice, mai ales de vânt, de pulsații ale presiunii atmosferice, de valurile mărilor și oceanelor, legate de trecerea ciclonilor.

microterm / microtherm / Organism care se dezvoltă la temperaturi puțin ridicate. Este cazul majorității plantelor din regiunile temperate.

miez / core / Masă metalică mare, cu o densitate ridicată, compusă din nichel și fier, cu un diametru de cca 3 475 km, aflată în interiorul

Pământului. Temperatura în miez se presupune că este de cca 3.000°C și este supus unei presiuni între 1,5 și 3 milioane de atmosfere.

mineral / mineral / Orice substanță solidă cu o compoziție chimică ce se găsește în natură în stare cristalină sau amorfă.

mineralizare / mineralization / Proces microbiologic care permite trecerea elementelor organice în stare minerală și care urmează în sol procesului de umidificare. Mineralizarea se poate scinda în trei faze mai mult sau mai puțin simultane: a) celuloiza, care corespunde descompunerii hidraților de carbon sub acțiunea microorganismelor numite celulolitice; b) ligniloliza sau degradarea ligninei care este în general mai lentă; c) proteoliza, care corespunde mineralizării proteinelor, ea se efectuează în două etape, mai întâi amonifiacția sau transformarea proteinelor în săruri amoniacale sub acțiunea bacteriilor amonifiante, apoi nutrificarea care conduce la eliberarea nitraților.

mineralomasa / mineralomass / Cantitatea totală de substanțe minerale conținută în biomasa unui organism. Înlocuirea substanței organice cu substanța anorganică (minerală) provenită din sol și din apele subterane.

minereu / ore / Zăcămintele de minereu constituie o resursă neregenerabilă. Acumulare de unu sau mai multe minerale din care se pot extrage, pe scară industrială, unul sau mai multe metale sau combinații. Zăcămintele de minereuri constituie o resursă epuizabilă.

minereu radioactiv / radioactive ore / Acumulări de uraniu, toriu, sub formă de compuși chimici naturali.

miră hidrometrică / hydrometric staff / Instalație cu plăci de miră gradate din 2 în 2 cm, instalată în albia râurilor sau chiuveta unui lac și servește la măsurarea nivelului apei.

mlaștină / swamp / Depresiune naturală de teren fără scurgere, în care se adună și stagnează apa provenită din precipitații, din inundații sau din pânza freatică.

model / model, pattern / Reprezentarea abstractă și generalizată a unei realități, cu ajutorul căreia pot fi studiate indirect proprietățile

și transformările unui fenomen sau sistem mai complex, cu care modelul prezintă analogii. Modelul reprezintă o punte între observație și teorie, care tinde spre ipoteze de lucru pe care realitatea trebuie să le verifice.

modificare climatică / climatic modification / Schimbarea artificială a condițiilor climatice ca rezultat al activității umane. Poluarea aerului, insulele calde și formarea norilor pot cauza modificări climatice.

modificări semnificative / important establishment changes / Schimbări în funcționarea unei instalații sau în modul de desfășurare a unei activități care, după opinia autorității competente pentru protecția mediului, poate avea un impact negativ semnificativ asupra oamenilor și mediului.

modificare substanțială / significant change / O modificare a modului de exploatare, care, din punctul de vedere al autorității competente pentru protecția mediului, poate avea consecințe semnificative asupra sănătății populației și/sau a mediului.

modificarea modului de exploatare/funcționare / modification of exploitation / operating methods / O modificare a caracteristicilor sau în natura funcționării ori o extindere a instalației care ar putea avea consecințe asupra sănătății populației și/sau asupra mediului prin depășirea valorilor-limită de emisie stabilite în autorizație.

monitoring biologic / biological monitoring / Compararea numărului de specii, a capacității de reproducere și a biomasei în urma unei schimbări a mediului apărută ca urmare a activității umane.

monitorizarea mediului / monitoring of environmental factors / Supravegherea, prognozarea, avertizarea și intervenția în vederea evaluării sistematice a dinamicii caracteristicilor calitative ale factorilor de mediu, în scopul cunoașterii stării de calitate și a semnificației ecologice a acestora, a evoluției și implicațiilor sociale ale schimbărilor produse, urmate de măsuri care se impun.

monument al naturii / rare species / Specii de plante și animale rare sau periclitate, arbori izolați, formațiuni și structuri geologice de interes științific sau peisagistic.

mor / mor / Tip de humus brut, care se formează în mediul acid, puțin aerat.

morena / moraine / Material transportat de ghețari și depus în locul de topire a gheții. Morena servește drept substrat diferitelor biocenoze pe cale de formare.

mull / mull / Humus bogat în nutrienți care se găsește în solurile bine aerate, cum sunt cele specifice pădurilor de foioase.

mulci / mulch / Strat de materie organică cum ar fi paie, frunze, resturi vegetale, rumeguș etc. Aplicat pe suprafața solului pentru a păstra umiditatea prin scăderea evaporării și pentru a împiedica creșterea buruienilor. De asemenea, mulciul poate asigura, prin descompunere, substanțele nutritive necesare plantelor, previne infiltrațiile care favorizează eroziunea solului și împiedică înghețarea suprafeței solului.

mutagena / mutagen / Substanță capabilă să producă modificări genetice la organismele vii.

mutualism / mutualism / Asocierea între două sau mai multe organisme care au avantaje reciproce. În mutualism, o specie nu poate să supraviețuiască, să crească și să se reproducă decât în prezența unei alte specii.

muson / monsoon / Mișcare a aerului în troposfera inferioară, deasupra unor suprafețe întinse, cu schimbarea direcției de la sezonul cald la cel rece.

N

naturalizare / naturalize / Adaptare la un mediu nou.

navă depoluatoare / depolluting ship / Navă concepută și echipată pentru combaterea poluării. Ea are atașată o benă pentru preluarea macrodeșeurilor, posedă instalații de recuperare a hidrocarburilor, de evacuare a apelor depoluate și aparate pentru răspândirea dispersanților.

nămol / sludge; mud / 1. Sediment moale alcătuit din particule fine, de culoare închisă, cu miros caracteristic și uneori cu proprietăți radioactive, depus pe fundul bazinelor acvatice, mai ales al apelor stătătoare, sau rămas după inundație la malul unui râu. 2. Materii solide acumulate, după separarea lor prin procedee naturale sau artificiale, ale diferitelor tipuri de apă pe care le conțin.

nămol activ / activated sludge / Aglomerare biologică, formată în timpul tratării unei ape reziduale, prin creșterea bacteriilor și a altor microorganisme în prezența oxigenului dizolvat.

nămol activ reciclat / activated recycled sludge / Nămol activ care a fost separat de lichidul mixt prin decantare. El este reciclat în bazinele de aerare pentru o altă utilizare în tratarea apelor uzate.

nămol brut / raw sludge / Nămol scos din rezervoarele de sedimentare primară. Acesta poate include nămolurile primare, codecantate cu nămoluri secundare recirculate.

nămol fermentat / digested sludge / Nămol care provine de la apa uzată, stabilizată prin acțiunea microorganismelor, în prezența sau absența oxigenului.

nămol humic / humic sludge / Peliculă microbiană care provine dintr-o filtrare biologică în condiții normale de separare într-un bazin de sedimentare finală.

nebulozitate / cloudiness / 1. Totalitatea norilor observați pe bolta cerească; 2. Grad de acoperire cu nori a bolții cerești.

negură / fog / Ceață densă care se formează îndeosebi dimineața și seara, reducând mult vizibilitatea.

neutralizare / neutralization / Tratarea aplicată anumitor efluenți acizi sau bazici înainte de deversarea lor într-un mediu natural.

nisip / sand / Rocă sedimentară neconsolidată, provenită din sfărâmarea unor minerale, roci sau organisme și care se prezintă sub forma unei acumulări de granule fine. Componentul principal al nisipului este cuarțul; mai rar conține minerale ca: monazit, casiterit, diamant, safir, granat. Nisipul este utilizat ca material de construcție, ca materie primă pentru industria sticlei și pentru extragerea mineralelor din compoziția sa.

nișă / niche / Formă negativă de relief cu aspect de mic amfiteatru.

nișă-batardou / niche-batardou / Nișă efectuată în apă, în interiorul căreia, după evacuarea apei, se execută lucrări pentru fundații de poduri, baraje etc.

nișă de abraziune / abrasion niche / Scobitură formată la piciorul falezei de către valuri.

nișă ecologică / ecological niche / Ansamblul caracteristicilor ecologice care permit unei specii date să se integreze într-o biocenoză. Aceste caracteristici sunt în același timp spațiale-habitat și funcționale-biologice.

nișă eoliană / aeolian niche / Scobitură de ordinul metrilor, creată prin coroziune pe abrupțiunile în rocă și în special la baza lor.

nișă de izvor / spring niche / Nișă care se formează în jurul unui izvor prin eroziunea apei.

nișă de meandru / meander niche / Nișă săpată de râu în malul concav al unui meandru.

nitrificare / nitrification / Proces complex de oxidare a amoniacului, care are loc în sol, în mediu neutru sau alcalin, sub acțiunea bacteriilor aerobe nitrificatoare.

nitrofil / nitrophyl / Organism care trăiește într-un mediu bogat în nitrați.

nivel / level / Prag atins de o variabilă față de o bază de referință. Într-un ecosistem se disting diferite niveluri trofice care se succed în următoarea ordine: producători, consumatori primari (fitofagi), consumatori secundari (prădători).

nivel de etiaj / low water level / Nivelul celor mai scăzute debite. De regulă, coincide cu sfârșitul sezonului secetos (vară-toamnă), după o îndelungată lipsă a precipitațiilor. În această perioadă, râurile se alimentează exclusiv din sursele subterane.

nivel de poluare naturală / background level / Nivelul poluanților care se găsesc în mod natural în mediul ambiant.

nivel de radioactivitate / radiation level / Nivelul radiațiilor ondulatorii și corpusculare, care se propagă rapid sub formă de raze, în toate direcțiile. Aceste radiații realizează un transport de masă și de energie și exercită o apăsare asupra corpurilor, producând efecte de natură fizică, chimică sau biologică.

nivel de reținere / retention level / Nivelul până la care debitul unui râu este reținut într-o acumulare în totalitate, fără a deversa.

nivel hidrodinamic / hydrodynamical level / Înălțimea unui punct de pe suprafața de depresiune a curentului subteran, măsurată în raport cu un plan reper, în condițiile exploatării stratului acvifer.

nivel marin / sea level / Nivelul mediu al oceanului sau al mării, care servește ca plan de referință pentru determinarea altitudinii reliefului și a adâncimii bazinelor marine și oceanice.

nivel mediu al apei / mean level of waterway / Poziția curbei suprafeței libere a apei, raportată la un plan de referință (mira hidrometrică) corespunzătoare tranziției prin albie a debitului mediu.

nivel minim de automonitorizare a emisiilor / lowest level of emissions automonitoring / Existența la nivelul obiectivelor reglementate a unui sistem de monitorizare a emisiilor pentru cel puțin un factor de mediu, de regulă cel mai expus.

nivel superior de denudație / higher denudation level / Nivel deasupra căruia nu se pot înălța vârfurile muntoase, deoarece ar fi distruse rapid de denudația foarte intensă, manifestată prin dezagregare.

nod hidrografic / hydrographic knot / Sector scurt de râu principal, pe care au loc una sau mai multe confluențe cu acesta.

nod hidroenergetic / energy knot / Centru geografic pe suprafața căruia sunt așezate o centrală hidroelectrică și construcțiile hidroelectrice aferente.

nod orografic / orographic knot / Masiv muntos din care pleacă culmi muntoase în diverse direcții.

nor / cloud / Masă vizibilă de particule de apă sau gheață, plutind în atmosferă, formată prin condensarea vaporilor de apă pe nuclee higroscopice.

nor artificial / artificial cloud / Nor ce apare ca rezultat al activității omenești, cum ar fi: trenul de condensare în urma avioanelor, norii cumuliformi ce apar iarna deasupra furnalelor sau cei ce apar deasupra unor incendii puternice.

nori de erupție vulcanică / volcanic clouds / Nori rezultați din erupții vulcanice, care trimit în atmosferă gaze, materiale în suspensie și fumigene care poluează atmosfera, până la mari înălțimi, cu o vastă răspândire spațială.

nori de incendii / clouds from fires / Nori care provin din marile incendii (păduri, sonde petroliere). Aceștia au culori închise și viteze mari de dezvoltare pe verticală.

norme de calitate a mediului / environment quality norms / Un ansamblu de cerințe care trebuie satisfăcute la un moment dat, pentru un element de mediu dat sau ale unei părți specifice a acestuia, în conformitate cu legislația în vigoare.

norme de consum de energie / energy consumption norms / Consumul de energie, sub o anumită formă de energie, alocat pentru o anumită normă de producție, un serviciu, o activitate sau o operație în condiții tehnice și tehnologice date.

norme de imisie / imissions norms / Norme privind valorile concentrațiilor maxime admisibile ale unor substanțe poluante în atmosferă.

norme de limitare preventivă a poluanților / norms for preventive limitation of pollutants / Norme privind valorile concentrațiilor maxime de poluanți admise a fi eliminate în atmosferă de către diferitele activități antropice.

noxă / noxa / Agent, factor sau împrejurare cu acțiune dăunătoare asupra organismului, care se răspândește în atmosferă, de obicei în timpul diferitelor procese tehnologice.

nuclear / nuclear / Care aparține nucleului atomic. *Armă nucleară* – dispozitiv care folosește energia nucleară. *Energia nucleară* – energia obținută prin dezintegrarea atomului în urma unor reacții nucleare. *Reacție nucleară* – fenomenul de interacțiune între două sau mai multe nuclee atomice, în urma căruia se modifică natura, structura, numărul particulelor participante și se dezvoltă o mare cantitate de energie.

nucleu higroscopic / hygroscopic nucleus / Particulă mică din atmosferă (de exemplu, particulă de sare) pe care se produce condensarea vaporilor. Prezența lor este indispensabilă în procesele de formare a norilor și cețurilor.

numărul cel mai probabil (NPP) / the most probable number / Estimatorul statistic al unui număr de microorganisme specificat într-un volum de apă dat, rezultând din combinația de rezultate pozitive și negative într-o serie de volume ale probei examinate care folosesc metoda tuburilor multiple.

numărul Hazen / Hazen number / Numărul utilizat pentru a indica intensitatea de colorație a apei, unitatea etalon fiind culoarea produsă printr-o soluție care conține 1 mg de platină la litru (sub formă de hidrogenohexacloroplatinat (IV), în prezența a 2 mg de clorură de cobalt (II) hexahidratat la litru.

nutrienți ai solului / soil nutrients / Diferite elemente chimice existente în soluri care sunt esențiale pentru creșterea plantelor. Nutrienții necesari în cantitate mare se numesc *macronutrienți* (C, O, H, N etc.), iar cei necesari într-o cantitate mică (Fe, Zn, Mg, Cu etc.) se numesc *micronutrienți*.

O

oază / oasis / Porțiune de teren fertilă în cuprinsul unui deșert, unde apa freatică, aflată la mică adâncime, favorizează dezvoltarea vegetației.

obârșia văii / headwater / Capătul superior al văii.

obiectiv / objective / Spațiul care se află sub controlul titularului activității, unde sunt prezente substanțe periculoase în una sau mai multe instalații, inclusiv infrastructurile sau activitățile comune sau conexe.

obiective existente / existing objectives / Toate instalațiile în funcțiune și cele în curs de execuție care dețin acord de mediu înainte de intrarea în vigoare a ultimei hotărâri adoptate.

oceanografie / oceanography / Studiul și descrierea științifică a oceanelor și mărilor.

oceanul planetar / planetary ocean / Ansamblul oceanelor și mărilor globului terestru, privite ca nivel de referință unitar pentru procesele desfășurate pe uscatul terestru.

ocrotirea mediului înconjurător / environmental protection / Totalitatea măsurilor ce au în vedere păstrarea factorilor de mediu, în complexitatea lor, la nivelul natural de intercondiționare. Orice modificare a unui factor de mediu, în interesul societății și al omului, trebuie să fie însoțită de măsuri adecvate de menținere a echilibrului natural.

oligosaprobic / oligosaprobic / Calitate a apei curgătoare în care mineralizarea este completă. Această apă prezintă o cantitate abundentă de oxigen dizolvat.

oligotrofic / oligotrophic / Calitate a solului sau apei cu un conținut scăzut de nutrienți. În soluri, acest fenomen este cauzat de cantitatea redusă de nutrienți din elementele constitutive. Apa

oligotrofă se caracterizează printr-o mare transparență, o cantitate importantă de oxigen, în stratul superior, și prin prezența sedimentelor de culoare brună în stratul inferior.

omologare / homologation / O serie de operații de verificare, control și testare a unui produs în scopul de a demonstra că îndeplinește toate cerințele impuse de documentația tehnică de bază, de documentația tehnică de producție, și că respectă anumite norme și reglementări.

ooze / silts / Măluri pelagice fluide, foarte bogate în particule organice cum sunt: diatomeele, foraminiferele, radiolateritele etc.

opacitatea atmosferei / atmospheric turbidity / 1. Proprietatea atmosferei de a difuza radiația solară, mai ales pe cea vizibilă, și deci de a micșora vizibilitatea. 2. Capacitatea atmosferei de a absorbi și difuza radiația directă, micșorându-i astfel intensitatea.

operator / operator / Orice persoană fizică sau juridică ce exploatează sau controlează instalația ori căreia i s-a delegat puterea economică decizională pentru funcționarea tehnică a instalației.

operatorul depozitului / storage yard operator / Orice persoană fizică sau juridică autorizată, învestită cu atribuții și responsabilități pentru un depozit, care se poate schimba de la faza de pregătire la cea de exploatare și urmărire postînchidere.

optimizare / optimization / Procedura de determinare a unui sistem multimodel optimizabil, o soluție numită condiție optimă.

oraj / thunderstorm / Fenomen atmosferic complex care constă din descărcări electrice repetate între nori sau între nori și pământ (fulger) însoțit de tunete.

orizont acvifer / waterbearing / Strat sau ansamblu de straturi consecutive, de aceeași origine, de aceeași vârstă, de aceeași alcătuire petrografică sau alcătuire apropiată, având aceeași dispunere sau dipunere succesivă în cuprinsul unui etaj.

orizont impermeabil / impervious sole / Strat alcătuit din roci impermeabile (dure nefisurate, sedimentare plastice, precum

argilele, marne etc. care nu permit apelor din infiltrații să coboare. Aceste roci constituie patul impermeabil al stratului acvifer.

orizont stratigrafic / stratigraphical horizon / Succesiune de depozite sedimentare, separate în cadrul unui etaj, pe baza compoziției petrografice și a unor resturi de organisme.

oscilațiile climei / oscillations of climate / Modificări aleatoare, neprogresive, ale climei, care depind de oscilațiile activității solare și de cele ale circulației atmosferice generale.

osmoză / osmose / Proces de difuzie a uneia sau mai multor substanțe dintr-o soluție, printr-o membrană permeabilă sau semiimpermeabilă.

osmoză inversă / reverse osmose / Trecerea apei de la o soluție concentrată într-o soluție mai puțin concentrată printr-o membrană, sub efectul unei presiuni mai mari decât diferența presiunilor osmotice ale celor două soluții, exercitată asupra celei mai concentrate soluții.

ostrov / river island / Insulă fluviatilă aluvionară de formă alungită, creată prin procesul de aluvionare în albia minoră.

oxicarbonemie / oxycarbonemy / Intoxicație cu monoxid de carbon. Cantitatea acestuia din sânge se măsoară prin cromatografie, în special la persoanele expuse gazelor de eşapament, la fumători etc.

oxizi de azot / nitrogen oxides / Oxizi formați și rezultați din arderi la temperaturi ridicate. Aceștia irită aparatul respirator uman și deteriorează plantele, intră în reacția fotochimică a ceții, contribuie la formarea ploilor acide.

oxizi de sulf / sulphur oxide / Oxizi care provin în special din arderea combustibililor fosili, care conțin sulf. Aceștia sunt toxici peste o anumită concentrație, afectând aparatul respirator. De asemenea, au efecte negative asupra mediului, asupra construcțiilor, vegetației și contribuie la formarea ploii acide.

oxidare / oxidation / Descompunerea unor reziduuri sub formă de soluție, în gaze inerte (gaz carbonic și azot) prin adaosul de agenți

oxidanți (ozon, apă oxigenată, hipoclorit de sodiu, permanganat de potasiu etc.).

oxidare biochimică / biochemical oxidation / Proces în urma căruia microorganismele oxidează materiile (în principal organice) din apă.

ozon / ozone / Formă alotropică a oxigenului, care conține trei atomi de oxigen în moleculă. În partea superioară a atmosferei există un strat de ozon care protejează viața pe Pământ prin filtrarea radiațiilor ultraviolete.

ozonizare / ozonization / Adăos de oxigen în apă sau în apă reziduală, cu scopul dezinfectării, oxidării materiilor organice sau eliminării gustului ori mirosului neplăcut.

ozonosferă / ozonosphere / Strat al atmosferei bogat în ozon, cuprins între 15 și 40 km.

P

paleoclimat / paleoclimate / Climat vechi, reconstituit prin studierea paleoformelor (de floră, faună, fosile, relief etc.).

paleoecologie / paleoecology / Știința care studiază relațiile stabilite de-a lungul timpului între ființele vii și mediul acestora. Această știință reconstituie și explică relația om-mediu.

paleogeografie / paleogeography / Ramură a geografiei care se ocupă cu studierea evoluției învelișului geografic și cu reconstruirea peisajului geografic din diferitele etape ale istoriei geologice a pământului.

paleomagnetism / paleomagnetism / Caracteristicile câmpului magnetic terestru din trecutul geologic. Datele paleomagnetice vin în sprijinul explicării unor probleme de geotectonică (deriva continentelor).

paleosol / paleosol / Sol fosil, care s-a format într-o epocă în care condițiile ecologice și climatice erau diferite față de cele actuale.

pantă medie a bazinului hidrografic / mean slope declivity of hydrographic basin / Media ponderată a valorilor parțiale ale pantelor între curbele de nivel succesive, începând de la izvoare și până la vărsarea în emisarul superior.

panta talvegului cursului de apă / slope of talweg of water course / Raportul dintre căderea cursului de apă și lungimea acestuia în plan, pe întreg cursul său pe sectoare.

paradeltă / paradelta / Porțiune dintr-o deltă care a început să fie erodată.

paramentul amonte al barajului / upstream of dam / Fața exterioară a taluzului amonte al barajului, îmbrăcată, de regulă, cu un material impermeabil (beton asfaltic, bitum asfaltic) care împiedică infiltrația apei prin baraj și conferă un aspect de finisaj.

parc național / national park / Zonă de o frumusețe excepțională, destinată conservării florei și faunei.

particulă α / α particle / Nucleu de heliu, constând din doi protoni și doi neutroni emiși de anumite substanțe radioactive, numită emițătoare de radiație α . Aceste radiații au efecte negative asupra organismelor.

particulă β / β particle / Electron cu energie mare, rezultat al procesului de descompunere în izotopi radioactivi, cunoscuți sub numele de β -emițători. Aceste radiații dăunează țesutului biologic, perturbă funcționarea celulelor, pot cauza modificări în cadrul ADN-ului.

pascal (pa) / Unitate pentru măsurarea presiunii.

pasteurizare / pasteurization / Procedeu care constă în creșterea temperaturii pentru o anumită perioadă, având drept scop fie inactivarea microorganismelor, în special germenii patogeni, fie scăderea numărului acestora pentru o perioadă limitată.

pat de balast / ballast bed / Pat folosit pentru multe categorii de lucrări hidrotehnice, fie ca strat filtrant, fie pentru legătură.

pată solară / sun spot / Regiuni mai întunecate și mai reci de pe discul solar, având diametre de la câteva mii de km până la 200.000 km, și o durată de la câteva zile până la câteva luni.

pădure / forest / Întindere mare de teren, acoperită de copaci; mulțime densă de copaci, crescuți în stare sălbatică, în care predomină una sau mai multe specii, pe lângă care se mai află arbuști, plante erbacee, mușchi etc., precum și diferite specii de animale.

Pământ / Earth / Planetă a Sistemului Solar, locuită de oameni.

pământ / earth / Scoarța globului terestru, partea de uscat a globului terestru; suprafața lui pe care trăiesc oamenii și alte vietăți.

pășune / grass land / Loc acoperit cu vegetație ierboasă perenă, unde pasc vitele.

păclă / haze / Particule solide extrem de mici ce se mențin în suspensie în atmosferă, invizibile pentru ochiul liber, deși foarte numeroase, imprimând aerului un aspect opalescent.

păclă industrială / industrial haze / Impurificare puternică a aerului, cauzată de emanații și noxe industriale (particule de fum și praf în suspensie).

pânză de apă freatică / layer of phreatic water / Pânză de apă subterană care se găsește la mică adâncime, fiind alimentată din precipitații pe toată întinderea sa.

pânză de apă subterană / ground water / Pânză de apă care se află la orice adâncime, fiind dispusă sub forma unor orizonturi cuprinse între straturi impermeabile.

pânză de petrol / oil slick / Răspândirea petrolului produsă prin deversare pe suprafața apei, formând o pânză care se deplasează în derivă sub influența vântului, a hulei și a curenților.

pânză de șariaj / thrust-sheet / Încălecarea pe distanțe foarte mari a unor pachete de roci mai vechi peste altele mai noi, ca urmare a mișcărilor orogenetice.

pedologie / pedology / Știință care studiază geneza, evoluția, structura și distribuția solurilor.

peninsulă / half-isle / Întindere de pământ care înaintează adânc în mare, ca o prelungire a uscatului, rămânând înconjurată din trei părți de apă.

percepția mediului / environmental perception / Modalitate de raportare la mediu, condiționată de experiențele senzoriale. Comportamentul legat de mediu este subiectiv, deoarece percepția acestuia este individuală.

perdele de protecție / shelter belt / Arbusti plantați în mod deliberat pentru a modifica condițiile climatice în zonele bătute de vânt.

performanța de mediu / results of environmental issues / Rezultatele măsurabile ale acțiunilor unor agenți economici de identificare, cuantificare și rezolvare a problemelor proprii de mediu, în vederea atingerii obiectivelor și sarcinilor de mediu stabilite de autoritatea pentru protecția mediului.

pericol / harm / Proprietatea intrinsecă a unei substanțe sau preparat chimic sau a unei stări fizice, cu potențial de a induce efecte negative asupra sănătății populației și/sau asupra mediului.

perimetru de prospecțiune, explorare și exploatare / prospecting, exploration and exploitation area / Aria corespunzătoare proiecției la suprafață a conturului părții din scoarța terestră, în interiorul căreia, pe un interval de adâncime determinat, se realizează lucrări de prospecțiune, explorare, respectiv de exploatare, precum și suprafețele necesare desfășurării activităților de exploatare, prelucrări și preparare a resurselor minerale situate în afara zăcămintului.

perimetru de protecție / protection perimeter / Suprafață de teren dispusă în jurul unei surse de apă captată, cu precădere în amonte de sursă, împrejmuită sau nu, afectată protecției sursei respective, împotriva unor poluări accidentale sau intenționate.

perimetru de protecție hidrogeologică / hydrological protection perimeter / Suprafață, stabilită prin acte normative, în cadrul căreia este interzisă executarea oricăror lucrări care ar putea să tulbure regimul existent al apelor subterane.

perimetru udat / damp perimeter / Linie imaginară transversală de contact între secțiunea de apă a unui râu și patul albiei minore (majore), de la punctul «0 apă» al unui mal la punctul «0 apă» al celuilalt mal.

perioadă de înjumătățire / half-life period / Interval de timp după care concentrația sau masa unei substanțe supuse degradării sau dezintegrării atinge jumătate din valoarea sa inițială; *perioadă de înjumătățire biologică* – interval de timp în care se elimină în mod natural jumătate din cantitatea de element radioactiv absorbit de un organism.

periodicitate / periodicity / Repetarea multiplă a unei stări anumite sau a unui proces, a valorilor unui element meteorologic, hidrologic, la intervale regulate de timp.

permeabilitate / permeability / Proprietatea unor medii poroase de a permite circulația fluidelor prin golurile lor.

permis de exploatare / exploitation license / Actul juridic emis de autoritatea competentă prin care se acordă dreptul de exploatare a unor cantități determinate de roci utile, turbă și aur aluvionar.

permis de prospecțiune / prospecting license / Actul juridic emis de autoritatea competentă prin care se acordă dreptul de a efectua lucrări de prospecțiune.

persoane intervievate / interviewed persons / Totalitatea persoanelor din unitatea inspectată, solicitate să participe la acțiunea de inspecție în teren, inclusiv prin completarea listelor de verificare și a chestionarelor de inspecție elaborate de inspector.

perturbare ecologică / ecological disturbance / Reacție nedorită din partea componentelor unui ecosistem la o influență distructivă.

pesticid / pesticides / Substanță care distruge organismele (animale sau vegetale) dăunătoare.

pH / pH / Simbol pentru logaritmul zecimal cu semn schimbat al concentrației ionilor de hidrogen dintr-o soluție/exponent de hidrogen. Se măsoară cu pH-metrul – aparat pentru măsurarea electrometrică a pH-ului unei soluții (ionometru).

pH-ul de echilibru / equilibrium pH / Valoarea termodinamică stabilă a pH-ului unei soluții sau a unei mase de apă, când echilibrul este atins nu numai în faza lichidă, dar și între aceasta și toate celelalte faze cu care poate fi în contact.

pH-ul solului / soil pH / Gradul de aciditate sau alcalinitate al solului. Este un factor important în determinarea fertilității.

pilier de siguranță / stump / wall pillar / Partea din rezervele de resurse minerale sau din rocile înconjurătoare care nu se extrag într-o anumită perioadă sau permanent și în care nu se execută lucrări, în scopul protejării lucrărilor miniere din subteran sau de la suprafața perimetrului de exploatare, a malurilor apelor sau a altor obiective de la suprafață.

plaja mării / foreshore / Porțiunea de teren din vecinătatea mării, cuprinsă între cota cea mai scăzută a apei și limita terenului neafectat de dinamica mediului acvatic.

plan de încetare a activității / activity cessation plan / Complexul de documentații tehnice, economice, sociale și de mediu care motivează închiderea exploatării și conține acțiunile necesare pentru asigurarea finanțării și realizării efective a măsurilor de încetare a activității.

plan de refacere a mediului / environment recovery plan / Măsurile de restaurare a mediului în perimetrul de exploatare.

planație / planation / Proces general de netezire a reliefului, prin acțiunea factorilor externi, în special a eroziunii.

plancton / plankton / Organisme care populează stratul de suprafață al unei mări sau lac, constând din organisme vegetale (fitoplancton) și organisme animale (zooplancton).

planta heliofită / heliophyte / Plantă care pentru a se dezvolta are nevoie de multă lumină (grâul, macul, spanacul etc.).

plantă helofită / helophyte / Plantă de mlaștină cu rizomi în apă sau în nămol, intermediară între plantele terestre și cele de apă.

plantă hidrocoră / hydrochora / Plantă ale cărei fructe sau semințe sunt adaptate pentru răspândirea prin intermediul apei.

plantă hidrofilită / hydrophile / 1. Plantă la care florile se polenizează în apă sau la suprafața apei. 2. Plantă cu afinitate pentru apă (avidă de apă).

plantă hidrofită / hydrophyte / Varietate de plante care s-a adaptat la viața acvatică (dulce sau sărată), având rădăcina redusă și frunzele în apropierea sau la suprafața apei. Hidrofitele se bazează în primul rând pe forța portantă a apei, lipsindu-le mecanismele de întărire ale plantelor terestre (lignina). De asemenea nu au mecanisme de protecție împotriva evenimentelor negative ca seceta, frigul sau iluminarea excesivă.

plasticitatea rocilor / plasticity of rocks / Însușirea unei roci de a fi deformabilă, fără a crăpa sau a se sfărâma, păstrându-și forma și după încetarea acțiunii forțelor exterioare.

platformă hidrometrică / hydrometrical platform / Instalație hidrometrică complexă, cu caracter staționar, organizată pentru măsurarea unor elemente ale bilanțului hidric, în diverse condiții fizicogeografice. Se deosebesc:

- platforme nivometrice, pentru măsurarea caracteristicilor (grosimea stratului, densitatea, rezerva de apă) zăpezii;
- platforme evaporimetrice, pentru măsurarea evaporației apei la nivelul solului;
- plute evaporimetrice, pentru măsurarea evaporației la suprafața lacurilor.

platou continental / continental plateau / Desemnează fundul mării și subsolul regiunilor submarine adiacente coastelor, dar situate dincolo de marea teritorială până la o adâncime de 200 m.

ploaie / rain / Precipitație atmosferică sub formă de picături de apă provenită din condensarea vaporilor din atmosferă.

ploaie acidă / acid rain / Precipitație a cărei aciditate este crescută prin emisiunea sulfatilor sau nitratilor în atmosferă.

pluviometru / udometer / Instrument pentru măsurarea precipitațiilor.

podzol / podzol / Sol nisipos și lutos de culoare cenușie, sărac în calciu, cu fertilitate slabă, care se formează sub vegetația pădurilor într-un climat rece și umed.

polei / glazed frost / Strat subțire de gheață, continuu și neted, care acoperă uneori porțiuni din suprafața solului, arborii sau obiectele care se află în aer liber și care este format prin înghețarea apei provenite din ploaie sau din topirea zăpezii.

pol geografic / geographical pole / Fiecare dintre cele două puncte situate la capetele axei de rotație a Pământului și în care se reunesc toate meridianele geografice.

politica de inspecție / inspection policy / Este un instrument eficient pentru îndeplinirea obiectivelor politicii locale de mediu, fiind o acțiune elaborată, planificată și executată anual de ATPM

în vederea atingerii performanțelor activității de inspecție și cuprinzând etape ca: stabilirea obiectivelor, sarcinilor și modalităților concrete de acțiune pentru îndeplinirea acestora.

politica locală de mediu / local policy of environmental protection / Reprezintă o declarație a ATPM, în concordanță cu politica națională de mediu, privind intențiile și principiile sale pentru atingerea performanțelor de mediu la nivelul județului unde este localizată, concretizată într-un document care cuprinde obiectivele prioritare și cadrul de acțiune pentru atingerea acestora și care atrage responsabilitatea respectării acestora de către administrația locală și agenții economici.

politica națională de mediu / national environmental policy / Reprezintă ansamblul documentelor programatice emise de Guvernul României și ACPM privind performanțele de mediu care trebuie atinse la nivel național pe termen scurt, mediu și lung, având în vedere strategia națională de mediu și dezvoltare durabilă, incluzând evaluarea priorităților, riscurilor, avantajelor și etapelor de realizare a obiectivelor prioritare de mediu, inclusiv cooperarea între țări pe plan regional și internațional, în special în combaterea poluării transfrontieră și a celei cu efect global.

poluant / pollutant / Orice substanță (solidă, lichidă sau gazoasă) sau formă de energie (radiație electromagnetică, ionizantă, termică sau vibrații) care introdusă în mediu modifică echilibrul acestuia și al organismelor vii, cauzând daune bunurilor materiale. După emisarul afectat, poluanții sunt: atmosferici, acvatici, edafici.

poluant al aerului / air pollutant / Orice substanță emisă în atmosferă, fie printr-o activitate umană, fie printr-un proces natural sau orice substanță obținută printr-o reacție între substanțele emise care afectează omul sau care modifică mediul.

poluanți secundari / secondary pollutants / Poluanți care pot fi produși în atmosferă prin procese fizice sau chimice, din poluanți primari sau alte substanțe, prezente ca urmare a emisiilor din surse staționare sau mobile.

poluare / pollution / Orice alterare fizică, chimică, biologică sau bacteriologică a mediului peste o limită admisibilă stabilită.

poluare / pollution / Orice alterare fizică, chimică, biologică sau bacteriologică a apei, peste o limită admisibilă stabilită, inclusiv depășirea nivelului natural de radioactivitate – produsă direct sau indirect de activități umane, care o fac improprie pentru folosirea normală în scopurile în care această folosire era posibilă înainte de a interveni alterarea.

poluarea accidentală / accidental pollution / Deversare a unor substanțe nocive rezultate din activități industriale, economice sau alte activități, care are ca efect modificarea factorilor de mediu.

poluare fonică / noise pollution / Orice zgomot din orice sursă care produce disconfort riveranilor.

poluare marină / marine pollution / Orice substanță sau material toxic eliberat intenționat sau accidental în mări, oceane și estuare.

poluare primară / primary pollution / Poluare care rezultă direct din orice substanță care a fost eliberată în atmosferă în concentrații nocive. Poluantul primar poate fi prezent în atmosferă, dar este toxic numai când se înregistrează suplimentări de concentrație.

poluare punctuală / point source pollution / Poluare care provine dintr-un singur punct identificabil.

poluare secundară / secondary pollution / Poluare atmosferică ce rezultă dintr-o reacție chimică între două sau mai multe surse de poluare primară sau între poluanți primari și elemente naturale din atmosferă. Poluantul cel mai reprezentativ este smogul fotochimic.

polul aridității / dryness pole / este situat în Deșertul Atacama, Chili.

polul ploilor / rain pole / se află în India, la Cherapunji.

populație / population / Termen folosit pentru a desemna un ansamblu de indivizi care aparțin unei specii și care ocupă un teritoriu determinat.

porozitate / porous / Raportul dintre volumul spațiilor dintre particulele solide ale unei roci în stare naturală și volumul total al rocii.

potențialul de economisire a resurselor naturale / potential of saving natural resources / Potențialul de economisire a resurselor naturale reprezintă cantitatea de resurse naturale care trebuie economisită în anumite condiții tehnologice, optime din punct de vedere economic actual, raportată la nivelul nevoilor estimate și la cerințele populației unei țări, din mai multe țări sau dintr-o comunitate de state.

potențial energetic / natural energy / Ansamblul formelor sau resurselor de energie prezente în natură, fără luarea în considerație a posibilităților tehnice sau economice de exploatare a acestora.

potențial geotermic / geothermal potential / Cantitatea de căldură ce poate fi eliberată prin răcirea până la o temperatură dată a unei părți a volumului scoarței terestre.

potențial hidroelectric exploatabil / technically available hydro-potential / Cantitatea maximă de energie electrică, ce poate fi produsă în anul hidrologic mediu pe un curs de apă, sau o combinație de cursuri de apă, în condiții tehnice realizabile.

potențial hidroelectric realizabil / realisable hydraulic potential/ Energia electrică ce se poate obține în mod practic (fără acumulări prin pompare) într-o țară sau regiune, în cursul unei perioade date.

prag de alertă / risk threshold / Nivelul peste care există un risc pentru sănătatea oamenilor în urma unei expuneri de scurtă durată și față de care trebuie să se ia măsuri imediate conform legislației în vigoare.

prăbușire / collapse / Cădere bruscă și cu zgomot de la înălțime a unor obiecte de mari dimensiuni din natură (ex. versanți).

prejudiciu / injury / impairment / damage / Efect cuantificabil în cost al daunelor asupra sănătății oamenilor, bunurilor sau mediului, provocat de poluanți, activități dăunătoare, accidente ecologice sau fenomene naturale periculoase.

prelevare / sampling / Procesul de selectare a unei probe reprezentative pentru a fi examinată.

presiune standard / standard pressure / Presiune egală cu 760 mm Hg, apropiată până la identitate cu valoarea presiunii atmosferice medii la nivelul vântului.

prețul energiei la orele de vârf / price of energy at peak hours / Prețul energiei la orele de vârf este mai mare decât prețul mediu deoarece sunt utilizate generatoare mai puternice care țin pasul cu cererea mare de energie.

prezența substanțelor periculoase / presence of hazardous substances / Prezența efectivă sau anticipată a unor astfel de substanțe în cadrul obiectivului sau prezența acestora în cazul în care se consideră că pot fi generate prin pierderea controlului asupra unui proces chimic industrial.

principiile și elementele strategice reglementate de legea protecției mediului, în scopul asigurării unei dezvoltări durabile, sunt:

- principiul precauției în luarea deciziei;
- principiul prevenirii, reducerii și controlului integrat al poluării prin utilizarea celor mai bune tehnici disponibile pentru activitățile care pot produce poluări semnificative;
- principiul prevenirii riscurilor ecologice și a producerii daunelor;
- principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural;
- principiul „poluatorul plătește”;
- înlăturarea cu prioritate a poluanților care periclitizează nemijlocit și grav sănătatea oamenilor;
- crearea sistemului național de monitorizare integrată a mediului;
- utilizarea durabilă a resurselor naturale;
- menținerea, ameliorarea calității mediului și reconstrucția zonelor deteriorate;
- participarea publicului la luarea deciziilor privind mediul;
- dezvoltarea colaborării internaționale pentru asigurarea calității mediului.

principiul «cine poluează plătește» / polluter pays principle / Principiul după care cel care cauzează pagube sau orice deteriorare a mediului trebuie să suporte costurile măsurilor reparatorii.

priză de apă / water intake / Amenajare hidrotehnică pentru captarea unei surse de apă.

probă de apă / water test / Probă de apă, de regulă de un litru, care este supusă analizei fizico-chimice sau/și biologice, pentru determinarea principalilor indicatori fizici, chimici și/sau biologici care stau la baza aprecierii calității apei respective, în vederea utilizării ca apă potabilă, apă pentru irigații etc.

probă de pământ / earth test / Probă de pământ (rocă), necesară pentru analize de laborator, în vederea stabilirii caracteristicilor geotehnice (plasticitate, coeziune etc.).

probă de sol / soil test / Probă de sol (agricol) prelevată cu sonda, în vederea determinării stării fizice a solului și a altor caracteristici pedologice și agrometeorologice.

producție minieră / mining production / Produsul minier comercializat de către titular.

produs rezidual miniero-metalurgic / mining-metallurgic residue / Produs remanent depus în halde, iazuri de decantare și în alte depozite tehnologice, rezultat din extracția minieră, prepararea și procesul metalurgic al resurselor minerale.

productivitatea solului / soil productivity / Capacitatea unui sol de a permite dezvoltarea unei culturi sau a unui tip de vegetație în condiții specifice.

profil hidrometric / hydrometrical profile / Secțiune transversală prin albia unui curs de apă, în lungul căruia se iau: adâncimile în verticalele de sondaj și de viteză, se măsoară vitezele în puncte pe verticalele de viteză, se observă evoluția cotei la miră la începutul și sfârșitul fiecărei verticale de măsurare, se iau probe de apă pentru măsurarea aluviunilor în suspensie.

program de protecție împotriva poluării termice / heat load plan / Strategie având ca scop supravegherea și controlul intervențiilor cu incidență termică asupra apelor, solului și atmosferei, destinată să salveze echilibrul ecologic.

program pentru conformare / compliance program(me) / Plan de măsuri cuprinzând etape care trebuie parcurse în intervale precizate prin prevederile autorizației de mediu de către titularul activității, sub controlul autorității competente pentru protecția mediului, în scopul respectării reglementărilor privind protecția mediului.

proiect / project / Execuția lucrărilor de construcții sau alte instalații ori amenajări, alte intervenții asupra cadrului natural și peisajului, inclusiv cele care implică extragerea resurselor minerale.

prospecțiune / prospecting / Ansamblul de studii și lucrări de suprafață care se realizează pentru identificarea posibilităților existenței unor acumulări de resurse minerale.

protecția calității apei / protection of the water quality / Totalitatea acțiunilor, măsurilor, instalațiilor și mijloacelor prin care se apără, sau se limitează de efecte dăunătoare apa în stare naturală, în râuri, izvoare, pânze acvifere, precum și în rețeaua de captare, stocare, transport și distribuție la consumatori.

protecția mediului / environmental protection / Ansamblul reglementărilor, măsurilor și acțiunilor care au ca scop menținerea și protejarea condițiilor naturale ale mediului împotriva degradării.

public / public / persons / Una sau mai multe persoane fizice sau juridice și, în concordanță cu legislația ori cu practica națională, asociațiile, organizațiile sau grupurile acestora.

public interesat / actively involved public / Publicul afectat sau care poate fi afectat ori care are un interes în deciziile de mediu; în scopul acestei definiții, organizațiile neguvernamentale care promovează protecția mediului și îndeplinesc cerințele legii naționale vor fi considerate ca având un interes.

punct de captare / intake point / Locul, situat în partea de amonte a barajului, în lacul de acumulare sau în cursul de apă, de unde apa este preluată și condusă spre conductă, canal de aducțiune, pentru producerea de energie electrică sau pentru alimentarea cu apă.

punct de prelevare / sampling point / Punctul instalației din analiza gazelor peste care nu se mai produce nici o modificare a probei și în care proba poate fi considerată reprezentativă.

putere netă / output capacity / Puterea electrică măsurată la ieșirea dintr-o centrală.

putere nominală / nominal power / Puterea pentru care a fost conceput un sistem tehnic (o hidrocentrală), indicată în fișa sistemului.

puț absorbant / draining well / Puț care coboară până la un strat de pământ permeabil și prin care se introduc în sol apele uzate din canale, după o prealabilă curățire, în fose septice sau în decantoare cu etaj.

puț de decantare / decantation well / Puț în care se face decantarea apelor uzate, înainte de a ajunge în puțul absorbant.

puț deversor / over well / Construcție hidrotehnică sub forma unui puț uriaș, care asigură scurgerea dirijată a surplusului de apă, într-o amenajare hidrotehnică cu baraj (acumulare).

R

radar / radar / Aparat care emite unde electromagnetice și apoi le recepționează, după ce au fost reflectate de un obiect, folosit pentru a detecta și a localiza un obiect prin măsurarea timpului trecut între emisia și recepția undelor.

radiația / radiation / Emisie de unde sonore, electromagnetice etc. sau de particule care se propagă sub formă de raze în toate direcțiile.

radiație cosmică / cosmic radiation / Radiație corpusculară complexă, cu o mare putere de pătrundere, menținându-și aceeași intensitate la trecerea prin atmosferă.

radiație solară directă / direct solar radiation / Parte a radiației solare care ajunge direct pe suprafața pământului sub formă de fascicule de raze paralele.

radiație globală / global radiation / Suma radiației solare, directe și difuze, care ajunge la suprafața pământului.

radiație infraroșie / infra-red radiation / Ansamblul de radiații a căror lungime de undă este mai mare de $0,76 \mu$. Anumite doze influențează pozitiv o serie de procese vitale (schimbul de substanță), precum și funcționarea diferitelor sisteme (nervos, endocrin). Excesul de radiație infraroșie influențează negativ organismele vii, cauzând îmbolnăviri.

radiație ionizantă / ionizing radiation / Radiație capabilă să ducă la ionizarea mediului. R.i. poate fi de origine naturală (solară și cosmică) sau poate fi rezultatul activității umane (explozii sau accidente nucleare). R.i. produce alterări în structura moleculară, declanșează dezvoltarea țesutului canceros și cauzează mutații genetice.

radiație ultravioletă / ultraviolet radiation / Radiații cu lungimi de undă sub $0,4 \mu$. Acestea au o influență benefică asupra organismelor, contribuind la formarea vitaminei D.

radier de baraj / flood bed / Element de construcție hidrotehnică, în formă de placă de beton armat, servind ca fundație pentru baraj.

radioactivitate artificială / artificial radioactivity / Radioactivitatea condiționată de activitatea antropogenă, legată de formarea și utilizarea izotopilor radioactivi (la centralele nucleare). În cazul depășirii dozelor limită, aceasta cauzează efecte mutagene, cancerigene.

radioactivitatea atmosferei / radioactivity of the atmosphere / Ansamblul radiațiilor α , β și γ provenite de la Soare, din Cosmos și de la particulele radioactive suspendate în atmosferă.

radioactivitate naturală / natural radioactivity / Radioactivitatea de fond, proprie mediilor naturale, obiectelor abiotice și biotice, de a produce o radiație caracteristică, condiționată de conținutul de izotopi radioactivi (cesiu, iod). De regulă nu provoacă fenomene ecologice negative grave. Organismele vii se adaptează la radioactivitatea naturală.

radiobiologie / radiobiology / Știința care se ocupă cu cercetarea acțiunii radiațiilor ionizante asupra organismelor vii.

radiometru / radiometre / Aparat pentru măsurarea radiației electromagnetice, a activității substanțelor radioactive, a concentrației de radionuclizi în diferite medii, cât și a nivelurilor de poluare radioactivă a suprafețelor.

rambleu / backfill / 1. Material solid care servește la umplerea golurilor rămase într-o mină, în urma exploatării. 2. Lucrare de terasament executată în scopul ridicării unui teren la nivelul necesar construcției unei căi ferate, unei șosele, unui dig etc.

raport de inspecție / inspection report / Document elaborat de către inspector sau echipa de inspectori în urma unei inspecții în teren, în care sunt consemnate toate informațiile relevante obținute ca urmare a controlului, inclusiv măsurile ce se impun a fi luate, în cazul constatării unor neconformări.

raport de mediu / environment protection programs report / Parte a documentației anumitor planuri sau programe, care identifică,

descrie și evaluează efectele posibile asupra mediului ale aplicării acestora și alternativele sale raționale, luând în considerație obiectivele și aria geografică aferentă.

raportul vitezei maxime / tip velocity ratio / Raportul dintre viteza periferică a vârfului palei și viteza vântului neperturbat. Acest raport servește la completarea caracteristicilor diferitelor tipuri de turbine eoliene.

ravinare / ravining / Acțiunea de eroziune de versant care conduce la formarea ravenelor.

ravenă / ravine / Formă de relief cu aspect de șanț săpat pe versanți înclinați din roci friabile de către eroziunea torențială.

rază de influență / influence radius / Distanța pe direcția de curgere a curentului subteran către puț, măsurată pe orizontală, de la axa puțului până la punctul unde încetează efectul drenării.

răcire industrială / industrial cooling / Reprezintă procesul prin care un agent este controlat și menținut la un nivel termic mai mic decât mediul înconjurător; scopul este de a crea un alt mediu pentru a face posibilă crearea sau funcționarea unui sistem industrial. Răcirea industrială se poate obține pe 3 căi: prin compresia mecanică a aburilor, prin absorbție și prin jet.

râu / river / Apă curgătoare (permanentă) formată din unirea mai multor pâraie și care se varsă într-un fluviu, în alt râu, într-un lac etc.

râu captat / capture river / Râu sau porțiune de râu, care în urma unui proces de captare a trecut de la un bazin hidrografic la altul.

râu captator / captor stream / Râu care își mărește bazinul prin captarea unor artere hidrografice aparținând altor bazine.

reactor cu fisiune / fission reactor / Reactor nuclear în care U-235, Pt-239 sunt dezagregați, eliberându-se energie.

reactor nuclear / nuclear reactor / Dispozitiv în care este menținută și dirijată o reacție în lanț autoîntreținută, de fisiune nucleară.

reacție nucleară / nuclear reaction / Interacțiune produsă la ciocnirea a două sau mai multor nuclee atomice sau constituenți ai acestora în urma căreia se modifică energia și impulsul, precum și natura, eventual și numărul particulelor care au interacționat.

reaerare / re-aeration / Procedul prin care aerul este reintrodus, pentru a crește concentrația în oxigen dizolvat, după consumul oxigenului prin tratare chimică sau biologică.

reciclare / recycling / Utilizarea materialelor obținute din recuperarea și re folosirea deșeurilor.

R. poate fi de două feluri:

1. *R. directă* în care materialul nu trece de controlul de calitate și este reciclat intern de producător.
2. *R. indirectă* care implică colectarea materialului folosit, sortarea, curățarea și re procesarea acestuia.

recuperarea materiilor / recovery of materials / Operațiunea prin care o parte din materii (deșeuri) sau din energie, care se degradează sau se pierde în urma unui proces tehnologic, poate fi recuperată și transformată în alte bunuri. Pentru produsele rezultate se aplică reduceri de preț.

redevența / due / Plata către stat, raportată la valoarea producției miniere, obținută de titular, reprezentând compensarea scăderii rezervelor de resurse minerale.

regim hidrobiologic / hydrobiological regime / Totalitatea proceselor biologice care se produc într-un emisar. Regimul hidrobiologic depinde atât de regimul hidrologic, cât și de regimul hidrochimic, de diversitatea speciilor, de viteza fluxului de energie și de circuitul substanțelor din ecosistemele acvatice. De regimul hidrobiologic depind: bioreproducerea în emisar și calitatea apei.

regim hidrochimic / hydrochemical regime / Totalitatea caracteristicilor chimice ale mediului acvatic (concentrația și dinamica substanțelor în suspensie și a celor solubile, conținutul de săruri, duritate). Acesta influențează creșterea, dezvoltarea, înmulțirea hidrobionților, structura lor și reproducerea în ecosistemele acvatice etc.

regim hidrologic / hydrological regime / Modificările stării emisarului în timp, condiționate în special de particularități de climă ale bazinului hidrografic. R.h. se manifestă sub formă de oscilații multianuale, sezoniere și zilnice ale nivelului apei, temperaturii etc.

regionare geomorfologică / geomorphological regionalisation / Subdivizarea geomorfologică a unui teritoriu în funcție de particularitățile sale ge structurale, morfo structurale și morfosculpturale.

regiune endoreică / endoreic region / Regiune drenată de unele râuri ce nu au legătură cu rețeaua hidrografică tributară oceanelor și mărilor.

regiune exoreică / exoreic region / Regiune drenată de râuri ce au cursul până la mări și oceane.

regiune neritică / neritic zone / Regiune corespunzătoare platformei continentale, cu adâncimi până la 200 m, fiind o continuare submersă a câmpiilor litorale.

regularizarea albiei / stream regulation / Corectarea naturală sau artificială a talvegului și/sau malurilor albiei unui râu.

regularizarea cursului de apă / watercourse regulation / Îmbunătățirea condițiilor de scurgere a debitelor, în special la viituri și ape mari, prin executarea unor lucrări hidrotehnice (recalibrarea albiei, îndiguirea cursului etc.).

relația dintre progresul economic și consumul de resurse naturale / relationship between economic growth and consumption of natural resources / În anii '80, în țări precum SUA, Canada, Europa de Vest, Japonia, economia era în progres, dar cererea de resurse primare rămânea aceeași sau scădea. Astfel, cantitatea de resurse naturale utilizate nu este un indicator esențial pentru dezvoltarea economică. Două dintre motivele principale care determină acest fenomen sunt substituția unora dintre metale cu altele, creșterea eficienței în procesul de consum al materiei prime prin îmbunătățirea designului și a producției.

relief antropic / anthropic relief / Relief creat prin activitatea omului de apărare, exploatare etc. Microforme: halde (din activitățile miniere), diguri, ramblee, deblee etc.

relief lacustru / lacustrine relief / Relief creat prin acțiunea de abraziune și acumulare a apei lacurilor.

remuu / backwater / Ridicarea nivelului unui râu, din aval spre amonte, cauzată de: un zăpor (în aval), de îngustarea albiei, de un obstacol (alunecare de versant, un baraj, pătrunderea apei râului etc.).

renovare/reînnoire / refurbishment / Operație prin care se intenționează a se înlocui tehnologiile învechite (obsolete technologies), cu altele noi și mai performante care au ca scop îmbunătățirea calității, reducerea consumului de materie și de energie, creșterea producției, o performanță mai bună a produselor etc.

restructurare / restructuring / Proces amplu, de lungă durată, de reorganizare, reorientare și restabilire parțială sau completă a structurilor economice existente pe baza criteriilor de eficiență și profitabilitate.

resurse de energie refolosibile / energy reusable resources / Din motive tehnice și de eficiență economică, numai o parte din resursele de energie secundare rezultate dintr-un proces tehnologic poate fi utilizată din nou. Această parte/proporție care poate fi reutilizată eficient din punct de vedere economic reprezintă resursele de energie refolosibile.

resurse de apă / water resources / Apele de suprafață alcătuite din cursurile de apă cu deltele lor, lacuri, bălți, ape maritime teritoriale și marea teritorială, zăpezi perene, ghețari și ape subterane alcătuiesc resursele de apă.

resurse epuizabile / non-renewable resources / Resurse naturale a căror cantitate s-a redus, sub influența activității antropice, până la un nivel la care exploatarea lor, economic, este nerațională.

resursă minerală / mineral resource / Substanța naturală din scoarța terestră, formată în urma proceselor tehnologice, utilizabilă, ca atare sau prin prelucrare, în activitatea economico-socială; combustibilii fosili și resursele minerale intră în această categorie.

resurse naturale / natural resources / Resursele naturale sunt bunuri și forțe ale naturii utilizate de către om în diverse scopuri

(economic, agricol etc.) Conform unei alte definiții, resursele naturale cuprind totalitatea depozitelor de minereuri, terenurile cultivabile, pădurile și celelalte resurse ale țării. Resurse neregenerabile (minerale și combustibili fosili), regenerabile (apa, atmosfera, solul, flora, fauna sălbatică) și permanente (energia solară eoliană, geotermică, heletică) existente într-o regiune.

rețea de canalizare / sewerage system / Rețea de canale și lucrări auxiliare care asigură transportul apelor reziduale și/sau al apelor de scurgere către o instalație de tratare sau o masă de apă receptoare.

rețea de canalizare mixtă / combined sewerage system / Sistemul în care apele reziduale și apele de suprafață care trebuie evacuate sunt colectate în același sistem de canalizare.

rețea separată de canalizare / separated sewerage system / Rețeaua în care transportul apei reziduale și cel al apei de scurgere se face în sisteme de canalizare separate.

rețea hidrografică / stream system / Totalitatea formelor de scurgere lineară a apei circumscrise într-un bazin hidrografic.

rețea națională / national grid / Rețeaua la nivelul național de înaltă tensiune, conectată la centralele electrice proprii. Rețeaua permite transferul de energie la distanțe mari cu răspuns rapid la variațiile de sarcină. Rețelele naționale pot fi realizate și pentru alimentarea cu apă, gaze naturale, carburanți etc.

revărsare / inundation flood / leșirea apelor unui râu din albia minoră și răspândirea lor pe suprafața luncii.

rezervație a biosferei / biosferic reserve / Orice mediu terestru sau de coastă care a fost recunoscut pe plan internațional ca zonă de conservare, de studiu și de dezvoltare durabilă. Rezervațiile biosferei formează rețeaua internațională de zone protejate.

rezervație naturală / natural reserve / Teritoriu ocrotit prin lege, pe care nu se pot face transformări, deoarece în cuprinsul lui se găsesc plante, animale, minereuri sau formațiuni geologice rare, care prezintă importanță din punct de vedere științific.

rezervă / reserve / Partea de zăcământ, determinată cantitativ și calitativ prin lucrări de explorare și exploatare, având stabilite condițiile tehnice și economice de valorificare.

reziduu / waste / 1. Rest rămas în urma unui proces chimic sau fizic efectuat asupra unui material brut. 2. Materie care se depune pe pereții sau pe fundul recipientelor în care se păstrează substanțele lichide.

reziduuri periculoase / hazardous waste / Reziduuri, care, prin natura lor toxică, infecțioasă, radioactivă, inflamabilă, constituie un pericol real sau potențial pentru sănătatea sau pentru organismele vii. Ele reprezintă un pericol pentru mediul ambiant, de aceea trebuie supuse controlului.

reziduri radioactive / radioactive waste / Orice materie care conține radionuclizi, a căror concentrare sau nivel de activitate este superior celui admisibil, stabilit prin reglementări.

risbermă / rear apron / Element de construcție în aval de baraje, care împiedică eroziunea albiei de către apa care iese din disipatorul de energie, servind și pentru disiparea energiei remanente.

risc / risk / Probabilitatea ca un anumit efect negativ să se producă într-o anumită perioadă de timp și/sau în anumite circumstanțe.

risc ecologic potențial / potential ecologic risk / Probabilitatea producerii unor efecte negative asupra mediului, care pot fi prevenite pe baza unui studiu de evaluare.

rizosfera / rizosphere / Strat de pământ de cca 2 m grosime, în care se găsesc rădăcinile plantelor, de unde sunt absorbite apa și sărurile minerale.

rumeguș / sawdust / Deșeuri de lemn în formă de așchii, mărunte, asemănătoare cu tăratele, rezultate din tăierea lemnului cu ferăstrăul.

S

salinitate / salinity / Conținutul de săruri al unei ape sau al unui sol.

salinometru / salinometer / Instrument pentru determinarea gradului de salinitate.

sanctiune / sanction / Pedepsă prevăzută de lege pentru cei care încalcă dispozițiile ei.

sapropel / sapropel / Mâl, bogat în substanțe organice în curs de descompunere, aflat pe fundul unor bazine marine neaerisite.

saturație în raport cu apă / saturation with respect to water / Stare în care vaporii de apă din aer sunt în echilibru cu o suprafață plană de apă.

sărătură / salt-falt / Suprafață de teren, de dimensiuni reduse, caracterizată printr-o concentrație mare de săruri care se pun în evidență mai ales în perioadele de secetă.

scară absolută de temperatură (Kelvin) / absolute thermometric scale / Scară de temperatură la care punctul de topire a gheții este notat 273,2⁰.

scară Beaufort / Beaufort scale / Scara tăriei vântului, care exprimă forța vântului, utilizând numere între 0 și 12, fiecare număr reprezentând un grad Beaufort.

scară Fahrenheit / Fahrenheit scale / Scară de temperatură la care punctul de topire a gheții este notat cu 32⁰, iar cel de fierbere a apei cu 212⁰.

scară morfocronologică / morphochronologic scale / Divizarea evoluției reliefului scoarței terestre pe unități mai mici de timp, de la începuturile sale și până azi (epocă, etapă, fază, subfază etc.).

scară pirheliometrică / pyrheliometric scale / Scară a intensității radiațiilor, măsurate cu ajutorul unui pirheliometru standard.

scară seismică / scale of earthquake intensities / Clasificare a cutremurelor de pământ după grade de intensitate. Se utilizează două scări: S. Richter, grade: 0-9 și S. Mercali, 0-12 grade.

schimb caloric în sol / heat exchange in the soil / Proces fizic prin care se transmite căldura din stratul superficial de sol spre profunzimea lui. Cantitatea de căldură transmisă spre profunzimea solului este proporțională cu coeficientul de conductibilitate calorică a solului și cu mărimea gradientului vertical de temperatură în sol.

schimbări climatice / climatic changes / Variații importante ale caracteristicilor climei pe termen lung și scurt. Schimbările climatice pe termen scurt se datorează variațiilor radiațiilor solare, schimbărilor naturale în circulația atmosferică și modificării compoziției chimice a atmosferei (poluare, distrugerea stratului de ozon etc.). Schimbările pe termen lung sunt cauzate de mișcarea de rotație și de cea de revoluție a Pământului și de factori geologici care modifică scoarța terestră.

scoaterea din exploatare / decommissioning / Închiderea și demontarea centralei nucleare. S.d. e. se face în trei etape:

1. închiderea-radiația scade în mod natural;
2. îngroparea-acoperirea cu beton armat, cu adaos de oțel inoxidabil, plumb, nisip și căpușeală de argilă;
3. demontarea completă.

scurgerea apei / leakage water / Cantitatea de apă scursă la suprafața unui bazin de recepție într-o anumită perioadă de timp.

scurgere în regim linear / rolling regime run-off / Caz particular de scurgere vâscoasă de-a lungul unei canalizări în care pânzele gazoase se scurg paralel, fără turbulență.

scurgerea în regim tranzitoriu / transitory regime run-off / Deplasarea unui gaz în stare vâscoasă de-a lungul unei canalizări în condiții intermediare între scurgerea laminară și scurgere în regim molecular.

scurgerea specifică a apei / specific leakage water / Cantitatea de apă scursă printr-o secțiune a unui râu, în medie de pe 1 km² din bazinul de recepție aferent, în timp de o secundă.

scurgere turbulentă / turbulent run-off / Caz particular de scurgere a unui gaz în stare vâscoasă de-a lungul unei canalizări unde filetele gazoase nu mai sunt paralele și unde se creează vârtejuri.

secetă / drought / Perioadă îndelungată în cursul anului (vară-toamnă) când precipitațiile sunt mult mai reduse sau lipsesc zile sau chiar luni în șir, în condiții de temperatură ridicate.

secțiune longitudinală / longitudinal section / Secțiunea verticală în lungul unui curs de apă, pe care se figurează: cotele talvegului, linia suprafeței apei, linia muchiei malului stâng, linia muchiei malului drept, linia nivelului apei etc.

securitate nucleară / nuclear safety / Ansamblul unei funcționări sigure, prevenirea accidentelor sau reducerea consecințelor acestora, având ca scop protecția personalului, a instalațiilor, a populației și a mediului împotriva oricărui pericol de radiații anormale.

seisme antropogene / man-made earthquakes / Seisme produse de om în scopuri de prospecțiune geofizică-geologică.

seisă / seiche / Oscilație (cu durată variabilă: de la minute la câteva ore) a suprafeței unui lac sau a unei alte suprafețe de apă, cauzată de mici seisme, de vânturi și mai ales de schimbarea presiunii atmosferice.

separator de grăsimi / fat collector / Instalație destinată separării substanțelor grase organice, ca o primă etapă de epurare, în cadrul unei stații de epurare a apelor uzate.

sial / sial / Strat superior al scoarței terestre aflat sub masele continentale.

sima / sima / Strat inferior al scoarței terestre aflat atât sub masele continentale, cât și sub oceane.

sinecologie / synecology / Studiul structurii, dezvoltării, funcționării și distribuției comunităților de plante.

sinergie / synergism / Interacțiunea factorilor, la care efectul este mai mare decât suma influențelor acțiunii diferiților factori.

sistem de management de mediu / environmental management system / Ansamblul responsabilităților, acțiunilor și mijloacelor necesare punerii în practică a politicii de mediu.

sistem informațional de mediu / environmental information system / Colectarea, stocarea și transmiterea computerizată a datelor de mediu.

sol / soil / Partea superioară, afânată, a litosferei, care se află într-o continuă evoluție sub influența factorilor pedogenetici.

sol aluvionar / alluvial soil / Tip de sol cu o structură foarte variată ce apare pe luncile inundabile. Soluri foarte productive, bogate în nutrienți.

sol azonal / azone soil / Soluri de evoluție incipientă, fără orizonturi distincte, formate pe depozite recente, răspândite pe mici areale.

sol calcimorfic / calcimorphic soil / Tip de sol aflat deasupra unui strat bogat în calciu.

sol contaminat / contaminated soil / Sol amestecat cu substanțe biologice, chimice sau radioactive, care trebuie să fie tratat pentru a fi manipulat și utilizat în condiții normale.

sol hidromorfic / hydromorphical soil / Tip de sol ale cărui procese pedologice sunt dominate de prezența unei cantități abundente de apă.

solstițiu / solstice / Fiecare dintre cele două momente ale anului când soarele se află la cea mai mare înălțime față de ecuator; datele calendaristice corespunzătoare acestor momente (21 iunie și 22 decembrie), marcând ziua cea mai lungă sau cea mai scurtă din an.

smog / smog / Ceață albăstruie, toxică, rezultată în urma reacțiilor chimice dintre razele solare catalizatoare, ozon și hidrocarburile nesaturate din atmosferă, în condiții de căldură excesivă și umiditate staționară provenite în urma arderii petrolului și a altor combustibili organici. Smogul provoacă la om și la animale iritația mucoaselor, leziuni și arsuri ale frunzelor plantelor și stagnare în formarea clorofilei. Sunt două tipuri de smog: londonez sau reducător și californian sau oxidant.

solifluxiune / solifluxion / Deplasare lentă a părții superficiale a solului înmuiat, dezghețat, pe un strat înghețat, în condițiile unei pante cu înclinare redusă.

spălare în contra curent / backwashing / Operația de spălare a unui filtru cu apă prin inversiunea sensului curentului. Aceasta este completată adesea printr-o spălare cu aer.

spălare prin ploaie / wash-out / Eliminarea anumitor gaze și câteodată a particulelor conținute în atmosferă ca urmare a dizolvării lor sau a capturării prin picăturile de ploaie în momentul căderii.

spălarea nămolului / washing sludge / Procedeu destinat reducerii alcalinității nămolului, în special prin eliminarea compușilor amoniacali.

spălarea solului / washing soil / Mișcarea ploi sau a zăpezii topite peste suprafața solului într-o pânză subțire.

specii endemice / accidental species / Specie ce reprezintă mai puțin de 25% dintr-un arboret.

specii endemice / endemic species / 1. Orice specie specifică unei zone 2. Orice specie de boli dintr-o anumită zonă.

specii pe cale de dispariție / endangered species / Orice specie de plantă sau animal ce nu mai este în stare să se reproducă ca număr pentru a-și asigura supraviețuirea.

stabilitate / stability / Caracteristica apelor reziduale sau a nămolurilor, înainte sau după epurare de a rezista la procesul de putrefacție.

stabilizare / stabilisation / 1. Amestecul unui deșeu cu un element inert (argilă, zgură) care permite evitarea percolației elementelor toxice. 2. Procedeu biologic sau chimic după care substanțele organice ușor degradabile sunt oxidate în materiale minerale sau lent degradabile.

stabilizare prin contact / contact stabilisation / Variantă a procedeeului cu nămol activ prin care o cantitate de nămol activ aerat intră în contact cam 15-30 de minute cu apa uzată. După contact,

nămolul este decantat, apoi reciclat într-un bazin de aerare timp de 6-8 ore.

starea vremii / weather situation / Totalitatea elementelor și fenomenelor meteorologice deasupra unei regiuni la un moment dat sau într-un interval de timp.

strat / layer / Formă sub care se prezintă unele roci sedimentare și metamorfice, cu o constituție omogenă, cu întindere mare și o grosime relativ constantă.

strat activ al solului / active layer / Strat al solului a cărui stare termică este condiționată de procesele radiative și de schimbul de căldură cu atmosfera.

stație compactă / package plant / Stație de tratare a apelor și a apelor uzate, prefabricată și compactă, destinată tratării debitelor mici.

stocarea controlată a deșeurilor / secured landfill / Îngroparea și depozitarea gunoii în straturi între care se așază fragmente de construcții, bucăți din sol pentru a minimaliza generarea de căldură din descompunerea și acumularea de gaze toxice, ca metanul și hidrogenul sulfurat. Locurile pentru depozitarea deșeurilor trebuie alese cu grijă, astfel încât stratul geologic să nu permită transferul rezidual prin mișcarea apei freatice în zone mai îndepărtate.

strategie națională de conservare / national conservation strategy / Orice politică de conservare specifică problemelor naționale și regionale. Strategia are trei direcții principale:

- păstrarea capacității de autoînnoire;
- conservarea factorilor de mediu (apa, solul și aerul);
- menținerea diversității genetice.

stratificare a apei / water stratification / Prezența sau formarea, într-o masă de apă, a unor strate distincte care se caracterizează printr-o anumită temperatură, salinitate etc.

stres / stress / Desemnează forța care, exercitată pe un corp, induce o anumită tensiune. În anul 1936, medicul canadian Hans Selye popularizează acest termen pe plan medical.

stronțiu-90 / strontium-90 / Izotop folosit în centralele nucleare ca produs de fisiune. Se poate acumula în lanțurile trofice: atmosferă→precipitații→sol→iarbă→vacii→lapte→țesut osos uman. S-90 poate cauza leucemia. Principala sursă de S-90 o constituie testările dispozitivelor nucleare în atmosferă.

studiu de evaluare a impactului asupra mediului / evaluation study of the impact upon the environment / Lucrare elaborată de persoane fizice sau juridice atestate conform legii, prin care se identifică cauzele și efectele negative asupra mediului ale unor proiecte cu impact semnificativ în cadrul procesului de evaluare a impactului asupra mediului.

studiu de evaluare a riscului / risk evaluation study / Lucrare elaborată de persoane fizice sau juridice atestate conform legii, prin care se realizează analiza probabilității și gravității principalelor componente ale impactului asupra mediului și se stabilește necesitatea măsurilor de prevenire, intervenție și/sau remediere. Studiul de evaluare a riscului face parte din evaluarea impactului asupra mediului.

substanță / substance / Orice element chimic și orice compus al acestuia, cu excepția substanțelor radioactive și a organismelor modificate genetic, în înțelesul legislației aflate în vigoare.

substanțe periculoase / noxious substances / Orice substanță sau preparat clasificat ca periculos de legislația specifică în domeniul substanțelor și preparatelor chimice.

substanțe și preparate periculoase pentru mediu / substances and preparations noxious for the environment / Substanțele și preparatele care, folosite în mediu, ar putea prezenta sau prezintă un risc imediat ori întârziat pentru unul sau mai multe componente ale mediului.

substanțe și preparate toxice pentru reproducere / substances and preparations noxious for reproduction / Substanțele și preparatele care prin inhalare, ingestie sau penetrare cutanată pot produce ori pot crește frecvența efectelor nocive neereditare asupra produsului

de concepție sau care pot dăuna funcțiilor ori capacităților reproductive masculine sau feminine.

suprafața activă a bazinului hidrografic / active surface of hydrographic basin / Suprafața terestră la nivelul căreia au loc cele mai intense schimburi de energie și materie cu aerul de deasupra.

suprasaturație / supersaturation / 1. Starea atmosferei în care aerul conține vapori de apă în cantități mai mari decât în starea de saturație. 2. Stare instabilă a unei soluții care conține o cantitate mai mare de substanță dizolvată decât cea corespunzătoare saturației.

sursă / source / Punct sau suprafață de unde se efectuează o evacuare.

sursă de apă / water source / Formă de ocurență a apei în natură în cantitate suficientă și de calitate corespunzătoare, care poate servi pentru consumul de apă al orașelor, al industriei, al agriculturii etc.

sursă de poluare / pollution source / Proces tehnologic sau natural care emite noxe dăunătoare sănătății omului. S.p. pot fi chimice, fonice, radioactive, termice.

surse de radiații ionizante / ionisable radiation sources / Orice entitate fizică naturală, utilizată ca element al unei activități care poate genera expuneri la radiații, prin emitere de radiații ionizante sau eliberare de substanțe radioactive.

sursă difuză de poluare / non-point pollutant source / Sursă de poluare a apelor de suprafață sau subterane, care nu provine dintr-un singur punct.

sursă intermitentă / bourne / Sursă care curge intermitent sau sezonier.

surse artificiale de energie / artificial sources of energy / Sursele artificiale de energie sunt obținute de către om prin anumite procese tehnologice din alte surse de energie decât cele naturale, de ex. hidrogenul obținut din hidroliză.

surse mobile de poluare / mobile pollutant sources / Mijloace de transport rutiere, feroviare, navale și aeriene, echipamente mobile nerutiere echipate cu motoare cu ardere internă.

surse staționare / stationary sources / Construcții, utilaje, instalații, inclusiv de ventilație, alte lucrări fixe care produc sau prin intermediul cărora se evacuează substanțe poluante în atmosferă.

suspensie coloidală / colloidal suspension / Suspensie care conține particule încărcate electric care nu decantează, dar pot fi eliminate prin coagulare.

Ș

șanț / trench / Formă antropică negativă, lungă, îngustă, puțin adâncă (cu lățimi și adâncimi care rar depășesc 2-3 m).

șanț litoral / sillon pre-litoral / Formă negativă submersă, paralelă cu țărmul și în imediata apropiere a acestuia.

șanț abisal / abisal ditch / Depresiune alungită pe câmpiile abisale.

șanț de exploatare / exploration grove / Șanț executat pentru explorarea naturii terenului și adâncimii pânzei freatice în zona (în jurul) unui obiectiv, spre a-l feri de inundații, sau în cazul accesului interzis.

șanț de gardă / guard ditch / Șanț de jur-împrejurul sau numai pe anumite părți ale unui obiectiv, spre a-l feri de inundații, sau în cazul accesului interzis.

șanț de scurgere / groove with leakage / Șanț de orice dimensiune (lungime, lățime, adâncime) executat în scopul scurgerii apei din jurul unui obiectiv, în caz de exces de umiditate, inundații etc.

șenal / channel / 1. Canal natural sau săpat pe fundul apelor, puțin adâncit, pentru a favoriza trecerea navelor printr-o strâmtoare sau pătrunderea lor în porturi. 2. Partea cea mai adâncă, navigabilă a unui curs de apă.

șir de observații / series of observation / Serie multianuală, cronologică, a unui element (meteorologic, hidrologic etc.) oarecare, cu ajutorul căreia se calculează mediile, frecvențele etc. pe diferite perioade de timp sau pe intervale clasice.

șiroi / stream / Șuviță de apă ce curge sinuos pe o pantă, fără a avea maluri sau un făgaș definit, putându-se desface în firicele mai mici sau reunindu-se, în funcție de structura terenului.

șiroire / rain-wash / Proces de scurgere liniară a apelor sub forma unor șuvițe, care exercită o eroziune caracteristică.

șlam / sludge / Depuneri solide de deșeuri care provin de la diferite categorii de ape, fie umede, fie amestecate cu un element umed, ca urmare a proceselor naturale sau artificiale.

șuvoi / stream / Curent mare de apă care se scurge vijelios pe versanți, rezultat pe timpul averselor de ploaie sau la topirea bruscă a zăpezii.

știința mediului / environmental science / Știință relativ nouă care studiază interacțiunea dintre om și mediul înconjurător. Această știință include arii extinse din domeniul geografiei, ecologiei, geologiei, economiei, politicii și sociologiei.

T

taluz / talus / Suprafață înclinată care mărginește lateral un rambleu sau un dembleu.

talveg hidrografic / hydrographical thalweg / Linia care unește punctele cu altitudinea cea mai coborâtă din lungul albiei minore a unui râu. Aceasta corespunde, de regulă, cu linia vitezelor cele mai mari din secțiunea râului, iar la suprafața apei, cu creasta râului.

talveg de joasă presiune / trough of low pressure / Culoar alungit, de joasă presiune, cu izobarele deschise (în formă de V sau U), situat între două suprafețe de presiune a aerului mai mare.

tasare / settling / Proces de lăsare ușoară a unor terenuri poroase, ușor afânate, precum loess-ul, aluviunile nisipoase etc.

tehnici de datare / dating techniques / Metode prin care un fenomen natural sau o serie de evenimente pot fi datate cu un grad de precizie acceptabil. Tehnicile de datare se împart în:

- tehnici de datare absolută: datare cu carbon radioactiv, datare cu potasiu argon și dendrocronologia;
- tehnici de datare relativă: analiza polenului, analiza sedimentelor din straturi.

tehnologie disipativă / dissipative technology / este tehnologia care conduce la o eficiență scăzută și la un consum mare, și, implicit, la poluarea mediului înconjurător.

tehnologie non-disipativă / non-dissipative technology / Opusul sensului de tehnologie disipativă, caracterizată printr-o eficiență sporită, consum specific mic și un nivel de poluare scăzut.

teledetecție / remote sensing / Colectarea și analizarea datelor științifice despre fenomene aeriene, acvatice sau din subsol, prin mijloace specifice. Informația poate fi adunată folosind fotografierea aeriană, radarul sau dispozitivele electronice de scanare. Tehnicile de teledetecție furnizează date referitoare la mișcarea maselor de aer, existența unor depozite minerale etc.

telmatologie / telmatologie / Știința care se ocupă cu studiul formării, caracteristicile și proprietățile mlaștinilor.

temperatura aerului / air temperature / Element meteorologic care caracterizează starea fizică a aerului. Ea se măsoară cu instrumente (termometre și termografe) care sunt așezate în contact direct cu aerul, dar ferite de radiația solară directă, pentru a nu influența valorile înregistrate. Temperatura aerului variază în timp. Există:

- variații diurne;
- variații sezoniere;
- variații neperiodice.

temperatura la suprafața solului / surface temperature / Temperatura înregistrată de un termometru așezat orizontal pe sol, al cărui rezervor este îngropat pe jumătate în sol.

temperatura activă / active temperature / Temperatura aerului mai mare decât minimul biologic stabilit pentru o anumită fază de vegetație sau pentru întreaga perioadă de vegetație.

temperatura acumulată / accumulate temperature / Suma temperaturilor (medii zilnice sau la o anumită oră) înregistrate în cursul unei perioade determinate.

temperatura constantă / constant temperature / Valoarea în grade Celsius a temperaturii care reprezintă pragul la care au loc anumite procese biologice specifice. Depășirea, pozitivă sau negativă, a t.c. produce stoparea procesului respectiv, care se reia la revenirea t.c.

terasare / terracing / Acțiunea de formare a unor depozite (halde), ramblee etc., asemănătoare teraselor. Aceasta poate fi naturală sau antropică.

terasa râului / river terrace / Platformă aluvionară netedă și ușor înclinată, localizată pe laturile unei văi a râului.

terasa antropică / field terrace / Agroterasele amenajate și terasele rezultate din sterilul scos din exploatarea miniere din depozitarea șlamului.

teren degradat / degraded soil / Teren afectat de procesele de eroziune, alunecare, spălare etc., care îl fac inutilizabil din punct de vedere economic.

teren ecologic omogen / ecologic homogeneous soil / Teren care prezintă o bună omogenitate a tuturor condițiilor factorilor de mediu natural.

teren pentru depozitarea deșeurilor / landfill / Depozitarea deșeurilor în straturi între care se așază moloz de la construcții, bucăți de sol, în scopul minimalizării generării de căldură spontană prin descompunerea deșeurilor organice.

termobarometru / thermobarometer / Instrument pentru măsurarea presiunii atmosferice după variațiile de altitudine și temperatură ale aerului.

termoclin / temocline / Strat constant de apă din lacuri și oceane care prezintă o scădere rapidă a temperaturii și care separă stratul superior mai cald (epilimnion) de stratul inferior mai rece (hipolimnion).

termosferă / thermosphere / Strat de atmosferă care se întinde până la 500 de metri deasupra scoarței terestre.

textura solului / soil texture / Dimensiunea și proporțiile comparative ale particulelor constitutive din sol.

timp de golire în caz de avarie / emergency draw-off period / Timpul necesar pentru golirea unei acumulări, utilizând turbinele și toate celelalte instalații și mijloace disponibile.

timp de propagare / propagation period / Intervalul de timp în care, pe același curs de apă, într-o secțiune din aval, ajunge efectul unui eveniment dintr-o secțiune din amonte.

timp de umplere al unei acumulări / filling period of a reservoir / Timpul necesar pentru umplerea lacului de acumulare de la nivelul cel mai scăzut până la nivelul maxim admisibil, considerând un debit afluent egal cu debitul mediu și centrala hidroelectrică oprită.

tip biologic / biological type / Fizionomia pe care o ia un organism și care rezultă din toate procesele biologice datorate comportamentului său și acțiunii factorilor de mediu.

tip de radiație / radiation type / Repartiție verticală a temperaturii în stratul de aer din vecinătatea solului și în sol, astfel că temperatura cea mai coborâtă este la suprafața solului de la care ea crește atât pe înălțime, cât și în adâncime. Acest tip este caracteristic timpului nopții, din cauza răcirii solului prin radiație.

tip de timp / weather type / Ansamblul de condiții meteorologice specifice, care pot fi asociate unui tip de circulație determinat.

tip genetic de relief / genetic type of landforms / Ansamblul de forme de relief rezultat din acțiunea unor procese geomorfologice asemănătoare, care prezintă trăsături caracteristice comune (eolian, fluvial etc.).

titularul proiectului / project holder / Solicitantul autorizării pentru un anumit proiect sau autoritatea publică ce inițiază un proiect; titularul de proiect poate fi atât o persoană fizică, cât și una juridică.

titularul activității / person responsible for the activity / Persoana fizică sau juridică răspunzătoare legal pentru desfășurarea unei activități, prin drepturi de proprietate, concesiune sau altă formă de împuternicire legală asupra dreptului de folosință a amplasamentului și/sau instalațiilor supuse procedurii de autorizare.

toleranță / tolerance / Abilitatea organismelor de a supraviețui în condițiile schimbării factorilor de mediu.

torent / torrent / 1. Curs de apă vijelios, temporar, care se formează pe suprafețele înclinate ale terenurilor în urma unor ploi mari sau a topirii zăpezilor. 2. Formă de relief care ia naștere în urma acțiunii apelor torențiale. Acesta are aspectul unui bazin hidrografic în miniatură, caracterizându-se printr-un bazin de recepție, un canal de scurgere și un con de dejecție.

torent noroios / mud stream / Scurgere torențială cu aspect de pastă fluidă, având un conținut foarte ridicat de material solid fin.

torențialitate / torrentiality / Regimul neregulat de scurgere a torenților și a cursurilor montane vijelioase, cu talveg stâncos și cu bolovani în albie.

transfer de căldură / heat transmission / Transferul direct de căldură de la un mediu la altul. Cea mai mare parte a căldurii de la suprafața Pământului se pierde în atmosferă datorită faptului că aerul este un slab conducător.

transgresiune / transgression / Înaintarea apelor marine asupra uscatului, datorită unor mișcări eustatice pozitive sau datorită unor mișcări epirogenetice negative.

translocare / translocation / Mișcarea substanțelor în soluție printr-un profil de sol. Argila, nutrienții plantelor, compușii fierului dizolvați – pot fi translocate între diferitele straturi ale solului.

transparența aerului / atmospheric transparency / Proprietatea atmosferei de a lăsa să treacă radiația de diferite lungimi de undă. Se exprimă prin raportul dintre intensitatea radiației incidente la suprafața solului și cea incidentă la limita ei superioară.

transparența apei / water transparency / Calitatea unei ape de a lăsa să treacă prin ea energia luminoasă.

transport fluvial / river transport / Transportul materialului mineral pe parcursul unui râu. Fluxul de apă poate transporta materialul în trei modalități:

- încărcătură dizolvată, conținând materiale în soluție;
- încărcătură în suspensie, conținând materiale ușoare: nisip, argilă etc.;
- aluviune, conținând bucăți mari de rocă, grohotiș etc.
- suspensia.

tratarea apelor uzate / waste water treatment / Tratarea conform căreia apele uzate sau reziduale corespund normelor de calitate privind protecția mediului. Se folosesc procedee mecanice, biologice sau chimice. Prin tratare fizică sau mecanică se efectuează

separarea efluenților decantați, precum și a șlamurilor (sedimentare, flotație). Tratarea biologică (aerobă sau anaerobă) utilizează micro-organisme. Tratarea chimică include tehnici de coagulare chimică, de floclurare și precipitare, de schimburi de ioni, de osmoză inversă, de absorbție cu carbon activ, de ultrafiltrare, de electrofiltrare etc.

tratarea biologică a deșeurilor periculoase / biological treatment / Tratarea deșeurilor în instalații specializate, care constau din recurgerea la acțiunea microorganismelor, pentru eliminarea materiilor organice.

tratarea chimică a deșeurilor periculoase / chemical treatment of hazardous wastes / Metode de tratare chimică utilizate atât pentru descompunerea completă a deșeurilor periculoase în gaze netoxice, cât și pentru a modifica proprietățile deșeurilor.

tratarea fizică a deșeurilor periculoase / physical treatment of hazardous wastes / Tratarea prin diferite metode de separare a fazelor sau de solidificare, prin care deșeurile periculoase sunt integrate într-o matrice inertă și impermeabilă.

tratarea termică / thermal treatment / Oxidare la temperatură înaltă a deșeurilor periculoase gazoase, lichide sau solide, care sunt transformate în gaze și în reziduuri solide incombustibile.

tratarea reziduurilor / waste treatment / Operațiune destinată să modifice caracteristicile fizice, chimice sau biologice, sau să modifice compoziția reziduurilor pentru a le neutraliza.

turbulență / turbulence / Starea aerului, caracterizată printr-o mișcare turbulentă, care generează rafale de vânt, mișcare pe verticală a suspensiilor și căldurii, amestec de straturi și forțe de frecare.

T

țarm / shore / 1. Zonă relativ îngustă, situată la periferia lacurilor și mărilor, contactul dintre uscat și apă. 2. Suprafață de pământ între marajul apei în marea joasă și cel mai înalt punct atins de către mările înalte și valuri pe timp de furtună sau baza stâncilor.

țarm coraligen / concordant coast / Țarm în lungul căruia se găsesc recife de corali. Este specific mărilor tropicale, unde se formează recife barieră, atoli etc.

țarm cu faleză / cliffed coast / Țarm înalt, de abraziune, în lungul căruia au luat naștere faleze de înălțimi diferite, în funcție de structura și de morfologia terenului.

țarm de emersiune / coast of emergence / Țarm format în urma unor mișcări eustatice negative sau epirogenetice pozitive.

țarm de ingresiune / ingress ion coast / Țarm care s-a format în urma unor mișcări eustatice pozitive sau epirogenetice negative.

țarm deltaic / deltaic coast / Țarmul aferent deltelor.

țeavă / pipe / Piesă de metal, de sticlă, de material plastic etc. cilindrică și goală în interior, care se folosește pentru transportul fluidelor în diverse domenii (țeavă de extracție, țeavă de răcire, țeavă de scurgere).

U

ultrafiltrare / ultrafiltration / Utilizarea membranelor microporoase pentru separarea moleculelor mari sau a materiilor în suspensie dizolvate în apă prin filtrare, adesea cu adaos de presiune.

ultrasunet / ultrasound / Vibrație a unui mediu elastic a cărei frecvență o depășește pe cea a sunetului, neputând fi percepută de urechea omului (frecvența ultrasunetelor este cuprinsă între 20.000 Hz și 2×10^9 Hz). Ele pot fi receptate și produse de unele animale (lilieci, delfini). Ultrasunetele produc ecouri când se lovesc de un obstacol.

ultraviolet / ultraviolet / Domeniul din spectrul radiațiilor electromagnetice, situat dincolo de ultima culoare (violet) a domeniului vizibil. Radiațiile ultraviolete sunt periculoase pentru ochi, iar în doze mari, pentru tot organismul.

umflarea apelor / water flow / Creșterea bruscă a apelor curgătoare (toreni, râuri etc.) ca urmare a unor averse puternice.

umiditate critică / critical humidity / Umiditate a solului sub valoarea căreia dezvoltarea plantelor este stânjenită.

umiditate productivă / readily available moisture / Cantitatea de apă existentă în sol între limitele coeficientului de ofilire și capacitatea de producție a solului.

umiditatea solului / soil moisture / Cantitatea de apă conținută în sol sub diferite forme: capilară, gravitațională, adițională.

undă / wave / Formă de propagare din aproape în aproape, cu viteză finită, a unui fenomen variabil în timp, de obicei periodic. Caracteristicile undei sunt: viteză, amplitudine și lungime.

undă de remuu / surge / Contracurent pe gurile unor afluenți când pe cursul principal se derulează o viitură în tranzit, care generează creșteri de nivel pe afluenți și curgere în sens invers (amonte).

undă de viitură / freshet / Profilul longitudinal al suprafeței libere a apei de-a lungul râului în timpul unei viituri, în deplasarea ei prin albie.

unde de explozie / explosion waves / Unde de presiune provocată de explozii, erupții vulcanice, căderi de meteoriți, cutremure etc.

unitate de analiză / analytical unit / Ansamblul care cuprinde:

- linii tehnologice care permit introducerea și evacuarea gazului de analizat și/sau a gazului pentru etalonare;
- o celulă de măsurare care eliberează, pornind de la proprietățile fizice sau chimice ale constituenților gazului de analizat, o serie de semnale care permit identificarea sau măsurarea lor;
- dispozitive de tratare.

unitate de stocare / repository / dump / noxious substances storage unit / Orice spațiu în care sunt depozitate substanțe periculoase.

uragan / hurricane / Denumire dată convențional oricărui vânt care depășește viteza de 64 noduri.

uraniu / uranium / Element chimic, alb-argintiu, cu proprietăți radioactive, folosit la pilele atomice.

urbanism / urbanism / Știință a proiectării și planificării construcției de orașe, reconstrucției acestora, sistematizării, cuprinzând lucrări edilitare, construcții de locuințe, construcții industriale etc. Lucrările urbanistice trebuie să se încadreze armonios în natură și să asigure habitatul pentru păsările, insectele, animalele mici ce trăiesc în zona urbană.

urgență externă / external emergency / Totalitatea măsurilor necesar a fi luate în exteriorul obiectivului, în vederea limitării și înlăturării consecințelor în orice situație care conduce la evoluții necontrolate, ce pun în pericol sănătatea populației și/sau calitatea mediului în exteriorul amplasamentului și în care sunt implicate una sau mai multe substanțe periculoase.

urgență internă / internal emergency / Totalitatea măsurilor necesar a fi luate în interiorul obiectivului în vederea limitării și înlăturării consecințelor în orice situație care conduce la evoluții necontrolate, în cursul exploatării obiectivelor prevăzute în legislația în vigoare, ce pun în pericol sănătatea personalului și/sau calitatea

mediului pe amplasament și în care sunt implicate una sau mai multe substanțe periculoase.

uscat / land / Suprafața litosferei neacoperită de Oceanul Planetar.

utilizator de apă / water consumer / Orice persoană fizică sau juridică care în activitățile sale folosește apa sau valorifică elementele din interiorul acestora.

utilizare durabilă / lasting utilization / Folosirea resurselor regenerabile într-un mod și o rată care să asigure aceleași resurse generațiilor viitoare.

utilizarea substanțelor compuse / composite materials use / Pentru a obține substanțe cu proprietăți fizico-chimice mai bune decât ale elementelor componente, experții au conceput materii compuse dintr-o serie de substanțe combinate la nivel microscopic. În general, proprietățile care se urmăresc a fi îmbunătățite se referă la rezistență, rigiditate, proprietăți termice și de izolare, rezistență la șoc, uzură, oboseală, rezistență la coroziune, în condiții de reducere a greutateii și a costurilor de producție/fabricație.

V

vad / ford / Porțiune din albia minoră a unui râu, caracterizată prin maluri joase și apă puțin adâncă, prin care se poate trece ușor de pe un mal pe celălalt.

val / wave / Undă formată la suprafața râurilor, lacurilor, mărilor și oceanelor, prin mișcarea oscilatorie a masei de apă, datorită pantei de curgere sau prin mișcarea oscilatorie a apei datorată vântului.

val de căldură / heat wave / Încălzire puternică a aerului sau invazie de aer foarte cald în regiunile temperate, ce afectează un teritoriu vast.

val de frig / cold wave / Invazia unei mase de aer rece, polar, în regiunile temperate, care se extinde asupra unui teritoriu vast.

vale / valley / Formă negativă de relief, îngustă și puțin alungită, cu o pantă longitudinală ce descrește, de regulă, spre aval, creată prin acțiunea apelor curgătoare.

vale suspendată / hanging valley / Vale de tip fluvial, a cărei albie în zona de vărsare a rămas suspendată față de colectorul următor (râu, fluviu etc.).

valoare limită / maximum limit / Nivel fixat pe baza cunoștințelor științifice, în scopul evitării, prevenirii sau reducerii efectelor dăunătoare asupra sănătății omului sau mediului, care se atinge într-o perioadă dată și care nu trebuie depășit după ce a fost atins.

valoare-limită de emisie / maximum limit for emissions / Masa, exprimată în funcție de parametri specifici, concentrația și/sau nivelul unei emisii care nu pot fi depășite în cursul uneia sau mai multor perioade de funcționare.

valori de prag / risk threshold levels / Acele valori care constituie nivelul pragurilor de alertă care, o dată ce au fost depășite, determină luarea de măsuri de către autoritățile competente, conform legislației în vigoare.

valori-limită de emisie / maximum limits for emissions / Masa exprimată în termenii parametrilor specifici, concentrația și/sau nivelul unei emisii, care nu poate fi depășit în cursul uneia sau mai multor perioade de timp.

valorificare / waste recovery / Orice operațiune de dezmembrare, sortare, reciclare, tăiere, mărunțire, presare, balotare, topire-turnare, pretratare, amestec sau altă operațiune care determină schimbarea naturii sau a compoziției, efectuată asupra unui deșeu industrial prin procedee industriale, în vederea reutilizării.

vană / slide valve / Dispozitiv de deschidere, de închidere sau de modificare a debitului unui lichid care circulă printr-o conductă.

variabilitate / variability / Gradul de variație al unui element în timp și spațiu.

variația debitului affluent / change of inflow-discharge / Variația zilnică, sezonieră, anuală sau pe faze ale scurgerii, a debitului de apă a unui curs într-o secțiune dată sau la confluența cu emisarul superior.

variație ritmică / rhythmical variation / Proces de creștere și reducere alternativă a numărului de indivizi dintr-o populație la anumite intervale de timp.

variație sezonieră / season variation / Variația unor caractere fenotipice, fiziologice și comportamentale ale organismelor legate de succesiunea anotimpurilor.

variație diurnă / daily variation / Modificări ritmice ale ecosistemului produse de alternanța zi/noapte.

vână de apă / water vein / Pânză subterană de apă.

vânt / wind / Mișcarea aerului în raport cu suprafața subiacentă.

vânt potrivit / moderate wind / Vânt de tăria 4 grade Beaufort.

vânt puternic / strong wind / Vânt având tăria de 8 grade pe scara Beaufort.

vânt slab / gentle breeze / Vânt de tăria 3 grade pe scara Beaufort.

vânt turbionar / whirlwind / Vânt care ia naștere pe timpul orajelor, având forma unui turbion ce se ridică de la sol spre norul orajos.

vârtej de apă / suction vortex / Turbioane locale de apă, cauzate de obiecte de pe fundul râului care anulează total sau parțial curgerea apei împrejurul punctului respectiv.

vehicule / vehicles / Mijloace de transport rutiere, aeriene și navale, echipate cu motoare de ardere internă sau externă.

ventilație / ventilation / Proces prin care se îndepărtează total sau parțial aerul viciat dintr-un spațiu închis și se înlocuiește cu aer proaspăt, de obicei filtrat sau cu aer tratat în prealabil.

viitură / high water / Creșterea bruscă a debitului unui curs de apă, provocată de ploi torențiale, de topirea bruscă a zăpezii sau din suprapunerea celor două fenomene.

viitură de vârf / extreme water / Poziția maximă atinsă de nivelul apei în râu la momentul de culminație al viiturii.

viteza de curgere / running speed / Viteza în m/s de curgere a apei.

viteza de decantare / settling velocity / Reacție de laborator prin care se măsoară ritmul depunerii conținutului în suspensie pe fundul vasului. Operația este utilizată în stațiile de tratare a apei.

volum de apă / water volum / O cantitate de apă dintr-un lac, mare stocată într-o acumulare, rezervor etc. Se măsoară în m³.

volum de protecție / flood control storage basin / Volumul unei acumulări cuprins între nivelul maxim de exploatare și nivelul retanției maxime.

volumul scurgerii / leakage volume / Cantitatea de apă care se scurge printr-o secțiune transversală a unui curs de apă într-un interval oarecare de timp.

volum util / usefull water capacity / Volumul de apă al unei acumulări cuprins între nivelul maxim și nivelul minim de exploatare.

Z

zai / needle ice / amestec de apă cu gheață aciformă.

zăcământ / bed / bedding / Ansamblu de straturi de cărbune sau de alte minereuri, de grosimi diferite și fără delimitare precisă conținând cantități mari de substanțe utile.

zăpor / ice-jam / Baraj (îngrămădire) de sloiuri de gheață pe un sector de râu (amonte de un cot accentuat, de pilele unui pod etc.), care provoacă strangularea secțiunii de scurgere, ridicarea nivelului în spatele său, și scăderea nivelului aval de el. Zăporul se formează în perioadele de dezgheț, cauzând mari dificultăți navigației pe fluvii sau râuri mari.

zero ecologic / ecological zero / Temperatura cea mai scăzută la care un organism mai poate să-și îndeplinească funcțiile sale vitale în mod normal. Zero ecologic nu reprezintă temperatura zero, ci diferă de la o specie la alta (cegă -7°C , păstrugă -20°C).

zgomot / noise / Sunet sau amestec de sunete discordante, puternice, care impresionează în mod neplăcut auzul.

zonă / delimited area / Parte a teritoriului național, delimitată în scopul evaluării și gestionării calității aerului, aprobată de Guvern.

zona amenajării / development reach / Tronsonul cursului de apă situat între coada lacului de acumulare și sfârșitul zonei de adâncire, sau punctul de restituție.

zonă contiguă / contiguous zone / Fâșie de mare adiacentă a mării teritoriale care se întinde spre largul mării până la distanța de 24 de mile marine.

zona critică sau **zona fierbinte** este zona pe teritoriul căreia se înregistrează depășiri sistematice ale indicatorilor de calitate a mediului, față de normele standardizate, producându-se deteriorări grave ale stării mediului cu consecințe asupra sănătății oamenilor, economiei și capitalului natural al țării.

zonă de aerăție / aeration zone / Zonă cuprinsă între suprafața terenului și nivelul hidrostatic al stratului acvifer.

zona de alterare / alteration zone / Partea superioară a litosferei până unde pătrunde apa, contribuind la alterarea rocilor. Depozitele rezultate prin alterare se numesc alterite.

zonă de capilaritate / capillary zone / Zona (variabilă în adâncime) la nivelul căreia se produc anumite fenomene între apa freatică și stratul acvifer, datorită forțelor intermoleculare.

zonă de protecție / protection zone / 1. O zonă, având raza de 10 ori înălțimea obiectelor din jur, pentru protecția (împotriva unor influențe modificatoare) platformelor meteorologice. 2. Zonă de protecție împotriva pericolului prezentat de sursele de poluare a mediului (aerului), în care se interzice amplasarea de locuințe și a altor obiective sociale. 3. Sector de râu, protejat împotriva oricăror deversări de substanțe poluante, deoarece în aval există prize de captare a apei cu scopul de a alimenta populația cu apă potabilă.

zonă litorală / coastal area / Zona (fâșia) din lungul țămurilor marine și lacustre, în care se găsesc forme de relief litoral, mai vechi sau actuale. Ea cuprinde litoralul propriu-zis, supralitoralul și sublitoralul.

zonă morfoclimatică / morphoclimatic zone / Zonă a suprafeței terestre în care condițiile climatice de ansamblu imprimă anumite caracteristici factorilor modelatori și reliefului creat de aceștia.

zonă tidală / tidal zone / Fâșia îngustă din zona litorală, care în timpul fluxului este acoperită cu ape, iar la reflux devine uscat; denumită și zona de pendulare a mareelor.

zonă umedă / damp zone / Zonă cu exces de umiditate (exceptând terenurile grele), incluzând: bălți, mlaștini, turbării, regiuni inundabile sau ocupate de ape dulci, salmastre sau sărate (limane, estuare, lagune).

zone maritime / marine zones /

- 12 mile de la țărm «MARE TERITORIALĂ»
- 24 mile de la țărm «ZONA CONTIGUĂ»
- 100 mile «ZONA ECONOMICĂ EXCLUSIVĂ».

În nici una din aceste zone, navele cu pavilion străin nu au voie să pescuiască fără acordul autorităților românești.

Legislația românească privind protecția mediului înconjurător după anul 1989

- LEGEA nr. 137/1995 privind protecția mediului, republicată în anul 2000, modificată și completată de O.U.G. nr. 91/2002, este actul normativ de bază în domeniul protecției mediului, prin care se asigură dezvoltarea durabilă a societății.
Principiile și elementele strategice reglementate prin această lege sunt:
 - principiul precauției în luarea deciziei;
 - principiul prevenirii, reducerii și controlului integrat al poluării prin utilizarea celor mai bune tehnici disponibile pentru activitățile care pot produce poluări semnificative;
 - principiul prevenirii riscurilor ecologice și a producerii daunelor;
 - principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural;
 - principiul „poluatorul plătește”;
 - înlăturarea cu prioritate a poluanților care periclitează nemijlocit și grav sănătatea oamenilor;
 - crearea sistemului național de monitorizare integrată a mediului;
 - utilizarea durabilă a resurselor naturale; menținerea, ameliorarea calității mediului și reconstrucția zonelor deteriorate;
 - participarea publicului la luarea deciziilor privind mediul;
 - dezvoltarea colaborării internaționale pentru asigurarea calității mediului.
- LEGEA nr. 645/2002 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 34/2002 privind prevenirea, reducerea și controlul integrat al poluării;
- LEGEA nr. 655/2001 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 243/2000 privind protecția atmosferei;

- LEGEA nr. 426/2001 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 78/2000 privind regimul deșeurilor;
- LEGEA nr. 462/2001 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice;
- LEGEA nr. 192/2001 privind fondul piscicol, pescuitul și acvacultura;
- LEGEA nr. 465/2001 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență nr. 16/2001 privind gestionarea deșeurilor industriale reciclabile;
- LEGEA nr. 451/2001 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență nr. 200/2000 privind clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și preparatelor chimice periculoase;
- LEGEA nr. 73/2000 privind Fondul pentru mediu, cu modificările și completările ulterioare;
- LEGEA nr. 38/2001, pentru aprobarea Ordonanței de Urgență nr. 34/2000 privind produsele agroalimentare ecologice;
- LEGEA nr. 214/2002 pentru aprobarea Ordonanței nr. 49/2000 privind regimul de obținere, testare, utilizare și comercializare a organismelor modificate genetic prin tehnicile biotehnologiei moderne, precum și a produselor rezultate din acestea;
- LEGEA apelor nr. 107/1996;
- LEGEA privind calitatea apei potabile;
- LEGEA nr. 106/1996 privind protecția civilă, cu modificările și completările ulterioare;
- LEGEA nr. 26/1996, privind Codul silvic;
- LEGEA nr. 103/1996 privind fondul cinegetic și protecția vânatului, cu modificările și completările ulterioare;
- LEGEA nr. 466/2001 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență nr. 244/2000 privind siguranța barajelor;
- LEGEA nr. 159/2000 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 89/1999 privind regimul comercial și introducerea unor restricții la utilizarea hidrocarburilor halogenate care distrug stratul de ozon;

- LEGEA nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate;
 - LEGEA nr. 199/2000, privind utilizarea eficientă a energiei;
 - LEGEA nr. 141/1999, pentru aprobarea Ordonanței nr. 96/1998 privind reglementarea regimului silvic și administrarea fondului forestier național, cu modificările și completările ulterioare;
 - LEGEA nr. 107/1999 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 81/1998 privind unele măsuri pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate;
 - LEGEA nr. 171/1997 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a II-a – Apa;
 - LEGEA nr. 84/1996 privind îmbunătățirile funciare;
 - LEGEA nr. 111/1996 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare, cu modificările și completările ulterioare;
 - LEGEA nr. 82/1993, privind constituirea Rezervației Biosferei Delta Dunării, cu modificările și completările ulterioare;
 - LEGEA nr. 18/1991 privind fondul funciar, cu modificările și completările ulterioare;
 - LEGEA nr. 17/1990, privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale și al zonei contigue a României, cu modificările și completările ulterioare;
 - LEGEA nr. 191/2002 privind grădinile zoologice și acvariile publice.
-
- HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 297 din 13 martie 2003 privind înființarea Gărzii Naționale de Mediu, instituție publică cu personalitate juridică, finanțată de la bugetul de stat;
 - HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 1115/2002 privind accesul liber la informația privind mediul;
 - HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 732/2001 privind stabilirea condițiilor de introducere pe piață a benzinei și motorinei;
 - HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 142/2003 privind limitarea conținutului de sulf din combustibilii lichizi;
 - HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 743/2002 privind stabilirea procedurilor de aprobare de tip a motoarelor cu ardere internă destinate mașinilor mobile nerutiere și stabilirea măsurilor de

limitare a emisiilor de gaze și particule poluante provenite de la acestea, în scopul protecției atmosferei;

- HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 662/2001 privind gestionarea uleiurilor uzate, completată și modificată de Hotărârea de Guvern nr. 441/2002;
- HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 1057/2001 privind regimul bateriilor și acumulatorilor care conțin substanțe periculoase;
- HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 95/2003 privind controlul activităților care prezintă pericole de accidente majore în care sunt implicate substanțe periculoase;
- HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 40/2003, referitoare la stabilirea criteriilor de acordare a etichetei ecologice pentru mașini de spălat rufe de uz casnic;
- HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 325/2003, referitoare la stabilirea criteriilor de acordare a etichetei ecologice pentru mașini de spălat vase de uz casnic;
- HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 124/2003 privind prevenirea, reducerea și controlul poluării mediului cu azbest;
- HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 347/2003 privind restricționarea introducerii pe piață și utilizării anumitor substanțe și preparate chimice periculoase;
- HOTĂRÂREA DE GUVERN nr. 672 din 8 iulie 2001 privind stabilirea condițiilor de introducere pe piață a aparatelor electrocasnice în funcție de nivelul zgomotului transmis prin aer.

Organizații specializate ale O.N.U. cu atribuții în domeniul protecției mediului

O.N.U. – Organizația Națiunilor Unite

1. **U.N.E.S.C.O.** – Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură;
2. **O.M.S.** – Organizația Mondială a Sănătății;
3. **A.I.E.A.** – Agenția Internațională pentru Energie Atomică;
4. **F.A.O.** - Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură;
5. **O.M.M.** – Organizația Meteorologică Mondială;
6. **O.M.I.** – Organizația Internațională Maritimă;
7. **O.I.M.** – Organizația Internațională a Muncii;
8. **F.I.D.A.A** – Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă;
9. **B.I.R.D.** – Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare;
10. **S.F.I.** – Societatea Financiară Internațională;
11. **I.D.A.** – Asociația Internațională pentru Dezvoltare;
12. **F.M.I.** – Fondul Monetar Internațional;
13. **I.C.A.O.** – Organizația Internațională pentru Aviație Civilă;
14. **U.P.U.** – Uniunea Poștală Universală;
15. **U.I.T.** – Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor;
16. **I.M.C.O.** – Organizația Interguvernamentală Consultativă pentru Navigație Maritimă;
17. **O.N.U.D.I.** – Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială;
18. **P.N.U.D.** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare;
19. **P.N.U.E.** – Programul Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător;
20. **F.E.M.** – Fondul pentru Mediul Înconjurător;
21. **G.E.M.S.** – Sistemul Mondial de Supraveghere Continuă a Mediului;

22. **G.R.I.D.** – Bază de date asupra resurselor mondiale;
23. **INFOTERRA** – Sistem de răspunsuri la problemele de mediu;
24. **R.I.S.C.P.T.** – Registrul Internațional de Substanțe Chimice Potențial Toxice.

O.N.U.

– înființată în 1945 de către 51 de state, pe baza Cartei de la San Francisco, în scopul menținerii păcii și securității mondiale, asigurării relațiilor de prietenie între state și colaborării internaționale.

Sediul: New York.

România este stat membru al ONU din anul 1955.

U.N.E.S.C.O.

Fondată: 16 februarie 1946, la Londra.

Sediul: Paris.

Numără 171 de state.

România este membră din anul 1956.

Activitate:

- UNESCO, împreună cu PNUE (Programul Națiunilor Unite pentru Mediu), a lansat „Programul internațional privind educația relativă de mediu” – PIEE, în anul 1975.
- UNESCO a organizat „Conferința privind educația relativă la mediu” în 1977, la Tbilisi.
- UNESCO împreună cu PNUE a organizat „Congresul internațional UNESCO – PNUE pentru educația și formația relativă la mediu” în 1987, la Moscova.

Din inițiativa UNESCO au fost adoptate două mari convenții mondiale:

- „Convenția de la Ramsar (IRAN) referitoare la zonele umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice”, la 2 februarie 1971;

- „Convenția privind patrimoniul mondial, cultural și natural“, la 16 noiembrie 1972, la Paris.

O.M.S.

Fondată: 22 iulie 1946, la New York

Sediu: Geneva

România este membră din anul 1962.

OMS și-a propus, pentru domeniul protecției mediului, următoarele priorități:

- evaluarea efectelor pe care le produc condițiile de mediu asupra sănătății;
- aprovizionarea cu apă salubă;
- elaborarea de sisteme pentru detecția și supravegherea poluanților și a altor factori dăunători pentru sănătatea oamenilor etc.

Referitor la protecția mediului, OMS abordează aspecte ca: deșeurile spitalicești, chimicalele, climatul și sănătatea etc.

Organizația are sediul pentru Europa la Copenhaga.

A.I.E.A.

Fondată: 22 mai 1957

Sediul: Viena – Austria

Numără 133 de state membre.

România este membră fondatoare.

AIEA:

- luptă împotriva poluării radioactive a atmosferei, a mărilor și a solului;
- studiază efectele radioactivității asupra organismelor marine;
- asigură securitatea radiologică;
- asigură tratarea și evacuarea deșeurilor radioactive;
- asigură tratamentul cancerului etc.

AIEA a adoptat următoarele convenții importante:

- „Convenția referitoare la notificarea rapidă a unui accident nuclear“;
- „Convenția privind asistența în caz de accident nuclear și urgența radiologică“

ambele la 21 septembrie 1986, după catastrofa nucleară de la Cernobîl – Ucraina.

- „Convenția comună asupra gospodăririi în siguranță a deșeurilor radioactive“;
- „Convenția privind compensațiile suplimentare pentru daune nucleare“, amândouă în septembrie 1997.

F.A.O.

Fondată: 16 octombrie 1945

Sediul: Roma

România este membră din anul 1962.

Are preocupări deosebite în privința poluării și protecției solului, poluării apelor maritime interioare și poluării atmosferei.

FAO a participat la redactarea textelor unor convenții internaționale:

- „Convenția de la Barcelona pentru protecția Mării Mediterane împotriva poluării“;
- „Convenția Africană asupra conservării naturii și a resurselor sale“, Alger 1968;
- „Convenția privind lupta împotriva deșertificării“, Paris 1994.

A elaborat un important studiu „Agricultura Orizont 2000“.

O.M.M.

Fondată: 11 octombrie 1947

Sediul: Geneva.

Numără 151 de state membre.

România este membră din 1948.

A inițiat Programul „Supravegherea vremii în lume” ca un studiu asupra poluanților atmosferici.

A participat la elaborarea textelor unor convenții:

- „Convenția asupra poluării atmosferice transfrontaliere pe distanțe lungi”, Geneva 1979;
- „Convenția de la Viena asupra protecției stratului de ozon”, Viena 1985;
- „Protocolul de la Montreal referitor la substanțele care epuizează stratul de ozon”, Montreal 1987.

O.M.I.

Fondată: 1919

Sediu: Geneva

România este membră de la înființare.

Scopul: ocrotirea demnității muncitorilor, îmbunătățirea condițiilor lor de muncă și ridicarea nivelului de trai, realizarea bunăstării economice și folosirea deplină a forței de muncă, ocrotirea sănătății muncitorilor, protecției mamei și a copilului, asigurarea unor posibilități egale de acces în domeniul învățământului și pregătirii profesionale.

A elaborat peste 150 de convenții și peste 150 de recomandări.

B.I.R.D.

Fondată: 1944

Sediul: Washington.

F.M.I.

Fondat: 1945

Sediul: Washington.

I.C.A.O.

Fondată: 4 aprilie 1947

Sediul: Montreal – Canada

România este membră din anul 1966.

Organizația adoptă norme internaționale referitoare la poluarea fonică produsă de aparatele de zbor.

U.P.U.

Fondată: 1874. Devine instituție specializată în 1947.

Sediul: Berna

România este membră din anul înființării.

U.I.T.

Fondată: 1865. Devine instituție specializată în 1947.

Sediul: Geneva

România este membră UIT.

P.N.U.D.

Fondată: 1965

Obiectivul principal: ajutorarea țărilor cu venit redus sau sărace să-și dezvolte potențialul economic, natural și uman.

A participat la elaborarea textelor convențiilor conferinței ONU de la Rio, 1992.

P.N.U.E.

Fondat: decembrie 1972

Sediul: Nairobi

Instituție specializată a ONU în problemele mediului ambiant.

Organisme specializate în domeniul protecției mediului

- U.N.E.P. – Programul Națiunilor Unite pentru Mediu, stabilit în 1972, sprijină dezvoltarea durabilă și protecția mediului.

Activitățile sale acoperă mai multe problematici: aerul, ecosistemele terestre, promovarea științei mediului și informațiilor etc.

Prioritățile UNEP includ: informația de mediu, evaluarea și cercetarea, întărirea și amplificarea coordonării convențiilor de mediu, dezvoltarea instrumentelor politicilor de mediu, apa, transferul de tehnologie industrială etc.

UNEP are sediul central la Nairobi (Kenya) și birouri regionale la: Paris, Bonn, Geneva, Haga, Washington, New York, Mexico City, Montreal, Bangkok, Osaka etc.

- O.E.C.D. – Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare.

Are un Directorat de Mediu, implicat în tematici precum: schimbări climatice, energie – mediu, resurse naturale, deșeuri, transport, instrumente și politici de mediu ca interfață socială etc.

Consiliul de legătură pentru Mediul Înconjurător, organ independent creat în 1975, cu sediul la Nairobi.

- U.I.C.M. – Uniunea Internațională pentru conservarea Naturii, înființată în 1948, cu sediul la Morgos – Elveția, 29 de state membre și organizații apolitice din 80 de țări.

A contribuit la elaborarea unor convenții internaționale relative la conservarea naturii și a resurselor naturale:

- „Convenția de la Bonn asupra conservării speciilor migratoare”, 1978;
- „Convenția Africană” din 1968;
- „Convenția de la Washington asupra comerțului internațional cu specii de floră și faună sălbatică, pe cale de dispariție”.
- IMPEL – Implementarea și Controlul Aplicării Legislației de Mediu.

Rețeaua Uniunii Europene IMPEL este rețeaua neoficială a autorităților de mediu a Statelor Membre ale UE.

Comisia Europeană este membru IMPEL.

Există de asemenea două rețele paralele:

– AC-IMPEL, creată în beneficiul a 12 state candidate la UE.

Rolul acesteia din urmă este de sprijinire a îndeplinirii obligațiilor ce le revin în domeniul legislației de mediu, mai ales pentru implementare și controlul aplicării acesteia.

Rețeaua AC-IMPEL operează apropiat de rețeaua IMPEL.

– BERCEN, creată în beneficiul țărilor balcanice, în scopul constrângerii și conformării cu prevederile legislației de mediu.

Rețeaua BERCEN operează alături de IMPEL și AC-IMPEL, la nivelul țărilor balcanice.

Principalele conferințe mondiale și documente adoptate

- Prima Conferință Mondială în Domeniul Protecției Mediului a avut loc la Stockholm, Suedia, în perioada 5-16 mai 1972, la care au participat 114 state, printre care și România. Declarația asupra mediului înconjurător constituie cel mai important document al acestei conferințe, care cuprinde 26 de principii privind drepturile și obligațiile statelor în acest sens.
- Cea de-a doua Conferință a Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare de la Rio de Janeiro, Brazilia, din anul 1992, a constituit un eveniment unic în istoria omenirii.
Documente adoptate în urma acestei conferințe:
 - „Carta Pământului” – declarație de principii în care sunt enumerate principiile după care omenirea trebuie să se conducă în relațiile interumane, precum și în relațiile dintre om și natură. Conține un număr de 27 de principii.
 - „Agenda 21” – reprezintă un program de acțiune al guvernelor, agenții de dezvoltare, organizații ale ONU și analizează premisele și posibilitățile de punere în aplicare a Declarației de la Rio.
 - „Convenția privind schimbările climatice” – este un angajament ferm al țărilor semnatare ca până în anul 2000 să-și reducă emisiile de bioxid de carbon în atmosferă la nivelul anului 1990.
 - „Convenția privind diversitatea biologică” prevede măsurile ce trebuie luate pentru protejarea ecosistemelor și a diverselor forme de viață.
 - „Declarația de principii asupra conservării și exploatării pădurilor”.
- Cea de-a treia „Conferință Mondială a ONU asupra Mediului”, de la Johannesburg, Africa de Sud, a avut loc în perioada 26 august – 4 septembrie 2002, fiind dedicată dezvoltării durabile.

Documentele adoptate în urma acestora sunt:

- „Declarația de la Johannesburg“, Africa de Sud – care cuprinde angajamentul statelor semnatare de a promova și consolida principiile de bază ale dezvoltării durabile: dezvoltarea economică, dezvoltarea socială și protecția mediului la nivel local, național, regional și global.
- Planul de implementare a sarcinilor socio-economice și de mediu.
- Convenția de la Aarhus – cea de-a IV-a Conferință a miniștrilor „Un mediu pentru Europa“ 1998 – a adoptat Convenția pentru accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la jurisdicție în probleme de mediu.

Principalele organizații neguvernamentale cu preocupări în problemele de mediu

Biroul European de Mediu (EEB) – ONG activ în domeniul protecției mediului. EEB este o federație a organizațiilor neguvernamentale.

Prietenii Pământului Europa (FoEE) – este cea mai largă rețea de mediu din lume, cuprinzând 30 de țări, al cărei scop este protejarea mediului înconjurător și crearea societăților durabile.

Unitatea de management a terenului regional – ONG fondat de Agenția Suedeză de Dezvoltare a Cooperării (SIDA).

Biroul European de Mediu (EEB) – este o federație a organizațiilor neguvernamentale de protecție a mediului și a naturii.

EURADA – este o organizație neguvernamentală a agențiilor de dezvoltare regionale având ca scop promovarea dezvoltării economice regionale prin dialog cu serviciile Comisiei Europene.

ORBIT – este o organizație Internațională non-profit dedicată promovării dezvoltării științifice și economice a biotehnologiei de mediu.

Fondul Mondial al Vieții Sălbatice (WWF)

Misiunea WWF este oprirea degradării mediului natural al pământului și construirea unui viitor în care populația să trăiască în armonie cu natura, prin:

- conservarea biodiversității;
- asigurarea folosirii resurselor naturale;
- promovarea reducerii poluării.

Rețeaua Europeană de acțiune asupra Pesticidelor –, activitate paneuropeană sprijinită de Agenția germană Federală de Mediu și Comisia Europeană, Directoratul General de Mediu.

Rețeaua Europeană de Acțiune asupra Climatului (CAN Europe) – este un Birou de Coordonare a grupărilor de mediu din Europa de Vest, care acționează ca serviciu de informare

în domeniul schimbărilor climatice. Această organizație non-profit primește fonduri de la: Comunitățile Europene, Guvernul olandez și Guvernul belgian.

Prietenii Internaționali ai Naturii – organizație ale cărei acțiuni sunt concentrate asupra responsabilității țărilor europene privind: dezvoltarea durabilă, ecoturismul și agroturismul, dezvoltarea regională și educația ecologică.

Eurosite – a fost creată în anul 1989 ca organizație non-profit și are misiunea transferului de cunoștințe în vederea îmbunătățirii calității managementului conservării naturii în sensul cel mai larg. De-a lungul anilor, Organizația și-a dezvoltat un stil și o cultură ce-i reflecta activitatea.

GREENPEACE – este o organizație non-profit, prezentă în 40 de state din Europa, America, Asia și Pacific. Activitățile sale cuprind: oprirea schimbărilor climatice, protejarea pădurilor cu vechime mare, salvarea oceanelor, oprirea vânării balenelor, stoparea ingineriei genetice, eliminarea chimicalelor toxice, radioactivitatea și mediul etc.

Centrul European de Afaceri și Inovație (EBN) – este un ONG internațional, creat în 1984. Organizația conduce centre de afaceri și inovație, precum și organisme similare din Europa. Scopul EBN îl reprezintă promovarea în interiorul și în exteriorul Uniunii Europene a dezvoltării Centrelor de Afaceri și Inovație.

Asociația Austriacă a Orașelor și Municipiilor – Scopurile acestei asociații sunt: egalitatea fiscală, reprezentarea intereselor, schimbul de experiență. Organizația oferă și oportunități de finanțare în domeniul mediului.

Fundația DOEN – finanțează proiecte în domeniile: dezvoltării durabile, dreptului omului, natură și mediu, sport, artă și cultură.

Fundația Milieukontakt Oost-Europa – cooperează cu ONG-urile de mediu, oferind consultanță, training și sprijin. Activează în 15 state.

Earthscan – este cunoscut în Marea Britanie ca având un rol important în realizarea publicațiilor de mediu și dezvoltarea

durabilă. Scopul său este de a mări capacitatea de înțelegere a problematicii de mediu și implicările acesteia la nivel local și global, influențarea opiniei și politicii în sensul promovării aspectelor de durabilitate a dezvoltării.

BOND – este o rețea a mai mult de 260 de organizații voluntare din Marea Britanie, care activează în domeniul dezvoltării durabile internaționale și al educației.

Institutul Internațional pentru Mediu și Dezvoltare (IIED) – este o organizație non-profit care promovează dezvoltarea durabilă în întreaga lume prin: acțiuni de cercetare, studii de politici, rețele, diseminarea cunoștințelor.

Consiliul Mondial al Apei (WWC) – este o organizație Internațională dedicată întăririi aspectelor de management al resurselor de apă. Ea a luat ființă în 1996, în Franța.

Centrul Internațional de Apă și Salubritate (IRC) – este o organizație independentă și non-profit sprijinită de: Guvernul Olandei, UNDP, UNICEF, Banca Mondială și Organizația Mondială a Sănătății.

Principalele convenții internaționale ratificate de România în domeniul protecției mediului

Calitatea aerului și schimbările climatice:

- Convenția privind poluarea atmosferică transfrontalieră la lungă distanță de la Geneva (Elveția), 1979
- Protocolul de la Kyoto al Convenției Cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice, 1997
- Convenția de la Viena privind protecția stratului de ozon, 1985
- Protocolul de la Montreal privind substanțele care distrug stratul de ozon, 1987

În domeniul apelor:

- Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale, Helsinki (Finlanda), 1992
- Declarația pentru mediu și dezvoltare durabilă în regiunea carpatică și bazinul fluviului Dunărea de la București, 2001
- Convenția privind protecția Mării Negre împotriva poluării, București, 1992

Protecția naturii:

- Convenția privind diversitatea biologică, Nairobi (Kenya), 1992
- Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor de apă, Ramsar (Iran), 1971
- Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, Berna (Elveția), 1979
- Convenția de la Bonn privind conservarea speciilor migratoare de faună sălbatică, 1979
- Convenția privind comerțul internațional cu specii periclitate de faună și floră sălbatică (CITES), Washington, 1973
- Convenția asupra diversității biologice, Nairobi (Kenya), 1992
- Programul UNESCO „Omul și Biosfera”, 1979

Deșeuri:

Convenția Basel privind controlul transportului transfrontieră al deșeurilor periculoase și eliminarea acestora

Siguranța nucleară:

- Convenția de la Viena privind răspunderea civilă pentru prejudicii nucleare, 1963
- Convenția privind notificarea rapidă a unui accident nuclear
- Convenția privind siguranța nucleară, Viena, 1963
- Convenția privind responsabilitatea civilă pentru prejudiciile aduse mediului prin activități periculoase, Lugano (Elveția), 1993

Alte convenții:

- Convenția de la Espoo UN/ECE privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontier, 1991
- Convenția de la Aarhus UN /ECE privind accesul publicului la informație și participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu, 1998
- Convenția Națiunilor Unite pentru combaterea deșertificării în țările care se confruntă cu secetă gravă și/sau cu deșertificare, în special Africa, Paris (Franța), 1994
- Convenția de la Rotterdam cu privire la aplicarea procedurii Acordului Prealabil Consimțit (PIC) în comerțul internațional cu unele substanțe chimice și pesticide periculoase, 1998
- Convenția privind protecția mediului prin dreptul penal, Strasbourg (Franța), 1999
- Convenția privind efectele transfrontiere ale accidentelor industriale, Helsinki (Finlanda), 1992
- Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontieră și a lacurilor internaționale, Helsinki (Finlanda), 1992

Calendarul evenimentelor ecologice

Ziua	Evenimentul Aniversat
02 Februarie	Ziua Mondială a Zonelor Umede Convenția Ramsar
15 Martie - 15 Aprilie	Luna Pădurii
22 Martie	Ziua Mondială a Apei
23 Martie	Ziua Mondială a Meteorologiei
01 Aprilie	Ziua Păsărilor
17 Aprilie	Ziua Mondială a Sănătății
22 Aprilie	Ziua Pământului
24 Aprilie	Ziua Mondială a Protecției Animalelor De Laborator
10 Mai	Ziua Păsărilor și Arborilor
15 Mai	Ziua Internațională de Acțiune pentru Climă
24 Mai	Ziua Europeană a Păsărilor
05 Iunie	Ziua Mediului
08 Iunie	Ziua Mondială a Oceanelor
17 Iunie	Ziua Mondială pentru Combaterea Deșertificării
21 Iunie	Ziua Soarelui
11 Iulie	Ziua Mondială a Populației
09 August	Ziua Grădinilor Zoologice
16 Septembrie	Ziua Internațională a Stratului de Ozon
18 Septembrie	Ziua Mondială a Geologilor
23 Septembrie	Ziua Mondială a Curățeniei
26 Septembrie	Ziua Mondială a Munților Curați
01 Octombrie	Ziua Mondială a Habitatului
04 Octombrie	Ziua Mondială a Animalelor
08 Octombrie	Ziua Mondială pentru Reducerea Dezastrelor Naturale
16 Octombrie	Ziua Internațională a Alimentației

17 Octombrie	Ziua Internațională pentru Eradicarea Sărăciei
31 Octombrie	Ziua Internațională a Mării Negre
08 Noiembrie	Ziua Internațională a Zonelor Urbane
10 Decembrie	Ziua Drepturilor Omului
29 Decembrie	Ziua Diversității Biologice

Lista de abrevieri

Instituții și organizații românești cu atribuții în domeniul protecției mediului

ARBDD	Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării“
ASAS	Academia de Științe Agricole și Silvice din România
CNCAN	Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare
GNM	Garda Națională de Mediu – instituție publică cu personalitate juridică, finanțată de la bugetul de stat, cu atribuții în urmărirea respectării prevederilor legale în domeniul protecției mediului, silviculturii și cinegetic
ICAS	Institutul de Cercetări și Ameliorări Silvice
ICP – FOREST	Institutul de Cercetări și Proiectări – FOREST
ICPA	Institutul de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie
INCD – ICIM	Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Protecția Mediului – ICIM București
IPM	Inspectorat de Protecție a Mediului Județean sau al municipiului București
MAPAPM	Ministerul Agriculturii, Pădurilor, Apelor și Protecției Mediului
ONG	Organizații non-guvernamentale
RBDD	Rezervația Biosferei „Delta Dunării“
RNAP	Rețeaua Națională de Arie Protejate

Organizații ale ONU și altele cu preocupări în domeniul protecției mediului

BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
CE	Comisia Europei
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CITIES	Convenția privind Comerțul Internațional cu Specii de Floră
CMS-BONN	Convenția privind Conservarea Speciilor Migratoare de Animale Sălbatică – BONN
FAO	Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură
FEM	Fondul pentru Mediul Înconjurător
FIDAA	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
GATT	Acordul General pentru Tarife și Comerț
GEMS	Sistemul Mondial de Supraveghere Continuă a Mediului
GRID	Baza de date asupra resurselor mondiale
IUCN	Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii
OECD	Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare
OIM	Organizația Internațională a Muncii
OMI	Organizația Internațională Maritimă
OMM	Organizația Meteorologică Mondială
OMMA	Organizația Mondială pentru Agricultură și Alimentație
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONU	Organizația Națiunilor Unite
ONUDI	Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială
ONUDI	Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltarea Industrială
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

UE	Uniunea Europeană
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
UNECE	Comisia Economică pentru Europa a Națiunilor Unite
UNEP	Rețeaua de schimburi de informații în domeniul mediului a INFOTERA UNEP
UNEP	Programul Națiunilor Unite pentru Mediu
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
WASHINGTON	Faună Sălbatică – WASHINGTON

Programe, rețele și instrumente în domeniul protecției mediului

AC-IMPEL	Rețea paralelă cu IMPEL, creată în beneficiul a 12 state candidate la UE, cu rol de sprijinire a îndeplinirii obligațiilor ce le revin în domeniul legislației de mediu, mai ales pentru implementarea și controlul aplicării acesteia, care operează apropiat de rețeaua IMPEL.
BERCEN	Rețeaua țărilor balcanice pentru constrângere și conformare în domeniul legislației de mediu, care operează alături de IMPEL și AC-IMPEL, la nivelul țărilor balcanice.
CORIN	Program Inventar pentru Ecosisteme
CORINAIR	Program pentru calculul emisiilor de poluanți din aer
EIONET	Rețeaua formată din instituții și organizații prin care statele membre lucrează cu Agenția Europeană de Mediu, atât pentru promovarea informațiilor de înaltă calitate în vederea sprijinirii politicilor de mediu și dezvoltării durabile, cât și pentru evaluarea

EUROSTAT	realizărilor și rezultatelor în domeniul protecției mediului.
IMPEL	Oficiul de Statistică al Comisiei Europene
	Rețeaua Uniunii Europene pentru Implementarea și Controlul Aplicării Legislației de Mediu. Este o rețea neoficială a autorităților de mediu a Statelor Membre la UE.
ISPA	Instrument pentru politici structurale de pre-aderare, instrument de finanțare nerambursabilă, pentru proiecte din domeniul transportului și infrastructurii de mediu.
PHARE	Program de Asistență pentru Restructurare Economică, care reprezintă unul dintre cele 3 instrumente de pre-aderare, finanțat de Comunitățile europene în scopul asistării țărilor în curs de aderare la Uniunea Europeană.
PMBD	Programul de Mediu pentru bazinul hidrografic al Dunării
PNAPM	Programul Național de Acțiuni pentru Protecția Mediului
PSA	Plan Strategic de Acțiuni pentru bazinul hidrografic al fluviului Dunărea
PSABD	Plan Strategic de Acțiuni pentru bazinul hidrografic al Dunării.
SAPARD	Instrument pentru politici structurale de pre-aderare, instrument de finanțare nerambursabilă pentru proiecte din domeniul agriculturii și dezvoltării rurale.

Directive ale UE din sectorul «Controlul poluării industriale»

IPPC	Directiva 96/61/EC privind prevenirea și controlul integrat al poluării
LCP	Directiva 88/609/EEC privind limitarea emisiilor anumitor poluanți în atmosferă

SEVESO	de la instalații mari de ardere (LCP), revizuită prin directiva 2001/80/EC Directiva 96/82/CE privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase Seveso – localitate în nordul Italiei unde a avut loc unul dintre principalele accidente majore la instalația chimică ICMESA, în anul 1976, cu urmări extrem de grave. Acest dezastru a constituit impulsul creării Directivei Comunității Europene privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase.
--------	---

Convenții și protocoale internaționale la care a aderat România

AARHUS	Convenția privind accesul la informație, participarea publică la luarea deciziei și accesul la justiție în materie de mediu
CITES	Convenția privind comerțul internațional cu specii periclitare de faună și floră sălbatică
ESPOO	Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontier
HELSINKI	Convenția privind efectele transfrontiere ale accidentelor industriale Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontieră și a lacurilor internaționale
KYOTO	Protocol al Convenției Cadru a Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice
MONTREAL	Protocolul de la Montreal privind substanțele care distrug stratul de ozon
RAMSAR	Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al Păsărilor de apă
ROTTERDAM	Convenția de la Rotterdam cu privire la aplicarea procedurii Acordului Prealabil

	Consimțit (PIC) în comerțul internațional cu unele substanțe chimice și pesticide periculoase
VIENA	Convenția de la Viena privind protecția stratului de ozon

Instituții, agenții și termeni uzuali la nivel internațional

- Asociația Personalului din domeniul Managementului, Științei și Tehnicii – Association of Scientific Technical and Managerial Staff (ASTMS)
- Centrala Electrică și Termică Mixtă/Combinată – Combined Heat & Power Plant (CHP)
- Rețeaua Europeană Academică de Cercetare – European Academic and Research Network (EARN)
- Comunitatea Europeană pentru Cărbune și Oțel – European Coal and Steel Community (ECSC)
- Centrul European de Informare – European Proliferation Information Center (EPIC)
- Fundația Europeană Științifică – European Science Foundation
- Comunitatea Europeană de Energie Atomică – European Atomic Energy Community (EURATOM)
- Acord General privind Tarifele și Comercializarea – General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)
- Produs Intern Brut – Gross Domestic Product (GDP)
- Produs Național Brut – Gross National Product (GNP)
- Combustibil Lichid Greu – Heavy Fuel Oil (HFO)
- Dotare & Control – Instrumentation & Control
- Asociația Internațională pentru Conservarea Resurselor Naturale și a Energiei – International Association for Conservation of Natural Resources and Energy (IACNRE)
- Agenția Internațională pentru Energie Atomică – International Atomic Energy Agency (IAEA/UN)
- Asociația Internațională pentru Economia Energiei – International Association for Energy Economy (IAEE)
- Camera Internațională de Comerț – International Chamber of Commerce (ICC)

- Consiliul Internațional pentru Explorarea Apelor Maritime – International Council for the Exploration of the Sea (ICES)
- Agenția Internațională pentru Energie – International Energy Agency (IEA/OECD)
- Planning pentru Resurse Energetice Integrate – Integrated Energy Resources Planning (IERP)
- Federația Internațională a Consumatorilor Industriali de Energie – International Federation of Industrial Energy Consumers (IFIEC)
- Producător de Energie Electrică Independent – Independent Power Producer (IPP)
- Planning de Resurse Integrate – Integrated Resources Planning (IRP)
- Organizația Internațională pentru Standardizare – International Organization for Standardization (ISO)
- Institutul de Știință și Tehnologie – Institute of Science and Technology (IST)
- Planning pentru/Planificarea Costurilor Minime – Least Cost Planning (LCP)
- Combustibil Lichid Ușor – Light Fuel Oil (LFO)
- Gaz Natural Lichefiat – Liquefied Natural Gas (LNG)
- Gaz Petrol Lichefiat – Liquefied Petroleum Gas (LPG)
- Agenția pentru Energie Nucleară – Nuclear Energy Agency (NEA/OECD)
- Gaz Natural Lichid – Liquid Natural Gas (NGL)
- Organizație Non-guvernamentală – Non-Governmental Organization (NGO)
- Centrală Nucleară – Nuclear Energy Plant (NPP)
- Funcționare & Întreținere – Operation & Maintenance (O & M)
- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică – Organization of Economic Cooperation and Development (OECD)
- Asigurarea Calității – Quality Assurance (QA)
- Cercetare și Dezvoltare – Research and Development (R & D)
- Raportul dintre Resurse/Rezerve și Producție – Reserves/Production ratio (R/P ratio)

- Resurse Speculative – Speculative Resources (SR)
- Clasificare Industrială Standard – Standard Industrial Classification (SIC)
- Națiunile Unite – United Nations (UN)
- Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa – United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)
- Programul de Mediu al Națiunilor Unite – United Nations Environment Program
- Uniunea Internațională a Producătorilor și Distribuitorilor de Energie Electrică – International Union of Producers and Distributors of Electrical Energy (UNIPEDE)
- Compuși Organici Volatili – Volatile Organic Compounds (VOC)
- Consiliul pentru Energia la Scară Mondială – World Energy Council (WEC)

Bibliografie

- Brown Lester**, *Eco-economie*, Ed. Tehnică, București, 2001
- Brown Lester**, *Problemele globale ale omenirii*, Ed. Tehnică, București, 2002
- Ciplea L.I. , Ciplea Al.**, *Poluarea mediului ambiant*, Ed. Tehnică, București, 1978
- DEX – Dicționar explicativ al limbii române**, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998
- Dicționar tehnic poliglot**, Ed. Tehnică, București, 1967
- Dicționarul limbii române moderne**, Ed. Academiei, București, 1958
- Dicționar englez-român / român-englez**, Ed. Tehnică, București, 2001
- Dicționar explicativ al limbii române**, Ed. Academiei, București, 2000
- Frumosu Ladislau, Filipoiu Mircea**, *Cultura industriei, economia și ecologia valorificării metalelor din deșeuri*, Ed. Adevărul, București, 2002
- Marinescu Daniela**, *Tratat de dreptul mediului*, Ed. All Beck, București, 2003
- Marcu Florin, Maneca Constantin**, *Dicționar de neologisme*, Ed. Academiei, București, 1978
- Mic dicționar enciclopedic**, Ed. Enciclopedică Română, București, 1972
- Preda George**, *Dictionary of natural resources including energy saving Economy & Management*, International University Press, 2000
- Seche Luiza, Seche Mircea**, *Dicționarul de sinonime al limbii române*, Ed. Academiei, București, 1982

Cuprins

Argument	5
Termeni și expresii uzuale – Definiții –	7
Legislația românească privind protecția mediului înconjurător după anul 1989	185
Organizații specializate ale O.N.U. cu atribuții în domeniul protecției mediului	189
Organisme specializate în domeniul protecției mediului	195
Principalele conferințe mondiale și documente adoptate	197
Principalele organizații neguvernamentale cu preocupări în problemele de mediu	199
Principalele organizații neguvernamentale	201
Principalele convenții internaționale ratificate de România în domeniul protecției mediului	203
Calendarul evenimentelor ecologice	205
Lista de abrevieri	207
Bibliografie	215

DHL International Romania

www.dhl.ro

Printed and bound in Romania

by **punct**